

UNIVERZITA PALACKÉHO V OLOMOUCI
CYRILOMETODĚJSKÁ TEOLOGICKÁ FAKULTA

Katedra církevních dějin a dějin křesťanského umění

Katolická teologie

**Liturgická praxe v olomoucké katedrále
v XVII. a XVIII. století**

diplomová práce

Vedoucí práce: Mgr. Tomáš Parma, Ph.D.

Olomouc 2014

Marek Večerek

Čestné prohlášení:

Prohlašuji, že jsem diplomovou práci vypracoval samostatně a použil jsem při tom jen uvedené prameny a literaturu.

V Olomouci dne 22 dubna 2014

Marek Večerek

Obsah

Úvod.....	4
1 Vývoj olomouckého dómu do konce XVIII. století	7
2 Liturgický kalendář olomoucké diecéze	10
2.1 Vývoj Římského misálu a breviáře od Tridentského sněmu do XIX. století....	10
2.2 Kalendář užívaný ve všeobecné církvi v XVII. a XVIII. století	13
2.3 Stupně slavení svátků	16
2.4 Kalendář olomoucké diecéze	21
2.4.1 Propria vydaná Františkem kardinálem Dietrichsteinem	22
2.4.2 Propria vydaná biskupem Karlem II. Liechtensteinem-Castelcornu	28
2.4.3 Propria vydaná Wolfgangem kardinálem Schrattenbachem	32
2.5 Problematika zasvěcených svátků a jejich redukce v XVIII. století	37
2.5.1 Zasvěcené svátky olomoucké diecéze ve středověku a novověku.....	37
2.5.2 Zrušení některých zasvěcených svátků za panování Marie Terezie	41
3 Slavení v olomoucké katedrále	46
3.1 Historie Metropolitní kapituly sv. Václava do konce XVIII. století.....	46
3.2 Katedrální liturgie v korespondenci mezi biskupy a kapitulou.....	49
3.3 Liturgický pořádek olomouckého dómu	53
3.4 Rozdělení celebrantů jednotlivých svátků v olomoucké katedrále	57
3.5 Procesí spojená s katedrálou sv. Václava.....	67
Závěr	73
Seznam pramenů a literatury	76
Prameny	76
Literatura	78
Seznam zkratk	81
Seznam příloh	82

Úvod

Z oboru církevních dějin mne vždy přitahovaly dějiny křesťanské liturgie, proto jsem přijal nabídku dr. Parmy zaměřit se na studium týkající se dějin liturgie v olomoucké katedrále. Při sepisování diplomové práce bylo zapotřebí projít některé fondy olomoucké pobočky Zemského archivu Opava a z těchto zdrojů vytvořit určitý přehled liturgické praxe. V průběhu práce se následně vymezilo časové období XVII. a XVIII. století, pro něž bylo možné najít dostatek materiálu.

Základním pramenem, kterého jsem tedy užil, byly vybrané manuskripty uložené ve zmíněném archivu. Především se jednalo o korespondenci mezi biskupy a kapitulou nebo její koncepty, dále návrhy na liturgický pořádek, písemná napomenutí členů kapituly, početné rozpisy svátků, statuta kapituly a další rukopisy. Většina tohoto materiálu pochází z fondu Metropolitní kapituly (MCO), zbytek je z fondu arcibiskupství olomouckého (AO), především korespondence biskupů.

Jako nemalý problém se ukázala nejednotnost těchto pramenů a jejich roztržitost. Dochoval se totiž jen zlomek rukopisů, které hovoří o liturgické praxi v katedrále, a je velmi složité uvedené informace setřídít a správně časově zařadit. Hlavní překážkou je praktický zánik většiny bohoslužebných zvyklostí a rovněž velká propast mezi tehdejší a dnešní liturgickou praxí, jež vznikla radikální reformou z přelomu 60. a 70. let XX. století.

Dalším pramenem byla *Officia propria* a druhotně i misály s vlastními texty užívanými v olomoucké diecézi, jež bylo možné studovat ve Vědecké knihovně v Olomouci. Velmi důležitou se ukázala publikace Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku, jejímž autorem je Pavel Krafl. Uvádí totiž velmi přesné informace k dějinám synod a napravuje věcné chyby, které dodnes nalezneme v mnoha dílech o historii olomoucké diecéze. Bylo tak možné zjistit synodální ustanovení o zasvěcených svátcích, jinde chybně uvedené.

Z další literatury bych rád zmínil Dějiny římského breviáře z pera Bedřicha Maliny. Přestože kniha vyšla roku 1939 a zachycuje vývoj modlitby hodinek jen do doby pontifikátu Pia XI., není snad v naší zemi dodnes překonána a poskytuje výborný přehled dějin a také liturgického a duchovního smyslu denní modlitby církve. Velmi dobře osvětlila historický vývoj i způsob recitace officia.

Pro zpracování dějin olomoucké diecéze i kapituly dómu sv. Václava se ukázaly vhodné publikace dr. Zlámala, dr. Zuberu i dr. Medka. Přesto je třeba přiznat, že na některých místech nejsou dostatečně přesné. Vzhledem k situaci v naší zemi za doby jejich sepsání je to ovšem pochopitelné. Pro historii stavby a architektonických úprav katedrálního kostela byla velmi dobrou a přehlednou publikací knížka prof. Pojsla Katedrála sv. Václava. Částečně se katedrální liturgií zabývá prof. Jiří Sehnal v knize Hudba v olomoucké katedrále v XVII. a XVIII. století.

První kapitola této diplomové práce má převážně propedeutický charakter a uvádí do architektonického vývoje olomouckého dómu do konce XVIII. století, neboť sakrální architektura se slavením liturgie úzce souvisí. Ve druhé kapitole představím vývoj Římského misálu a breviáře od Tridentského sněmu a vývoj kalendáře užívaného ve všeobecné církvi v XVII. a XVIII. století. Na tomto základě pak představím liturgický kalendář olomoucké diecéze, zejména z hlediska proprií vydávaných jednotlivými biskupy se zvláštním zřetelem na problematiku zasvěcených svátků. Tím se dostaneme ke třetí kapitole, v níž představím řád liturgického slavení v olomoucké katedrále, nakolik lze o něm z výše vypsanych pramenů pojednat.

Chtěl bych zde poděkovat především Mgr. Tomáši Parmovi, Ph.D. za vedení mé práce, za pomoc při zpracovávání archiválií, za rady i za velkou trpělivost. Hned na druhém místě děkuji Mgr. Radomíru Bužkovi za časově velmi náročnou pomoc s latinskými překlady i za korektury textu. Můj dík patří P. Janu Larischovi Th.D., svinovskému faráři, za zapůjčení nemalého množství knih, konstruktivní kritiku práce i za povzbuzení. Rovněž chci poděkovat

za jazykové úpravy Mgr. Zdeňce Molinové. V neposlední řadě patří dík mým
rodinným příslušníkům, štěpánkovickým i svinovským farníkům a mým
přátelům za jejich podporu a pomoc.

1 Vývoj olomouckého dómu do konce XVIII. století

Katedrála – kostel biskupa – je vždy úzce spojena s diecézí. Je totiž jejím duchovním centrem. Nejinak je tomu i v případě katedrály v městě Olomouci, moravském centru přemyslovské moci. Moravský údělný kníže Vratislav (1058-1061)¹ se stal roku 1061 knížetem českým. Když založil v roce 1063 olomoucké biskupství, byl nejen ustanoven novým biskupem benediktin břevnovského kláštera Jan (1063-1085), ale byl mu jako biskupský kostel přiřknut starobylý chrám sv. Petra.² Záhy se přemyslovská knížata přestěhovala do nového sídla na nynějším dómském návrší. Z iniciativy knížete Svatopluka (asi 1099-1107) se začala v blízkosti nového sídla budovat i nová katedrála zasvěcená symbolu přemyslovské moci – sv. Václavovi. Svatoplukův syn Václav (1126-1130) předal nedokončenou stavbu katedrálního kostela biskupu Jindřichu Zdíkovi (1126-1150).

Biskup Jindřich, jehož význam překračoval hranice diecéze i státu, jej 30. června 1131 vysvětil.³ Kostel byl s největší pravděpodobností rozestavěný a svěcení se týkalo, jak bylo v oné době obvyklé, pouze presbytáře.⁴ V následujících letech byla stavba katedrály zdárně ukončena a nejspíše na konci 30. let XII. století nechal biskup Zdík přistavět na severní straně katedrály

¹ U jmen moravských knížat uvádíme dataci jejich vlády na Moravě. U papežů datujeme dobu jejich pontifikátu, podobně jako u olomouckých biskupů délku jejich episkopátu. Dataci uvádíme dle: BLÁHOVÁ MARIE, *Historická chronologie*. Praha, Libri 2001.

² Ve druhé polovině XV. století byl kostel sv. Petra po velkém požáru přestavěn ve stylu pozdní gotiky. V roce 1680 k němu byla přistavěna věž, ale nakonec byl v roce 1792 zbořen. Pro další informace viz: POJSL MILOSLAV, *Kostel sv. Petra – nejstarší svatyně v Olomouci*. In: *Duchovní pastýř*, č. 31, 1982, s. 123-126; DÝMAL LEOPOLD, *Osudy zaniklého biskupského kostela svatého Petra v Olomouci*. Strojopis datovaný 8. 12. 1974.

³ MEDEK VÁCLAV, *Osudy moravské církve do konce 14. věku*. Praha, Ústřední církevní nakladatelství 1971, s. 52.

⁴ POJSL MILOSLAV, *Olomouc, Katedrála sv. Václava*. Olomouc, Metropolitní farní úřad u sv. Václava v Olomouci 1990, s. 4.

nádherný biskupský palác. Konečně na přelomu let 1141/1142 sem přenesl své biskupské sídlo.

Dóm byl tedy románskou bazilikou se třemi loděmi zakončenými apsidami a plochým dřevěným stropem. Nad románskou trojlodní kryptou byl zvýšený chór kostela. Západní strana byla ukončena dvěma mohutnými hranolovými věžemi, které spojovala zeď s románským portálem.⁵

Po několika velkých požárech byla katedrála zásadním způsobem přestavěna za biskupa Bruna ze Schauenburgu (1245-1281), a to v gotickém slohu. V románském slohu bylo zachováno pouze průčelí s věžemi. Přestavby v gotickém slohu pokračovaly i v dalších letech XIV. století a týkaly se především budovy paláce a gotické kaple sv. Cyrila a Metoděje vybudované na jižní straně kostela. Do doby episkopátu biskupa Stanislava Turza (1496-1540) bývá datována novostavba pozdně gotického presbytáře. Prof. Pojsl se domnívá, že tento úmysl nakonec realizován nebyl.⁶ Ve století XVI. nechal biskup Stanislav II. Pavlovský (1579-1598) renesančně upravit celé západní průčelí. A to tak, že románský portál byl nahrazen renesančním a mezi dvě stávající románské věže dal dobudovat třetí – nejvyšší – věž. Rovněž nechal zbudovat vzácnou kapli sv. Stanislava.⁷

Poslední přestavba, která je pro toto téma klíčová, byla realizována Františkem kardinálem Dietrichsteinem (1599-1636) v letech 1616-1618. Barokní presbytář, který nechal vybudovat, velmi převyšoval loď kostela a jistě zaujal svou monumentalitou nejednoho věřícího. Jeho klenba dosahovala výše 23 metrů. Také započal úpravu románské krypty, která však byla dokončena až roku 1661.⁸ Gotická kaple sv. Cyrila a Metoděje byla na přelomu XVII.

⁵ POJSL MILOSLAV, *op. cit.*, s. 5.

⁶ *Ibid.*, s. 6.

⁷ NOWAK ADOLF, *Církevní památky umělecké z Olomouce*. Olomouc, E. Hölzel 1890, s. 39.

⁸ POJSL MILOSLAV, *op. cit.*, s. 7.

a XVIII. století barokizována a zasvěcena Panně Marii (nynější loretánská kaple). Biskup Karel III. Lotrinský pořídil pro katedrálu nové varhany, kazatelnu i lavice.⁹

V období, jemuž věnujeme v této práci pozornost, opustíme stručný historický vývoj katedrálního kostela.¹⁰ Z liturgického hlediska je naprosto zásadním prostorem presbytář, který zde nacházíme pozoruhodně velký. Skýtá proto dostatek prostoru pro konání důstojné liturgie, o kterou mají povinnost všichni biskupové usilovat. Liturgická dispozice zůstává klíčovou pro slavení bohoslužeb, neboť jí bývá někdy potřeba přizpůsobit požadavky liturgických knih. Ovšem abychom si udělali představu, jaká slavení probíhala v olomouckém dómě, je vhodné nejprve pohlédnout na kalendář celé olomoucké diecéze, jímž se jak katedrála, tak kterýkoli farní kostel diecéze musí řídit.

⁹ NOWAK ADOLF, *op. cit.*, s. 39.

¹⁰ Pro další studium odkazujeme na: BISTRICKÝ JAN - POJSL MILOSLAV, *Sborník k 850. výročí posvěcení katedrály sv. Václava v Olomouci*. Olomouc, 1982; BOLEK FRANTIŠEK, *Katolické kostely a kaple v Olomouci*. Olomouc 1936, s. 6-22; KACHNÍK JOSEF, *Olomoucký metropolitní chrám sv. Václava: napsáno k osmistému výročí jeho dobudování a posvěcení*. Olomouc, Slavnostní výbor 1931.

2 Liturgický kalendář olomoucké diecéze

Každá diecéze katolické církve zachovává své partikulární svátky svatých, které se v ní mnohdy slavily po staletí a v ostatních diecézích zůstávaly neznámé. Přesto se přidržuje ve většině slavení římského způsobu a zachovává tak jednotu všeobecné církve. Takto se dosahuje celocírkevní jednoty v harmonii s oprávněnou rozličností. Proto nelze odtrhnout partikulární kalendář olomoucké diecéze od kalendáře všeobecné církve. Náš pohled se tedy nejprve zaměří na vývoj kalendáře všeobecné církve po Tridentském sněmu (1545-1563).

2.1 Vývoj Římského misálu a breviáře od Tridentského sněmu do XIX. století

Požadavek reformy breviáře a misálu byl na Tridentském sněmu velmi aktuální. Na naléhání králů a biskupů z mnoha zemí přicházely návrhy a memoranda na opravu breviáře.¹¹ Mělo dojít k revizi liturgických knih, opravě textů modliteb, k odstranění apokryfních lekcí matutina a dalším úpravám. Především ze Španělska a Portugalska zaznívaly hlasy volající po vydání jednotného misálu.¹² Díky naléhání papeže a katolických monarchů, aby se Tridentský sněm po třech periodách o pětadvaceti sezeních konečně uzavřel, byl úkol reformy breviáře, misálu a dalších liturgických knih spolu s nutnou úpravou kalendáře koncilem přenesen na Svatý stolec.¹³ Nově nastoupivší papež Pius V. (1566-1572) se tohoto úkolu zhostil velmi dobře. Komisi, která na Tridentském koncilu připravovala reformu breviáře, potvrdil a rozšířil o další členy.¹⁴ Pro opravu breviáře byla již za papeže Pia IV. (1559-1565) zřízena

¹¹ MALINA BEDŘICH, *Dějiny římského breviáře*. Praha, Vyšehrad 1939, s. 101.

¹² POLC JAROSLAV, *Posvátná liturgie*. Řím, Křesťanská akademie 1981, s. 111.

¹³ TRIDENTSKÝ KONCIL, *Sessio 25, Decretum de Indulgentiis: De indice librorum et catechismo, breviario et missali* (4. 12. 1563), In: COED s. 797.

¹⁴ MALINA BEDŘICH, *op. cit.*, s. 103.

komise, která dosáhla vytyčeného cíle za pontifikátu Pia V. Výsledkem práce komisí byl reformovaný breviář (1568) a misál (1570). Je zajímavostí, že užívání breviáře předloženého církvi papežem mělo být posouzeno místními synodami. Ty jej buď přijaly, jako například synody v Remeši, Avignonu, Vratislavi, Olomouci¹⁵ a mnohé další, nebo si podržely svůj starý breviář, jako například diecéze Mohuč, Worms, Trevír i Praha aj.¹⁶

Co se týče reformy kalendáře, je třeba říci, že ji komise papeže Pia V., bdící nad úpravou liturgických knih, pojala radikálně. Mnoho svátků svatých bylo odstraněno nebo jejich stávající stupeň slavení snižen. Tímto zásahem zůstalo v kalendáři přibližně 190 svátků Panny Marie a dalších světců. Snahou Pia V. a jeho spolupracovníků bylo zachovat přednost feriálního cyklu před sanktorálem a tím ponechat více dnů feriálních. To mělo za následek, že byly odstraněny památky mnoha svatých uctívaných různými řády a řeholními komunitami. Avšak další papežové jejich památky obnovovali, povyšovali stupeň jejich slavení nebo zaváděli nové svátky. Římský biskup Řehoř XIII. (1572-1585) se zasloužil o změnu juliánského kalendáře v kalendář po něm nazývaný gregoriánský. Zavedl také slavnost sv. Růžence, povýšil svátek sv. Anny na *duplex* a 20. března zavedl připomínku sv. Jáchyma. Mnoho dalších svátků zavedl Sixtus V. (1585-1590), jenž rovněž předložil nové vydání opravené Vulgáty.

Důležitou pro sledované období je reforma Klementa VIII. (1592-1605), kterou bylo zavedeno nové rozdělení svátků, pozměněno a upraveno mnoho textů v breviáři a misálu a také byly připojeny nové svátky svatých. Opravený breviář vyšel roku 1602 a misál o dvě léta později. Krom těchto liturgických knih vyšly za jeho pontifikátu *Vulgata, Pontificale Romanum, Caeremoniale episcoporum*

¹⁵ K této skutečnosti se podrobněji vrátíme později.

¹⁶ MALINA BEDŘICH, *op. cit.*, s. 111.

aj.¹⁷ Papežové Pavel V. (1605-1621) a Řehoř XV. (1621-1623) pokračovali v linii započaté jejich předchůdci a sanktorál obohatili o další svátky.

Daleko rozsáhlejší byly úpravy učiněné za papeže Urbana VIII. (1623-1644), který nechal opravit četné chyby v textech breviáře a vřele podpořil zásadní úpravu mnoha hymnů¹⁸ a některých rubrik v misálu. Zde také na delší dobu končí změny v Římském misále, vyjma nových textů rozšiřovaného sanktorálu. Papež Urban VIII. rovněž zavedl více nových svátků. Taktéž činili i jeho nástupci, mezi nimiž můžeme zmínit např. Klementa IX. (1667-1669), Inocence XI. (1676-1689), Klementa XI. (1700-1721).

Změny významné z hlediska námi sledovaného tématu byly učiněny během pontifikátu Benedikta XIII. (1724-1730). Kromě obvyklého povyšování stávajícího stupně slavení svátků a zaváděním nových se tento papež zasloužil o revizi *Cearemoniale episcoporum*, jež vyšlo roku 1726.

Zajímavostí je také reakce světské moci na zavedení svátku sv. Řehoře VII. pro celou církev. Sporná pátá lekce matutina tohoto svátku o sesazení císaře Jindřicha papežem Řehořem VII. vedla k vášnivým reakcím jansenistů, galikanistů a rovněž státních úřadů. V mnoha zemích bylo toto officium zakázáno, anebo byl tento provokativní text alespoň nahrazen jiným. Tak se stalo i v případě olomoucké diecéze, jak dokládá dopis biskupa Maxmiliána z Hamiltonu (1761-1776) z roku 1774.¹⁹

Reformní snahy Benedikta XIV. (1740-1758) byly pozoruhodné. Nejenže sestavil komisi pro revizi breviáře, ale sám se na revizi aktivně podílel. Nezavedl žádný nový svátek a zasloužil se o odnětí titulu *festum fori* mnoha svátkům v některých zemích, mimo jiné i v zemích Koruny rakouské, o čemž pojednáme později. Bedřich Malina uvádí, že „v roce 1740 byl počet svátků podvojných

¹⁷ MALINA BEDŘICH, *op. cit.*, s. 117.

¹⁸ *Ibid.*, s. 121-124.

¹⁹ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f 95r.

a polodvojných 228, k tomu asi 36 pohyblivých svátků Páně a Panny Marie, takže zůstalo pouze 90 volných dnů.²⁰ Reforma byla tedy nutná, ale snahu o její prosazení ukončila smrt Benedikta XIV. Jeho nástupce Klement XIII. (1758-1769) nechal složit vlastní officium ke svátku Nejsvětějšího Srdce Páně. Poslední dva papežové XVIII. století, Klement XIV. (1769-1774) a Pius VI. (1775-1799), se znovu věnovali rozšiřování sanktorálu na úkor temporálu namísto důkladnějšího reformování celého breviáře. Zásadní úpravy v breviáři a kalendáři byly učiněny až na konci XIX. a na začátku XX. století, avšak tato problematika překračuje časové vymezení této práce.

2.2 Kalendář užívaný ve všeobecné církvi v XVII. a XVIII. století

Abychom si udělali důkladnější představu o samotném liturgickém roce v olomoucké katedrále, musíme připomenout kalendář užívaný v tehdejší všeobecné církvi. Jeho zásadní odlišnost od současného kalendáře spočívala v jiném systému stupňů slavení svátků. Je samozřejmé, že odlišný byl i seznam světců, kteří byli připomínáni, ale také samotný temporál byl na některých místech dosti odlišný od současného. Krátce na něj zaměříme svou pozornost.

Stejně jako v současné době začínal nový liturgický rok dobou adventní, a to konkrétně první nedělí adventní. Mezi třetí a čtvrtou nedělí adventní byl zimní kvatembr, tj. tři dny (středa, pátek a sobota) postu a modliteb především za nová kněžská povolání. Jak z názvu vyplývá, tyto posvátné tři dny kajících modliteb se v liturgickém roce objevují celkem čtyřikrát. Lidově se označovaly jako tak zvané „suché dny“. 24. prosince byla vigilie Narození Páně a následující den slavnost Narození Páně (*duplex I. classis*). Touto slavností začínal vánoční oktáv, který končil 1. ledna svátkem Obřezání Páně (*duplex II. classis*). 6. ledna se slavila slavnost Zjevení Páně (*duplex I. classis*), které předcházela 5. ledna vigilie, a následoval ji další oktáv. Slavilo se šest nedělí „po Zjevení Páně“. První z nich zahrnoval oktáv tohoto svátku a její oficiální název zněl Neděle v oktávu

²⁰ MALINA BEDŘICH, *op. cit.*, s. 132.

Zjevení. Některé z těchto nedělí bylo nutné v určitých letech přesouvat na konec liturgického roku, k čemuž obrátíme naši pozornost později.

Předpostní doba začínala nedělí zvanou Devítník²¹ (*Septuagesima*), následovanou první nedělí po Devítníku (*Sexagesima*) a druhou nedělí po Devítníku (*Quinquagesima*). Vlastní doba postní začínala Popeleční středou (*Feria IV. Cinerum*), po první neděli postní následoval postní kvatembr a další tři postní neděle až k neděli Umučení Páně (*Dominica Passionis*). Celá postní doba byla završena nedělí zvanou Květná, jíž začínal Svatý týden. Recitací matutina a laud, tzv. temných hodin, ²² ve středu večer již začínalo velikonoční třídní se svými starobylými liturgickými zvyklostmi. Mše svatá na památku ustanovení svátosti oltářní a svátosti kněžství se slavila na Zelený čtvrtek večer (*Feria V. in cæna Domini*). Na Velký pátek (*Feria VI. in Parasceve*) se ve veliké zkroušenosti připomínalo Umučení Páně. Velikonoční vigilie byla kvůli všeobecné praxi celebrování mší pouze v ranních hodinách slavena na Bílou sobotu dopoledne.

Nedělí Zmrtvýchvstání Páně začala doba velikonoční a také Velikonoční oktáv. Pět neděl dělilo slavnost Vzkříšení od slavnosti Nanebevstoupení Páně, která měla svou vigilií a rovněž svůj oktáv. Proto se následující neděle nazývala *Dominica infra Octavam Ascensionis*. Oktáv Nanebevstoupení a původně i celá doba velikonoční končila slavností Soslání Ducha svatého. Historickým vývojem však došlo k významné změně, poněvadž i k této slavnosti byl následně připojen

²¹ Český název „Devítník“ vychází z počtu nedělí, které předcházejí velikonoční svátky. Latina naproti tomu zachycuje ve výrazu *Septuagesima* počet dní, kterých do těchto svátků zbývá, tedy sedmdesát. Srov. CINEK FRANTIŠEK, *Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku, výklad misálu, Díl I. Hlavní myšlenková hlediska, výklad celistvého rituálního útvaru mešního, (řád mešní a kánon), Proprium de tempore - výklad měnivých součástí mešní liturgie, Okruh vánoční, Předhodí velikonoční*. Olomouc, Lidové knihkupectví 1931, s. 443.

²² Takto jsou nazývány v období velikonočního třídní, snad pro původní recitaci kolem půlnoci. Viz CINEK FRANTIŠEK, *Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku, výklad misálu, Díl II. Proprium de tempore II., Svatý týden, Doba velikonoční, Doba po svatém Duchu..* Olomouc, Lidové knihkupectví 1932, s. 70.

oktáv s kvatembrovými dny. Slavností Nejsvětější Trojice (*duplex I. classis*) se tento oktáv uzavíral.

Ve čtvrtek následujícího týdne se slavila slavnost Božího těla (*Sanctissimi Corporis Christi*). Dále následovaly neděle zvané „po Svatém Duchu“. Po sedmnácté neděli s tímto označením následoval další, podzimní kvatembr. Poslední nedělí liturgického roku byla vždy 24. neděle po Svatém Duchu.

Na tomto místě je však zapotřebí osvětlit, jak se postupovalo v případech, kdy bylo z důvodu nižšího počtu nedělí mezi koncem vánoční a začátkem postní doby nutné přesunout jednu nebo více nedělí „po Svatém Duchu“ až na konec liturgického roku. Z rubrik jasně vyplývá, že bylo bez výjimky nutno naplnit počet třiceti nedělí zvaných v současné terminologii „během roku“, z nichž šest bylo označováno „po Zjevení Páně“ a čtyřadvacet „po Svatém Duchu“, jak bylo výše uvedeno. Jestliže by vycházelo po slavnosti Seslání Ducha svatého pětadvacet volných nedělí, přesouvala se 6. neděle „po Zjevení Páně“ na místo 24. neděle „po seslání Ducha svatého“, která se přesunula na následující neděli. Pokud jich bylo šestadvacet po Letnicích, pak o 24. neděli byla slavena 5. „po Zjevení Páně“, o 25. neděli následovala 6. „po Zjevení Páně“ a konečně o 26. v pořadí byla slavena 24. neděle „po Svatém Duchu“. Takto se postupovalo i v dalších případech. Pravidlem tedy bylo, že poslední nedělí v roce měla být vždy 24. „po Svatém Duchu“ a před ní se měly řadit ty přebytečné neděle „po Zjevení Páně“, které se z důvodu data Velikonoc nestačily oslavit v období mezi koncem vánoční a počátkem postní doby. Stojí za povšimnutí, že pokud po Letnicích vycházelo pouze třidvacet volných nedělí, měla být namísto 23. neděle slavena 24. neděle a 23. se slavila o den dříve, totiž v sobotu, pokud na ni nepřipadal svátek „s devíti čteními“ (v matutinu), který byl stupně *semiduplex*, případně vyššího. Tato skutečnost totiž způsobovala, že se 23. neděle musela slavit den před tímto dnem, tedy klidně v pátek či jiný předcházející den podle toho, kolik takových svátečních dnů „s devíti čteními“ před touto nedělí připadlo. A pokud zbyly neděle „po Zjevení Páně“ a nebylo

možné je přesunout na konec roku, mělo být jejich officium užito v sobotu před nedělí Devítník.

První adventní nedělí začínal nový liturgický rok. Všechna tato uvedená slavení byla společná pro celou církev, a proto nebylo dovoleno se od nich svévolně odklánět.

Četné možnosti odlišení od všeobecného kalendáře nabízel sanktorál, tedy slavení svátků Panny Marie a ostatních svatých spolu s jejich případnými vigiliemi a oktávami. Kromě povinných svátků, které slavila všeobecná církev, měla každá diecéze, podobně jako řády i kongregace, svůj seznam světců, které slavila různým stupněm slavení nebo mohla slavit světce všeobecné církve vyšším stupněm. Na nejnižší úrovni to rovněž platilo pro farnosti, které slavily své místní patrony. Není zde samozřejmě možné podávat výčet všech tehdejších svátků svatých, jednak pro obsáhlost a jednak pro neustálé rozrůstání sanktorálu v průběhu let. Počet svátků se v liturgickém kalendáři Urbana VIII. pohyboval okolo 220. Do roku 1800 se zvýšil přibližně na 275 svátků Panny Marie a ostatních svatých. Jestliže k tomu připočítáme i diecézní propria, stane se naprosto zřejmým, že feriální dny prakticky vymizely.

2.3 Stupně slavení svátků

Jelikož je nám v dnešní době dřívější způsob rozdělení stupně svátků v římském kalendáři neznámý, je třeba jej alespoň stručně přiblížit. Velmi často se totiž s nimi v této práci setkáme a je třeba vědět, jakým způsobem se o různých svátcích officium slavilo. Navíc je už nyní nutno říct, že tehdejší chápání a rozdělení svátostného času se ve značné míře liší od dnešního a není zcela bez zajímavosti tyto rozdíly sledovat.

U svátků se rozlišovaly tyto stupně: *duplex I. classis*, *duplex II. classis*, *duplex majus*, *duplex (minus)*, *semiduplex* a *simplex*. Některé svátky měly své vigilie, které ovšem v této době, o níž hovoříme, měly jiný význam, než jaký jim

připisujeme dnes. Původní praxe modlitby nočního bdění v předvečer významného svátku, jak napovídá samotná etymologie výrazu *vigilie*, se protáhla na celý jeden den před významným svátkem. Proto byl ten svátku předcházející den nazýván *vigilií* (např. 9. srpna *In Vigilia Sancti Laurentii*). Největší slavnosti liturgického roku byly následovány oktávem, jenž byl buď privilegovaný, obyčejný, nebo jednoduchý podle toho, zda v něm mohl být slaven nějaký svátek či nikoli.²³ Běžné dny byly zvány *feriae (per annum)* a *feriae majores*. Rozdíl mezi nimi spočíval v odlišném postupu jejich nahrazování při střetu se svátkem *simplex*, o čemž pojednáme později. Své vlastní, exponované místo zaujímá neděle (*dies Dominica*). Odlišení temporálu od sanktorálu je zde velmi nápadné. Samotné officium se naproti tomu rozlišovalo takto: *duplex* (svátek podvojný), *semiduplex* (svátek polodvojný) a *simplex* (svátek jednoduchý). Věnujme jim nyní jednotlivě pozornost.

V pokynech pro slavení officia *duplex* se dočteme, že se ho užívalo od Zeleného čtvrtku do velikonočního úterý včetně, o neděli *In albis*, o slavnosti Nanebevstoupení Páně, o Letnicích se dvěma následujícími dny (tj. pondělím a úterým svatodušním), o svátku Nejsvětější Trojice a Božího těla, o slavnosti Posvěcení chrámu, o svátcích s titulem *duplex* (který mohl být *I. classis*, *II. classis*, *majus* či *minus*), osmý den oktávu, o svátku jednoho či více patronů místa nebo při titulární slavnosti patrona kostela a o svátcích světců, kteří se oslavují v některých kostelích, řeholích a kongregacích s vlastními officii schválenými Apoštolským stolcem nebo ze společných textů svatých. Rovněž se tohoto stupně užívá o připomínce věrných zesnulých, v den skonání nebo pohřbu. Stupněm *duplex* měl být slaven ten den, na který svátek připadá. Nebylo-li to možné, bylo třeba jej přesunout na nejbližší volný den.

Díky „zahlcení“ kalendáře novými svátky se i skutečnost přesouvání svátků stala velikým problémem, jelikož velmi často bylo nutné přesouvat svátky světců, které připadly na svátky Páně nebo na jiné svátky vyššího stupně, a bylo

²³ Srv. KUPKA JOSEF, *O církevním roce*. Praha, Nakladatelství V. Kotrba 1907, s. 36.

nutné je slavit o mnoho dní později.²⁴ Officium svátku *duplex* začíná prvními nešporami, pokračuje kompletářem, matutinem, laudami, primou, tercií, sextou a nonou, tedy řádem modlitby hodin, který platil až do reformy sedmdesátých let století XX., a vrcholí modlitbou druhých nešpor a kompletáře, jestliže není uvedeno jinak. Officium za zemřelé má pouze první nešpory, matutinum a laudy. Specifikem tohoto stupně slavení je recitování celé antifony za začátku a konci žalmu v matutinu, laudách i nešporách.²⁵ Matutinum je složeno ze tří nokturnů s devíti žalmy a čteními téhož počtu; v jednom každém nokturnu jsou tři žalmy a tři čtení. O neděli Vzkříšení a o Letnicích včetně svatodušního pondělí a úterý se říká pouze jeden nokturn se třemi žalmy a třemi čteními.

Officium *semiduplex* se užívá o „běžných“ nedělích vyjma neděle *In albis*, ve dnech oktávu, o svátcích, kde je to uvedeno, a o vlastních svátcích některých míst nebo kongregací, které se slaví slavnostněji než stupněm *simplex*. Má se slavit toho dne, na který připadá. Pokud to není možné, má se alespoň připomínat. Recituje se jako *duplex* (tedy s obojími nešporami), ale recituje se pouze první část antifony. V oktávu velikonočním a svatodušním se v matutinu užívá tři žalmů a tři čtení, jinak bylo obvyklých devět žalmů a devět čtení ve třech nokturnech, nebylo-li uvedeno jinak.

Stupně *simplex* se užívá o feriálních, tj. všedních, dnech, rovněž o svátcích, jež nejsou *duplex* či *semiduplex* a nejsou ani v oktávu nebo o sobotní památce Panny Marie. Má být slaven v určený den. Nelze ho však užít v případě, když by na tento den připadlo officium s devíti čteními, sobotní památka Panny Marie nebo jiná ferie, které *festum simplex* dává přednost. Trvá od modlitby nešpor po nonu, ale užívá se feriálních žalmů. V matutinu se říká pouze jeden nokturn se třemi čteními a se dvanácti žalmy, jak je uvedeno v žaltáři podle ferie, která na ten den připadá.

²⁴ Transfer svátků zčásti vyřešil dekret Lva XIII. (1878-1903) z roku 1882. Viz MALINA BEDŘICH, *op. cit.*, s. 151-152.

²⁵ V ostatních horách stupně *duplex* se užívá pouze první části antifony. Viz MALINA BEDŘICH, *op. cit.*, s. 202.

Zvláštní odstavec je v rubrikách věnován nedělnímu officiu, jehož se užívá o nedělích adventních a od neděle Devítník až do *In albis* včetně. Jestliže na tyto neděle připadne svátek stupně *duplex* nebo *semiduplex*, přesouvá se, nebo se alespoň připomíná. To ovšem neplatí, když jde o svátek hlavního či titulárního patrona nebo patrona kostela či místa nebo posvěcení vlastního kostela. O ostatních nedělích během roku se ho také užívá, ale v případě překrytí svátkem *duplex* nebo *semiduplex* se neděle pouze připomínají. Během oktávu Narození Páně, Zjevení Páně, Nanebevstoupení Páně a Božího těla je o nedělích officium z oktávu, v případě ostatních oktávů zůstává nedělní officium nezměněno. Pokud však připadne poslední den oktávu na neděli, má přednost před nedělním officiem. Stupněm je *semiduplex*, začíná prvními nešporami v sobotu a má celé officium až do druhého kompletáře včetně. V matutinu se říkají tři nocturny s žalmy, jak je tomu v žaltáři, a čte se devět čtení jako v propriu *de tempore*.

Feria major neboli *simplex de tempore occurenti* je titul adventních a postních ferii, dále pak suchých dnů, vigilií a pondělků prosebných dnů. Případně-li na ně svátek *duplex*, *semiduplex* nebo den oktávu, stávají se připomínkou. Jestliže však připadne svátek *simplex*, on sám se stane připomínkou. *Feria (per annum)* označuje zbývající volné dny liturgického roku, na které nepřipadá svátek vyšších stupňů ani oktáv, sobotní památka Panny Marie nebo vlastní svátek místní církve.²⁶ *Feria major* začíná vždy matutinem, ostatní ferie začínají podle předcházejícího dne a to buď od matutina v případě předcházejícího svátku *duplex* či *semiduplex* nebo od nešpor v případě svátku *simplex*, který je běžně zakončen nonou. Jestliže je ferie následována svátkem *duplex* či *semiduplex*, končí nonou, v případě následujícího svátku *simplex* končí kapitulou nešpor. V matutinu se říká pouze jeden nocturn se dvanácti žalmy a třemi čteními.

²⁶ Z tohoto feriálního officia jsou vyňaty tři větší ferie Svatého týdne, ferie velikonočních a svatodušních oktávů, kdy se užívá zvláštní officium.

Officium vigilií bylo užíváno v ty dny, jimž byl připsán titul „vigilie“. Většinou byl na tyto dny předepsán půst, což neplatilo pouze v případě vigilie Zjevení Páně a Nanebevstoupení Páně. V době adventní, postní a o suchých dnech se vigilie neslaví. Při střetu s nedělí se přesouvají na předcházející sobotu a při překrytí se svátkem o devíti čteních²⁷ se pouze připomínají. Začínají matutinem a končí nonou, nešpory jsou z následného svátku.

Co se týče oktávů, je v době postní jejich slavení naprosto vyloučeno. To mohlo způsobit, že oktáv slavený před začátkem postní doby, jenž by zasáhl do jejího průběhu, se ukončoval, aniž by se oslavil celý. Totéž platí podobně i při střetu s Letnicemi a 17. prosincem. Oktáv Zmrtvýchvstání Páně a Letnic končí nonou následující soboty.²⁸ Officium oktávu má tři nocturny s devíti žalmy a devíti čteními kromě oktávu velikonočního a letničního, kdy je pouze jeden nocturn a říká se vše jako o svátečním dni, kromě matutina, z nichž první tři jsou vždy z probíhajícího čtení z Písma *de tempore*, další čtení druhého a třetího nocturnu jsou vlastní. Celý oktáv je stupně semiduplex a osmý den (*Octava*) duplex; recitují se druhé nešpory ze svátku a osmý den má navíc i první nešpory, jež jsou zpravidla shodné s prvními nešporami daného svátku.

Konečně je třeba stručně vysvětlit, jak se připomínaly svátky světců, které nebylo možné slavit řádným způsobem kvůli střetu se svátkem vyššího stupně. Při modlitbě nešpor významnějšího svátku, který měl z hlediska uspořádání stupňů přednost, se po oraci vložila ze svátku svatého antifona k *Magnificat*, pak verš následující po hymnu a konečně orace, a to vše a buďto z vlastních textů nebo ze společných. Stejného postupu bylo užíváno i při ranních chválách.

Tento přehled liturgického roku spolu s pravidly slavení jednotlivých svátků nám poskytuje základ pro studium olomouckého diecézního kalendáře. Ačkoli byl utvářen po mnoho staletí, my pohlédneme do doby po Tridentském

²⁷ Tento termín byl často užíván, jak lze později vysledovat z fondu Metropolitní kapituly. Označuje svátky *duplex* a *semiduplex*, kde se četlo devět čtení, jak již bylo uvedeno.

²⁸ Pravděpodobně z důvodu silných nedělí *In albis* a slavnosti Nejsvětější Trojice.

sněmu, kdy měla diecézní synoda rozhodnout o přijetí dekretů tohoto sněmu a rovněž Římského misálu a breviáře, čemuž ponejvíce věnujeme pozornost.

2.4 Kalendář olomoucké diecéze

Jak již bylo řečeno, olomoucká diecéze přijala Tridentským koncilem navrženou a Apoštolským stolcem realizovanou revizi Římského breviáře. Stalo se tak na synodě slavené 12. – 14. listopadu roku 1591 za předsednictví biskupa Stanislava II. Pavlovského. Z akt této synody²⁹ vydaných o rok později se dozvídáme mnoho zajímavých skutečností. Biskup si v první řadě stěžuje, že sotva každý desátý kněz vlastní dřívější verzi olomouckého breviáře a mnoho dalších užívá knihy pocházející z jiných diecézí nebo knihy přímo pochybné povahy. Nejvíce tuto situaci pranýřoval z důvodu zanedbávání modlitby officia, neboť v tom spatřoval velikou škodu pro duše, a argumenty kněží ohledně nedostupnosti starého breviáře hodnotil jako prosté výmluvy. Proto synoda nařídila užívání nově vydaných liturgických knih a používání oněch starých zapověděla z toho důvodu, aby se zachovala uniformita ritu v diecézi. Rovněž kněžím nařídila, aby se pečlivě seznámili s odlišnostmi mezi oběma verzemi a osvojili si nové rubriky. Za nedodržení těchto předpisů měla být kněžím udělena pokuta ve výši dvou marek, kteréžto peníze měly být určeny pro potřebu kněžského semináře.

Aby bylo možné užívat nového breviáře co nejdříve, byl plně přijat breviář Pia V. Kvůli starobylé účtě k místním patronům měly být připraveny a vydány vlastní texty k jejich svátkům. Nicméně pouze na základě věrohodných životopisů, které se měly vzít jako základ pro formulaci responsorií po matutinálních lekcích. Byla vytvořena zvláštní *Rubricella officiorum de patronis* s indexem vigilijních svátků a postů obvyklých v diecézi. Měla být

²⁹ *Acta et constitutiones synodi olomucensis, Anno Domini M.D.LXXXXI. die XII. Novembris habita et celebrata.* Olomutii, Apud Haeredes Friderici Milichtalleri 1592, sessio secunda (13. 11. 1591), caput VII.

zachována jednota misálu a breviáře, co se týče textů o svatých, a co nejvíce částí officia propriálních, aby nebylo třeba užívat společných textů. K recitaci officia se stanovilo, aby se vždy užíval Římský breviář, avšak *officia majora* měla být veřejně zpívána podle starobylého zvyku.

Nad dodržováním těchto pravidel bděli arcijáhnové při svých vizitacích. Synoda věřila, že díky dobré reformě breviáře s bohatým výběrem textů Písma svatého, promluv církevních otců a životopisů světců bude možné čerpat spásonosnou nauku pro věřící a nacházet užitek pro mravní život. Synodální text dále uvádí, že již byl osloven jistý knihkupec, který má opatřit výtisky nového breviáře a zařídit jejich prodej v Olomouci. Podle těchto výtisků měla být vytvořena propria diecézních světců.

Jak brzy uvidíme, tato propria byla po nějaké době opravdu vydána. Do dnešní doby se nám zachovalo více proprií, které nechala tisknout olomoucká diecéze. Jejich oficiální titul zněl *Officia propria sanctorum cathedralis ecclesiae et totius dioecesis olomouensis*. Pro námi sledovanou dobu jsou rozhodující propria vydaná za episkopátů Františka kardinála Dietrichsteina, Karla II. z Liechtensteina-Castelcornu (1664-1695) a Wolfganga kardinála Schrattenbacha (1711-1738).

2.4.1 Propria vydaná Františkem kardinálem Dietrichsteinem

Mezi mnohými činy kardinála Dietrichsteina má své pevné místo i liturgická reforma. Už z roku 1603 se dochoval kardinálův dopis³⁰ členům olomoucké kapituly, kde poprvé hovoří o nutnosti reformy kalendáře a breviáře olomoucké diecéze. Žádá, aby byli ustanoveni dva kanovníci, kteří by s kanovníkem Janem Valoriem tuto reformu připravili. Následující vývoj této záležitosti nám však zůstává neznámý.³¹

³⁰ ZAOpO, AO, kart. 9, sign. 15, i. č. 488, f. 186r.

³¹ PARMA TOMÁŠ, *František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii*. Brno, Matice moravská 2011, s. 365.

Dalším dokladem úsilí kardinála Dietrichsteina je dopis adresovaný řeholním kazatelům datovaný k 1. lednu 1614,³² který dokládá změnu počtu zasvěcených svátků nařízených v diecézi.³³ K této problematice se vrátíme později.

Podobně jako v jiných diecézích bylo záměrem kardinálovým shromáždit všechna *propria sanctorum* staršího data a vybrat z nich ta nejvhodnější, zbavená nejasností a omylů, dát jim ucelenou formu a vydat tiskem pro celou diecézi. Tím se mělo dosáhnout kýžené jednoty. Před samotným vydáním však bylo třeba zaslat připravené texty ke schválení do Říma na Kongregaci posvátných obřadů.

O tom, že to nebyl vždy jednoduchý proces, svědčí korespondence mezi kardinálem Bellarminem, členem uvedené kongregace, a kardinálem Dietrichsteinem.³⁴ Pro sledovanou látku jsou podstatné komentáře ke stupňům slavení některých diecézních svátků, ba dokonce samotný výskyt svátků některých svatých v diecézním kalendáři kvůli jejich údajně sporné existenci, mučednictví či svatosti. Po krátké, ale intenzivní korespondenci se situace uklidnila a roku 1626, kdy byl kardinál Bellarmin již pět let po smrti, byla vydána *Officia propria*³⁵ (viz příloha č. 1). U jednotlivých svátků uvedeme, jaké výtky zástupce Kongregace obřadů vznesl, a také se přesvědčíme, že k většině z nich se při konečné úpravě vůbec nepřihlíželo.

V měsíci lednu se neslavilo žádné diecézní proprium. 1. února je uvedena připomínka sv. Brigity. 3. února sv. Blažej se stupněm *semiduplex*. 6. února sv. Dorota rovněž *semiduplex*. 10. února sv. Scholastika a 16. února sv. Juliána;

³² ZAOpO, AO, Kopiař latinské korespondence Františka Dietrichsteina 1612-1617, sign. 39, i. č. 118, f. 98r-99v.

³³ PARMA TOMÁŠ, *op. cit.*, s. 365.

³⁴ O této problematice podrobněji. Viz *Ibid.*, s. 366-370.

³⁵ *Officia propria sanctorum cathedralis ecclesiae et totius dioecesis olomucensis ... D. Francisci ... Cardinalis et principis a Dietrichstain episcopi olomucensis .. jussu et autoritate edita*. Olomutii, Ex officina Nicolai Hradeczky 1626.

ani u jedné z nich není uveden stupeň slavení. Ze souvislostí vyplývá, že se slavily jako *simplex*. To předpokládáme pro všechny následující svátky svatých, když u nich není přímo uveden stupeň slavení.

4. března se slavilo *festum* Přenesení ostatků sv. Václava (*duplex*). 9. březen byl od olomoucké synody konané v roce 1349 určen sv. Cyrilu a Metoději (*duplex*).³⁶ V rubrice je uvedena poznámka, že svátek čtyřiceti mučedníků se přesouvá na následující den. U těchto dvou svátků patronů olomoucké diecéze byl původně navrhován *duplex cum octava*, jak vyplývá z dopisu kardinála Dietrichsteina.³⁷ Kardinál Bellarmin se proti tomu rázně postavil kvůli zákazu slavit jakýkoli oktáv v postním období.³⁸ Tento jeho pádný argument byl přijat a oktáv vypuštěn. 16. března³⁹ byl slaven sv. Longin (*duplex*), proti čemuž sv. Robert Bellarmin protestoval.⁴⁰ Jelikož byl tento svatý zapsán do diecézního kalendáře roku 1412, a to dokonce jako zasvěcený,⁴¹ nebyla námitka přijata. 17. března slavena sv. Gertruda (*simplex*). V kolonce tohoto měsíce je rovněž uveden svátek Kopí a hřebů Páně, který se slavil jako *duplex* v pátek po neděli *In albis* (2. neděle velikonoční). U tohoto svátku, zavedeného císařem Karlem IV. spolu se svátkem sv. Longina, žádal Bellarmin kopii indultu papeže Inocence VI.⁴²

³⁶ DRAGOUN MICHAL, *Kalendáře liturgických rukopisů jako datační pomůcka* [online]. Olomouc, Vědecká knihovna v Olomouci, akt. 3. 9. 2008 [cit. 31. 1. 2014]. Dostupné na [www: http://www.vkol.cz/cs/aktivita/konference-a-odborna-setkani/7--rocnik-odborne-konference/clanek/kalendare-liturgickych-rukopisu-jako-datacni-pomucka/](http://www.vkol.cz/cs/aktivita/konference-a-odborna-setkani/7--rocnik-odborne-konference/clanek/kalendare-liturgickych-rukopisu-jako-datacni-pomucka/)

³⁷ PARMA TOMÁŠ, *op. cit.*, s. 367.

³⁸ *Ibid.*, s. 369.

³⁹ Ze srovnání s pozdějšími tisky proprií vyplývá, že zde došlo k tiskové chybě a sv. Longin měl být slaven o den dříve.

⁴⁰ *Ibid.*, s. 369.

⁴¹ DRAGOUN MICHAL, *op. cit.*

⁴² PARMA TOMÁŠ, *op. cit.*, s. 369.

23. dubna byl slaven sv. Vojtěch jako *duplex* a následující den sv. Jiří, mučedník, rovněž jako *duplex*. 2. května byl svátek sv. Athanasia (*duplex*) s připomínkou sv. Zikmunda. V katedrále však měl být slaven sv. Zikmund jako *duplex*, aniž by byl uveden způsob slavení sv. Athanasia. Smrt burgundského krále Zikmunda nepovažoval kardinál Bellarmin za mučednickou.⁴³ 4. května byl slaven sv. Florián (*simplex*), 5. května sv. Gotthard (*simplex*) a 7. května sv. Stanislav (*duplex*). 15. června se slavil sv. Vít, Modest a Krescencie jako *duplex* oproti Bellarminově návrhu slavit jako *simplex*⁴⁴ a sv. deset tisíc mučedníků⁴⁵ 22. června jako *semiduplex*.

4. července byl slaven sv. Prokop⁴⁶, o jehož svatost se vedly mezi uvedenými dvěma kardinály živé spory. Přes zásadní nesouhlas Bellarminův⁴⁷ byl ponechán v kalendáři a byl mu přidělen stupeň *duplex*. Dále byl slaven 7. července svátek sv. Wilibalda (*simplex*), 8. července sv. Kiliána a druhů (*simplex*), 13. července sv. Markéty (*duplex*). 15. července je uveden svátek, se kterým se již dále nesetkáme, a tím je „Rozeslání svatých apoštolů“ (*duplex*). Ten považovala Kongregace za úplně zbytečný,⁴⁸ podobně jako Zasnoubení Panny Marie⁴⁹ slavené 18. července (*duplex*).

O 7. srpnu se slavil sv. Osvald (*duplex*). 12. srpna sv. Klára (*semiduplex*) a 27. srpna sv. Rufus (*simplex*). Sv. Jiljí se slavil 1. září (*duplex*), následovala sv. Kunhuta 9. září (*simplex*) a sv. Ludmila 16. září (*duplex*). 22. září

⁴³ PARMA TOMÁŠ, *op. cit.*, s. 369.

⁴⁴ *Ibid.*, s. 368.

⁴⁵ Svátek pocházející z bavorské oblasti, v našich zemích zavedený ve druhé polovině XIV. století. Viz DRAGOUN MICHAL, *op. cit.*

⁴⁶ U tohoto svátku není vůbec jisté, odkdy byl v olomoucké diecézi slaven; v pražské diecézi je závazný od roku 1336. Viz DRAGOUN MICHAL, *op. cit.*

⁴⁷ PARMA TOMÁŠ, *op. cit.*, s. 370.

⁴⁸ *Ibid.*, s. 369.

⁴⁹ Typický svátek olomoucké diecéze objevující se v jejích kalendářích od konce XV. století. Viz DRAGOUN MICHAL, *op. cit.*

se v Olomouci slavil jako svátek *duplex* sv. Mořic a druhové. Jaký byl stupeň slavení mimo město, není uvedeno. Den 28. září byl od nejstarších dob zasvěcen svatému Václavovi, patronu českého národa i olomoucké katedrály. Proto je v rubrice uvedeno, že v ní a na jiných místech, jejichž je patronem, má být slaven s oktávem. Jinde jako *duplex*. Následujícího dne byl svátek sv. Michaela (29. září) a o den později sv. Jeronýma (30. září). Oba tyto svátky byly slaveny jako *duplex* a oktáv sv. Václava měl v tyto dny hodnotu připomínky.

1. října pokračoval oktáv a připomínal se sv. Remigius, následovaly další dva dny oktávu a 4. října se slavil svátek sv. Františka z Assisi (*duplex*) a oktáv se znovu pouze připomínal. 5. října vrcholil oktáv sv. Václava s připomínkou sv. Placida a druhů. 8. října byl svátek sv. Anděla strážného (*duplex*). 15. října byl svátek sv. Hedviky⁵⁰ (*semiduplex*), 16. října sv. Havla (*duplex*), 21. října sv. Voršily s družkami (*duplex*) s připomínkou sv. Hilaria, 22. října sv. Korduly⁵¹ (*duplex*), 23. října sv. Severina (*simplex*), 25. října sv. Krispina a Krispiniána (*simplex*) s připomínkou sv. Chrysa a Darii, 29. října sv. Narcise (*simplex*) a konečně 30. října sv. Wolfganga⁵² (*duplex*).

Na 6. listopadu připadal svátek sv. Leonarda (*simplex*), 8. listopadu se na připomínku pražského vítězství nad heretiky roku 1620 zpívalo nebo recitovalo přede mší svatou *Te Deum*, 10. listopadu se slavil svátek Přenesení ostatků sv. Ludmily (*semiduplex*), 12. listopadu sv. Kristina a druhů,⁵³ spolupatronů katedrály (*duplex*). U těchto významných patronů uvedl Bellarmin svou pochybnost o jejich mučednické smrti.⁵⁴ Ke 12. listopadu je uveden svátek

⁵⁰ Další ze svátků zavedených roku 1412. Viz DRAGON MICHAL, *op. cit.*

⁵¹ Od roku 1349 zaveden pro olomouckou diecézi díky účtě k ostatkům této světice uloženým v olomoucké katedrále. Viz DRAGON MICHAL, *op. cit.*

⁵² Poměrně pozdě byl tento svátek slaven v olomoucké diecézi, a to až na konci XV. století. Viz DRAGON MICHAL, *op. cit.*

⁵³ V Čechách nese pojmenování „Pět bratří“. Díky získání relikvií sv. Kristina, jednoho z bratří, je na Moravě asi od roku 1430 užíván v kalendářích stávající název. Viz DRAGON MICHAL, *op. cit.*

⁵⁴ PARMA TOMÁŠ, *op. cit.*, s. 369.

sv. Brikcia (*semiduplex*). Zde však patrně došlo k chybě tisku, jelikož ve všech dalších vydáních a rovněž i z jiných míst je zřejmé, že tento svátek se slavil o den později. Podobně je chyba hned u následujícího svátku: sv. Otmara (*simplex*) je uveden 17. listopadu namísto správného data 16. listopadu. Svátek sv. Alžběty Uherské (*duplex*) je také uveden chybně, a to 29. listopadu místo správného 19. listopadu. Sv. Barboru slavili 4. prosince se stupněm *duplex*, což musel Dietrichstein obhajovat,⁵⁵ a sv. Mikuláše 6. prosince rovněž jako *duplex*.

Kardinál Dietrichstein v posledku prosadil svou variantu. Pravidlo neslavit oktávy svátků v době postní dodržel, ale v ostatním podle připomínek Kongregace zastoupené kardinálem Robertem Bellarminem nejednal.

Následující vydání diecézních proprií k breviáři se uskutečnilo roku 1630,⁵⁶ kde byly zohledněny návrhy oprav liturgických a tiskových chyb učiněné Bartolomeem Gavantim pověřeným Kongregací posvátných obřadů,⁵⁷ vypuštěn svátek Rozeslání svatých apoštolů a svátek Anděla strážného vynechán pravděpodobně kvůli přizpůsobení se římskému úzu.

Přestože sledujeme vydání *Officia propria* kardinála Dietrichsteina, zmíníme i vydání tohoto tisku po jeho smrti roku 1636. Po krátké vládě biskupa Jana Arnošta Platejse z Platenštejna (1636-1637) usedl na biskupský stolec arcivévoda Leopold I. Vilém (1637-1662), který však svou energii věnoval státním zájmům a v Olomouci prakticky nepobýval. Za jeho episkopátu byla vydána *Officia propria* roku 1654,⁵⁸ v nichž nebyly učiněny žádné úpravy (viz příloha č. 2).

⁵⁵ PARMA TOMÁŠ, *op. cit.*, s. 368.

⁵⁶ *Officia Propria sanctorum cathedralis ecclesiae et totius dioecesis Olomucensi. Consensu et Avthoritate S. D. N. Urbani VIII. omnibus omnium ordinum sacerdotibus recitanda*. Edita Nicolspurgi, typis seminarij cardinalitii a Casparo Haugenhoffero 1630.

⁵⁷ PARMA TOMÁŠ, *op. cit.*, s. 371.

⁵⁸ *Officia Propria sanctorum cathedralis ecclesiae et totius dioecesis Olomucensis. Consensu et Authorita S. D. N. Urbani VIII. omnibus omnium ordinum sacerdotibus recitanda*. Edita Olomucii, typis Dorotheae Hradeczky Viduae 1654.

2.4.2 Propria vydaná biskupem Karlem II. Liechtensteinem-Castelcornio

Biskup Karel II. z Liechtensteina se snažil obnovit velmi neutěšený stav liturgické praxe v olomoucké katedrále a rovněž i samotný dóm zničený požárem roku 1678.⁵⁹ Plně se soustředil na obnovu své diecéze ve věcech institucionálních, hospodářských i duchovních. Jelikož dodržoval povinnost rezidence, jeho reformy nezůstaly v teoretické rovině, ale došly praktického naplnění. Tak je tomu i v případě liturgických změn. Nechal provést opravy proprií olomoucké diecéze pro modlitbu breviáře, která byla následně vydána roku 1669.⁶⁰ Jejich úroveň je zřetelně vyšší, jelikož obsahují podrobnější pokyny a přesné odkazy na určené orace a lekce. Úprava způsobu slavení byla v době postní zřetelně uvedena. Pokud se v den svátku některého z diecézních patronů slavil v Římském breviáři jiný svátec, byl připomínán v další připojené oraci.

V měsíci lednu nebyla stejně jako ve starším vydání žádná propria. Únorová propria zůstala nezměněna kromě zmiňovaných zpřesnění pro dobu postní. Svátky v měsíci březnu jsou shodné s uvedenými v předchozím výtisku až na poznámku, že svátek sv. Cyrila a Metoděje je zasvěcený (*solemnitas fori*).

Duben zůstal rovněž beze změny. 1. května je jako *commemoratio* uveden svátek sv. Walburgy. Hned následujícího dne je podle místa slavení jasně rozlišen i stupeň slavení svátku sv. Zikmunda,⁶¹ a to tak, že mimo katedrálu se pouze připomínal, kdežto v katedrále se slavil jako *duplex majus*. 4. května se měl slavit mimo katedrálu svátek sv. Floriána (*simplex*) a v katedrále sv. Athanasia (pokud nebyl přesunut na jiný den) s připomínkou sv. Floriána.

⁵⁹ ZLÁMAL BOHUMIL, *Příručka českých církevních dějin, VII. Doba barokní katolicity*. Olomouc, Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Praze, pobočka v Olomouci 1970, s. 68.

⁶⁰ *Propria officia sanctorum, quos Cathedralis Ecclesia Olomucensis, S. Wenceslai Martyris, Bohemiae Ducis, Et tota Episcopalis par Marchionatum Moraviae Dioecesis specialiter colit*. Olomucii, typis Viti Henrici Ettelij 1669.

⁶¹ Tento svátek se v přemyslovských kalendářích váže k datu 16. října. Když roku 1365 získal císař Karel IV. část jeho ostatků, stal se jedním ze zemských patronů a ke konci XIV. století je slaven i v olomoucké diecézi, a to buď 1. nebo 2. května. Viz DRAGOUN MICHAL, *op. cit.*

5. května bylo sv. Gotharda beze změny a 7. května svátek sv. Stanislava jako *duplex*.

V propriích měsíce června nedošlo ke změně. V červenci je u svátku sv. Wilibalda (7. července) připojena poznámka, že je možno připomínat sv. Alžbětu Portugalskou. Nebyl již slaven svátek Rozeslání svatých apoštolů. Srpnové svátky sv. Osvalda (7. srpna) a sv. Rufa (27. srpna) zůstaly beze změny, avšak sv. Klára byla slavena stupněm *duplex* a 15. srpna bylo v katedrále před slavnou mší svatou zpíváno *Te Deum* na památku uvěznění „věrné kapituly“⁶² heretiky roku 1619.

První zářijovou neděli měl být slaven svátek sv. Anděla strážného, a to jako *duplex cum octava*. Ke sv. Jiljí (1. září) je připojena připomínka sv. dvanácti bratří. Další svátky zůstávají shodné podle staršího tisku, jen je zpřesněno, že svatý Mořic se slaví v Olomouci jako *duplex* a mimo Olomouc jako *semiduplex*. U sv. Václava je poznámka, že je zasvěceným svátkem. Následujícího dne, na sv. Michaela, a poté i na sv. Jeronýma se oktáv pouze připomínal. První tři dny v říjnu se oktáv slavnosti slavil jako *semiduplex* a 4. října se připomínal, jelikož byl svátek sv. Františka. Poslední den oktávu (5. října) byl stupně *duplex*. Svátek sv. Anděla strážného byl již přesunut. Další svátky v říjnu nedoznaly změn kromě přesunu svátku sv. Wolfganga z 30. na 31. října, jak již radil Kongregací pověřený Gavanti.⁶³ Tiskové chyby u několika svátků byly opraveny, ale u samotných svátků nedošlo ke změně. 6. listopadu je sv. Leonard již jen připomínán.

Konečně k prosincovým svátkům přibyla slavnost Početí Panny Marie (*duplex cum octava*). Dny oktávu byly opět stupně *semiduplex*, vyjma svátků sv. Damasa 11. prosince (*semiduplex*) a sv. Lucie 13. prosince (*duplex*), který byl pouze připomínán, a 15. prosince zakončen jako *duplex*.

⁶² Tímto titulem byla kapitula odměněna císařem Ferdinandem II. roku 1623 za věrnost Bohu, katolické víře i legitimnímu panovníkovi během stavovského povstání. Viz PARMA TOMÁŠ, *op. cit.*, s. 333.

⁶³ PARMA TOMÁŠ, *op. cit.*, s. 371.

Z roku 1693 se nám dochovala tištěná propria k Římskému misálu.⁶⁴ Vydal je biskup Karel II. dva roky před svou smrtí. Je patrné, že seznam jmen světců je dosti odlišný od seznamů officií proprií z minulých let. Některé diecézní svátky nejsou uvedeny vůbec; naopak přibyli nově slavení světcí všeobecné církve. Bohužel není v seznamu uveden stupeň slavení svátků. Pro naprostou specifickou tohoto tisku rozepíšeme všechny uvedené svátky svatých (viz příloha č. 5).

V měsíci lednu nacházíme tři světce, a to sv. Rajmunda z Peňafortu (23. ledna), sv. Františka Saleského (29. ledna) a sv. Petra Nolasca (31. ledna). V únoru byla připomínána sv. Brigita (1. února), slaven svátek sv. Blažeje (3. února), sv. Doroty (6. února), připomínána sv. Scholastika (10. února) a slavena sv. Juliána (16. února). V měsíci březnu se tradičně slaví Přenesení ostatků sv. Václava (4. března) a svátek sv. Cyrila a Metoděje (9. března). U sv. Longina (15. března) je uvedena připomínka sv. Cyriaka a u sv. Patrika (17. března) připomínka sv. Gertrudy. K tomuto měsíci je uveden svátek Panny Marie Sedmibolestné (*Feria VI. post Dominicam Passionis*) a svátek Kopí a hřebů Páně (*Feria VI. post Dominicam in Albis*).

21. dubna uveden sv. Anselm, 23. dubna sv. Vojtěch a 30. dubna přibyl svátek sv. Kateřiny Sienské. 1. května byla připomínána sv. Walburga a o den později slaven sv. Zikmund. 4. květen je zasvěcen sv. Monice a sv. Florián je pouze připomínán. Následující den zasvěcen sv. Gothardu. 10. května je svátek sv. Antonína, arcibiskupa florentského, 18. května sv. Venantia, 19. května sv. Celestýna s připomínkou sv. Pudenciány, 20. května sv. Bernardina Sienského a 25. května sv. Marie Magdalény de Pazzi s připomínkou sv. Urbana. V červnu je uveden pouze jediný svátek, a to 22. dne sv. deseti tisíc mučedníků s připomínkou sv. Pavlína.

⁶⁴ *Missae Sanctorum, quæ In Romano Missali non habentur secundum Officia Propria Diæcesis Olomucensis ... reverendissimi et calssissimi principis et domini, domini Caroli Dei gratia episcopi Olomucensis, ...de Liechtenstein comitis, &c. Omnibus dictae Diocesis Sacerdotibus pro pio usu in lucem datae.* Olomucii, typis Joannis Josephi Kylian 1693.

4. července není opomenut sv. Prokop s připomínkou sv. Oldřicha. 7. července pak připomínán sv. Wilibald, 8. července slavena sv. Markéta Skotská s připomínkou sv. Kiliána a druhů, 13. července sv. Markéta, 15. července sv. Jindřich, 16. července připomínána Panna Maria Karmelská. 18. července je ke svátku Zasnoubení Panny Marie se sv. Josefem připojena připomínka sv. Symforosy s jejími sedmi syny. Konečně 31. července je uveden sv. Ignác z Loyoly. 7. srpna je ke svátku sv. Osvalda připojena připomínka sv. Afry a Donáta, 9. srpna ke svátku sv. Kajetána připomínka sv. Romana a vigilie sv. Vavřince; na 23. srpna je uveden sv. Filip Benisi, 27. srpna sv. Rufus a 30. srpna sv. Růžena z Limy s připomínkou sv. Felixe a Adaucta.

První zářijovou neděli se slavil sv. Anděl strážný. Dále sv. Jiljí (1. září), sv. Štěpán Uherský (2. září) a sv. Vavřinec Justiniani (5. září). Připomínka sv. Kunhuty 9. září a v neděli oktávu Narození Panny Marie se slavil svátek Jména Panny Marie. Svátky sv. Ludmily (16. září) a sv. Václava (28. září) nemohou chybět.

Následně 13. října sv. Eduard, král anglický, 15. října sv. Hedvika, o den později sv. Havel, 19. října sv. Petr z Alcântary, 21. října se kromě svaté Voršily a družek připomínal i sv. Hilarius. Dále pak 22. října slaven svátek sv. Korduly, následující den sv. Severina a 25. října krom sv. Kryšpína připomínka sv. Chrysanta a Darii. Konečně 29. října sv. Narcis a o dva dny později sv. Wolfgang.

V listopadu byl připomínán sv. Leonard (6. listopadu), slaveno Přenesení ostatků sv. Ludmily (10. listopadu), sv. Kristin a druhové (12. listopadu), sv. Brikcius (13. listopadu), sv. Leopold (15. listopadu), sv. Otmar (16. listopadu), sv. Alžběta (19. listopadu) a sv. Didak (20. listopadu). Konečně je ke 3. prosinci uveden sv. František Xaverský a o den později sv. Barbora.

2.4.3 Propria vydaná Wolfgangem kardinálem Schrattenbachem

Rok po nástupu kanovníka Schrattenbacha na biskupský stolec v Olomouci byla vydána nová *Officia propria*.⁶⁵ Z jejich srovnání s předchozími proprii Římského breviáře z roku 1669 jednoznačně vyplývá, že jsou pouze nově vytištěná, ale jinak de facto nezměněná (viz příloha č. 3).

Naproti tomu *Officia propria* tištěná v roce 1732⁶⁶ jsou na změny bohatší, jelikož k nim byly přiloženy svátky nově zavedené po roce 1720⁶⁷ (viz příloha č. 4). U každého svátku je explicitně uvedeno, zda je zaveden pro celou církev, nebo je vlastním svátkem diecéze.

V měsíci lednu se začaly slavit svátky Nejsvětějšího jména Ježíš o druhé neděli po Zjevení Páně (*duplex II. classis*), 15. ledna sv. Pavla Poustevníka (*duplex*) a 22. ledna sv. Fabiána a Šebestiána (*duplex et solenne fori*).

V únoru jsou zachovány svátky propria s drobnými obměnami, totiž že svátek sv. Brigity se připomínal díky střetu se svátkem sv. Ignáce, biskupa a mučedníka, a svátek sv. Scholastiky byl povýšen na *duplex*. Svátek sv. Juliány zachován *simplex*, ale slavil-li se v postní době, byl pouze připomínán. 4. února přibyl svátek sv. Ondřeje Corsiniho (*duplex*) a 5. února sv. Agáty (*semiduplex*).

V březnu bylo slaveno Přenesení ostatků sv. Václava jako *duplex majus* s připomínkou sv. Lucia, papeže a mučedníka. Následujícího dne byl slaven svátek sv. Kazimíra (*semiduplex*). U tohoto svátku se nachází poznámka, že se v Římském breviáři slaví předešlého dne. 8. března byl svátek sv. Jana

⁶⁵ *Propria officia sanctorum, quos cathedralis ecclesia olomucensis S. Wenceslai Martyris, Bohemiae Ducis, et tota episcopalis per Marchionatum Moraviae dioecesis specialiter colit: Autoritate, ac Jussu ... Wolffgangi, Dei gratia, episcopi Olomucensis, ... de Schrattenbach comitis, ... in publicam lucem edita.* Olomucii, typis Ignatii Rosenburg 1712.

⁶⁶ *Officia Propria Sanctorum Almae Cathedralis Ecclesiae, totiusque dioecesis olomucensis, quibus officia recentiora ab anno 1720, pro universali ecclesia emanata adjecta referiuntur ... in publicam lucem edita.* Olomucii, per Franciscum Hirnle Factorem 1732.

⁶⁷ O tomto vydání se zmiňuje i Rudolf Zuber. Viz ZUBER RUDOLF, *Osudy moravské církve v 18. století 1695-1777*. Praha, vydala Česká katolická Charita v Ústředním církevním nakladatelství 1987, s. 253.

z Boha (*duplex*), 9. března sv. Cyrila a Metoděje jako *duplex I. classis et solenne fori*, 11. března byl svátek sv. Františky Římské (*duplex*), která byla jinak slavena právě 9. března. Svátek sv. Longina zůstal beze změny, svátek sv. Gertrudy se stal připomínkou, jelikož officium bylo dle římského úzu ze svátku sv. Patrika. Patrona rodu rakouských vládců a jimi ovládaných zemí, sv. Josefa, slavili 19. března (*duplex II. classis et solenne fori*) a sv. Gabriela pro země Koruny rakouské 24. března (*duplex majus*). Svátek Sedmi bolestí Panny Marie slaven v pátek po 5. neděli postní (*duplex majus*). Svátek Kopí a hřebů Páně je stupně *duplex II. classis*.

4. dubna byl zaveden svátek sv. Isidora, biskupa, (*duplex*). Hned následujícího dne svátek sv. Vincence Ferrera a 21. dubna sv. Anselma,⁶⁸ oba stupně *duplex*. Svátek sv. Vojtěcha povýšen na *duplex majus*, svátek sv. Jiří zůstává beze změny.

Sv. Walburga byla 1. května připomínána kvůli svátku sv. apoštolů Filipa a Jakuba. Ve druhých nešporách toho svátku měl pak být v katedrále připomínán sv. Zikmund. 2. května v katedrále slaven sv. Zikmund (*duplex majus*) a mimo dóm v officiu pouze připomínán, neboť dával přednost sv. Athanasiovi. Sv. Florián 4. května stupně *duplex*. Sv. Athanasius byl v katedrále slaven 5. května (*duplex*), mimo dóm též den sv. Pius V. (*semiduplex*) a ještě k tomu v obou případech připomínka sv. Gotharda. 7. května sv. Stanislav jako v Římském breviáři, ale stupně *duplex*. 11. května byl v katedrále slaven sv. Pius V. (*semiduplex*) a mimo ni sv. Monika (*duplex*). Ta byla v katedrále slavena 13. května (*duplex*). Na 16. května připadl vlastní svátek olomoucké diecéze, totiž sv. Jana Nepomuckého (*duplex*). O den později sv. Ubalda (*semiduplex*). 25. května se slavil svátek sv. Řehoře VII. (*duplex*) s připomínkou sv. Urbana a konečně 27. května sv. Marie Magdalény de Pazzi (*semiduplex*).

⁶⁸ Tištěné datum není zcela zřejmé. Zdá se, že bylo chybně uvedeno 22. dubna. Z Římského breviáře uvádíme správné datum slavení.

Třetí neděli po Svatém Duchu se slavilo posvěcení olomoucké katedrály (*duplex I. classis*). Ve městě Olomouci s oktávem, mimo něj bez oktávu. Čtvrtá neděle po Sv. Duchu byla v Olomouci slavena jako *Octava Dedicatiois Ecclesiae Cathedralis (duplex)*. 12. června byl zaveden svátek sv. Jana ze San Facundo (*duplex*). Sv. Vít a druhové (15. června) nyní uváděn jako *duplex majus*. Sv. deset tisíc mučedníků bylo slaveno beze změny, ale s připomínkou sv. Pavlína. 26. června sv. Jana a Pavla, mučedníků, se stupněm *duplex*.

1. července byl slaven poslední den oktávu sv. Jana Křtitele. 2. července Navštívení Panny Marie (*duplex majus et solenne fori*). 4. července sv. Prokop (*duplex majus*) s připomínkou sv. Oldřicha. Sv. Wilibald stupně *simplex* (7. července) a o den později byli připomínáni sv. Kilián a druhové ve svátku sv. Alžběty (*semiduplex*). Svátek sv. Markéty zůstal beze změn. U svátku sv. Jindřicha (*duplex*) je uvedeno datum 16. července, ale na první pohled se jedná o tiskovou chybu a slavil se o den dřív. 16. července je pak svátek Panny Marie Karmelské (*duplex majus*). 18. července bylo slaveno zasnoubení Panny Marie se svatým Josefem (*duplex majus*), na 19. července byl přesunut z Římského breviáře (ze 13. července) svátek sv. Anakléta (*semiduplex*), 22. července byl svátek sv. Marie Magdalské a 26. července sv. Anny, oba byly slaveny jako *duplex et solenne fori*.

7. srpna byl slaven sv. Osvald (*duplex*) s připomínkou sv. Afry, 9. srpna sv. Kajetán (*duplex*), 15. srpna o slavnosti Nanebevzetí Panny Marie zůstává zpěv *Te Deum* přede mší v katedrále, 19. srpna⁶⁹ byl v císařských zemích slaven svátek sv. Ludvíka Tolouského (*semiduplex*), 27. srpna sv. Rufa (*simplex*) a 30. srpna sv. Růženy z Limy (*duplex*).

První zářijová neděle byla zasvěcena sv. Andělům strážným (*duplex II. classis cum octava*). Svátek Sv. Jiljí byl slaven s připomínkou dvanácti sv. bratří mučedníků, jinak zůstal beze změny. 4. září byl v císařských zemích

⁶⁹ Díky tiskové chybě je zde uvedeno nesprávné datum 29. srpna.

slaven svátek sv. Rozálie (*duplex majus*). O neděli v oktávu Narození Panny Marie se slavil svátek Jména Panny Marie (*duplex II. classis*). Sv. Kunhutě patřilo 9. září, officium se bralo ze druhého dne oktávu Narození Panny Marie, eventuálně ze svátku Jména Panny Marie, pokud připadl na neděli. Svátek svaté Ludmily (16. září) se stává *duplex majus*. U svátku sv. Mořice a druhů zachováno vše beze změny. Nově byl zaveden svátek Panny Marie de Mercede 24. září (*duplex majus*). Kvůli svátku sv. Ludmily byl na 25. září přenesen svátek sv. Kornélia a Cypriána (*semiduplex*). 28. září byla slavnost sv. Václava, patrona olomoucké katedrály i celé diecéze, a to stupně *duplex I. classis, solenne fori, cum octava*. 29. září sv. Michaela (*duplex II. classis*) s připomínkou oktávu a 30. září sv. Jeronýma (*duplex*) opět s připomínkou oktávu.

V první neděli měsíce října se slavil svátek sv. Růžence (*duplex majus*). 1. října byl připomínán svátek sv. Remigia a zároveň pokračoval oktáv svátku sv. Václava (*semiduplex*), další dva dny se slavil pouze oktáv stupněm *semiduplex*, 4. října pak sv. Františka (*duplex*) s připomínkou oktávu, který vrcholil o den později. Slaven byl jako *duplex*. 8. říjen byl určen sv. Brigitě (*duplex*), svátek sv. Havla (16. října) nezměněn,⁷⁰ ve svátek sv. Voršily (21. října) připomínán sv. Hilarion, svátek sv. Korduly (22. října) se stal *duplex majus*, svátek sv. Severina (23. října) stupně *simplex* shodně se svátky sv. Kryšpína a Krispiniána (25. října) a sv. Narcise (29. října). Poslední den v měsíci říjnu byl zasvěcen sv. Wolfgangu (*duplex*).

6. listopadu měl být připomínán svátek sv. Leonarda kvůli trvajícimu oktávu Všech svatých. 8. listopadu zpěv *Te Deum* přede mší jako v předchozích letech. O den později se slavilo Posvěcení baziliky Krista Spasitele (Laterán) bez uvedení stupně slavení.⁷¹ Ke svátku Přenesení ostatků sv. Ludmily (10. listopadu), který si zachoval stupeň *semiduplex*, se pojila připomínka sv. Tryfona, Respicia a Nymfy. Následný den patřil sv. Martinovi (*duplex*

⁷⁰ Sv. Hedvika (15. října) není uvedena.

⁷¹ V pozdějších kalendářích jej nacházíme povýšen na *duplex majus*.

et solenne fori). 12. listopadu byl slaven svátek sv. Kristina a druhů ve stupni *duplex II. classis*. Svátek sv. Brikcia zachován beze změny. Na 14. listopad byl přesunut svátek sv. Martina I., papeže a mučedníka, jelikož byl všeobecnou církví slaven 12. listopadu (*semiduplex*). 15. listopadu bylo sv. Leopolda, markraběte rakouského, se stupněm *duplex*, 16. sv. Didaka (*semiduplex*), který byl přesunut z 13. listopadu, s připomínkou sv. Otmara. 24. listopadu se slavilo sv. Ondřeje Avellina (*semiduplex*), kterýžto svátek byl na tento den přenesen z 10. listopadu. Poslední neděli po Svatém Duchu se v zemích císařské koruny slavil svátek *Patrocinium Beatae Virginis Mariae (duplex majus)*.

V měsíci prosinci se slavil svátek sv. Barbory (4. prosince) o stupni *duplex*, sv. Petra Chrysologa (5. prosince) rovněž se stupněm *duplex* a Početí Panny Marie (8.) jako *duplex II. classis cum octava*. Dále sv. Eusebia z Vercelli (16. prosince) se stupněm *semiduplex*, v císařských zemích slavený svátek Očekávání porodu Panny Marie (18. prosince) se stupněm *duplex majus* a konečně 29. prosince sv. Neviňátek (*duplex II. classis et solenne fori*).

Nakonec jsou připojena dvě votivní officia, která mohla být užita mimo dobu adventní a postní, mimo vigilie a kvatembrové dny, a to ve čtvrtky officium *De Sanctissimo Sacramento (semiduplex)* a *De Immaculata Conceptione Beatae Mariae Virginis (duplex)* o sobotách.

Naprosto zjevný je velký nárůst dalších svátků světců s vysokými stupni slavení. Především v měsících květnu a listopadu je možno si povšimnout, jak bylo zapotřebí přesouvat svátky svatých všeobecného kalendáře na volnější dny, aby mohli být slaveni diecézní patroni a vlastní svátky diecéze. Kalendář byl tedy přeplněn vigiliemi a svátky světců, mnoha dny oktávů a především mnoha připomínkami svatých připojovaných k officiu daného dne.

V diecézním kalendáři mají, jak je z *Officia propria* patrné, pevné místo zasvěcené svátky. Jejich slavení prošlo v olomoucké diecézi a v ostatních diecézích habsburské monarchie pozoruhodným vývojem, a proto je na místě jim

věnovat pozornost. Bude jistě třeba pohlédnout hlouběji do dějin diecéze, šířeji než tato práce vymezuje, aby vystoupily historické souvislosti více na povrch.

2.5 Problematika zasvěcených svátků a jejich redukce v XVIII. století

Svátky *solemne (festum) fori*, tedy „zasvěcené“, jsou nedílnou součástí liturgické tradice katolické církve. Jejich specifikem je nejen slavení liturgické, ale i společenské, jelikož byly v historii často respektovány světskou autoritou a utvářely tak určité náboženské povědomí společnosti. O těchto dnech byly totiž všem křesťanům zapovězeny služební práce a přikázána účast na mši svaté, což přirozeně platilo i o všech nedělích. Jejich ohlašování bylo svěřeno kazatelům, kteří měli vybízet, „aby se v ony dny věřící neoddávali zahálce, lenivosti, požívačnosti a opojení světské marnivosti, nýbrž Božím službám, svaté mši, hlásání Božího slova, modlitbám, díkůvzdáním a jiným zbožným skutkům, aby se ke svému vlastnímu prospěchu i prospěchu svým bližních i doma zaobírali zbožnými rozmluvami a myšlenkami.“⁷² Lidem nevzdělaným a propadlým světskému životu se přísně zapovídá prožít tyto dny zahálkou a opilstvím.⁷³ Nejdříve pohledme na zavedení zasvěcených svátků středověkými synodami a poté na jejich seznam předložený kardinálem Dietrichsteinem.

2.5.1 Zasvěcené svátky olomoucké diecéze ve středověku a novověku

Mnoho zasvěcených svátků se slavilo i v olomoucké diecézi již po staletí. Václav Medek mluví o synodě slavené za předsednictví biskupa Jana ze Středy (1364-1380) ve městě Kroměříži v roce 1380, kde měl biskup promlouvat o úctě ke svatým a vyjmenovat seznam zasvěcených svátků.⁷⁴ Pavel Krafl však

⁷² DUDÍK BEDA (ed.), *Statuten der Diöcese Olmütz vom Jahre 1568*. Brün, 1870, s. 39.

⁷³ *Ibid.*

⁷⁴ MEDEK VÁCLAV, *op. cit.*, s. 147-148.

dokazuje, že akta této synody ze dne 21. 5. 1380 nás zpravují o problémech věznění kleriků a krádeží církevního majetku.⁷⁵ Ustanovení o soužití kleriků s ženami a ustanovení o svátcích, která bývají přiřazována k této synodě, jsou ve skutečnosti výsledky jednání provinční a diecézní synody z roku 1349.⁷⁶ To nás přivádí k bližšímu pohledu na diecézní synodu slavenou Janem VII. Volkem (1334-1351) roku 1349.

O této synodě víme, že byla slavena roku 1349, ale neznáme přesnější datum. Pravděpodobně to bylo před provinciální synodou slavenou 11. – 12. listopadu toho roku.⁷⁷ Místo konání nám zůstává rovněž neznámé. Naprosto jisté zůstává, že jí předsedal zmíněný biskup Jan VII. Volek. Její statuta se nám dochovala ve více opisech. Na žádost mnohých kaplanů uvádějí synodní otcové seznam těchto zasvěcených svátků: Narození Páně se třemi⁷⁸ následujícími dny, Obřezání Páně, Zjevení Páně, Obrácení sv. Pavla, Očišťování Panny Marie, sv. apoštola Matěje, Zvěstování, Velikonoce se třemi⁷⁹ následujícími dny, svátek sv. Řehoře a Vojtěcha (byť jsou v Božském officiu uvedeni pod jedním dnem, ať je zachováván dva dny), sv. Marka evangelisty, sv. Filipa a Jakuba, Nalezení sv. Kříže, Nanebevstoupení, Seslání Ducha sv. se dvěma následujícími dny, svátek Těla Páně, sv. Jana Křtitele, sv. Petra a Pavla, sv. Markéty, sv. Máří Magdalény, sv. Vavřince, sv. Jakuba, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Bartoloměje, Narození Panny Marie, sv. Václava, sv. Michaela, sv. Lukáše evangelisty, sv. Šimona a Judy, Všech svatých, sv. Kristina, sv. Mikuláše, sv. Kateřiny,

⁷⁵ KRAFL PAVEL, *Několik poznámek k edicím předhusitských synodálních statut olomoucké diecéze*. In: *Sborník prací filozofické fakulty brněnské university*. Brno, Masarykova univerzita v Brně 1996, č. 43, s. 63-64.

⁷⁶ KRAFL PAVEL, *Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku*, Praha, Historický ústav Akademie věd ČR 2003, s. 109.

⁷⁷ *Ibid.*, s. 70.

⁷⁸ Některé opisy statut uvádějí pouze dva následující dny. Viz KRAFL PAVEL, *op.cit.*, s. 152.

⁷⁹ Jako výše „se dvěma následujícími dny“.

sv. Ondřeje a sv. Tomáše.⁸⁰ V některých opisech statut nalezneme ještě uvedeny svátky sv. Ambrože, sv. Víta a Modesta, Navštívení Panny Marie, sv. Augustina, Povýšení sv. Kříže, sv. Matouše apoštola a evangelisty, sv. Mořice, sv. Jeronýma, sv. Ludmily, sv. Prokopa a Přenesení ostatků sv. Václava.⁸¹ Na jiném místě těchto statut jsou věřící vybízeni ke zvláštní úctě k patronům diecéze sv. Václavovi, sv. Cyrilu a Metoději, sv. Kristinovi a sv. Kordule.⁸²

Naší pozornosti by neměla uniknout synoda slavená Václavem Králíkem z Buřenic (1413-1416) 1. září 1413 ve Vyškově. V jejích statutech nalezneme krátkou zmínku ke slavení svátků. Měly být slaveny ty, které uvádějí statuta biskupa Arnošta, a navíc ještě svátky Navštívení Panny Marie a sv. Cyrila a Metoděje.⁸³ Svátky sv. Hedviky a sv. Marty mají být slaveny hodinkami o třech čteních a slavnostnější mší. Rovněž má být důsledně zachovávána oslava sv. Korduly, jak je uvedena ve stanovách biskupa Jana Volka.⁸⁴ Slavnost Všech svatých musí být slavena s oktávem. Mnoho pozornosti je věnováno svátku sv. Longina, jehož ostatky byly darovány olomouckému dómu. Měl být ctěn 15. března officiem a mší svatou. Všem mužům i ženám, kteří budou uctívat tento den modlitbou a dobrými skutky, se uděluje 40 dní odpustků.⁸⁵

Tímto jsme získali přehled a základ pro studium vývoje zasvěcených svátků v olomoucké diecézi. Od středověkých synod nyní pokročíme do doby, která je našemu tématu vlastní, jíž je episkopát kardinála Dietrichsteina.

⁸⁰ KRAFL PAVEL, *op. cit.*, s. 152-153.

⁸¹ *Ibid.*, s. 91.

⁸² *Ibid.*, s. 159-161.

⁸³ Pravděpodobně vycházeli ze stručnějšího seznamu svátků, kde tyto dva uvedeny nebyly.

⁸⁴ Podle statut výše uvedené synody z roku 1349.

⁸⁵ KRAFL PAVEL, *op. cit.*, s. 180.

V dopise tohoto kardinála adresovaném řeholním kazatelům,⁸⁶ se kterým jsme se již setkali, nalézáme seznam *festa solennia fori*. K měsíci lednu je přiřazen svátek Obřezání a Zjevení Páně a Obrácení sv. Pavla. K únoru pak Očišťování Panny Marie a sv. Matěje. K březnu sv. Cyrila a Metoděje⁸⁷ a Zvěstování Panně Marii⁸⁸ a k dubnu Zmrtvýchvstání Páně se dvěma následujícími dny. V květnu měl být ctěn svátek sv. Filipa a Jakuba, Nanebevstoupení Páně, Seslání Ducha svatého se dvěma následujícími dny, Nejsvětější Trojice a Božího Těla. V červnu pak Narození sv. Jana Křtitele a sv. Petra a Pavla a v červenci Navštívení Panny Marie, sv. Marie Magdalény a sv. Jakuba. Srpnu náleží sv. Vavřinec, Nanebevzetí Panny Marie a sv. Bartoloměj. V září se mají zachovávat svátky Narození Panny Marie, sv. Matouše, sv. Václava (ve městě Olomouci) a sv. Michaela; v říjnu pak sv. Šimona a Judy. K listopadu uvádí slavnost Všech svatých, sv. Martina a sv. Ondřeje. A konečně k prosinci sv. Tomáše, Narození Páně, sv. Štěpána a sv. Jana.

Na první pohled je zřejmé, že seznam zasvěcených svátků, který podává kardinál Dietrichstein je již redukován oproti středověkému. Výslovně uvádí u svátků Páně pouze dva následující dny, dále postrádáme oba svátky sv. Kříže, sv. Řehoře, sv. Vojtěcha, sv. Lukáše, sv. Marka, sv. Markéty, sv. Kateřiny a sv. Mikuláše. Také jsou vypuštěny svátky všech ostatních církevních otců a patronů země i diecéze, vyjma sv. Cyrila a Metoděje a sv. Václava.⁸⁹ Kontinuitu zachovávají svátky Páně, Panny Marie a svatých apoštolů. Výslovně připojena je slavnost Nejsvětější Trojice a svátek sv. Matouše. I přes redukci

⁸⁶ ZAOpO, AO, sign. 39, i. č. 118, f. 98r-99v.

⁸⁷ K tomuto svátku poznamenává kardinál, že se letos, tj. roku 1614, přesouvá na pondělí po neděli *Latate*, avšak lidem diecéze bude přesto slaven v onu neděli.

⁸⁸ Zde kardinál uvádí, že toho roku připadá na úterý po Květné neděli, ale podle zvyku zavedeného v diecézi bude lidem slaven v sobotu před onou nedělí.

⁸⁹ Zjevně šlo o snahu odlišit se od ostatních diecézí historických zemí Koruny české, které svátky patronů ponechaly jako *festa fori*. Viz pozdější problémy v českých diecézích při redukci zasvěcených svátků českých patronů za Marie Terezie.

těchto svátků zůstává jejich počet – 37 – stále relativně vysoký. To se stalo osudným v době, která si nárokovala titul „osvícenská“.

2.5.2 Zrušení některých zasvěcených svátků za panování Marie Terezie

V XVIII století s rozhořčením poukazovali různí teoretici hospodářského zaměření na přemíru svátečních dnů, během nichž se nepracovalo. Podle jejich názoru byl tak pomalým, ale vytrvalým zvyšováním počtu svátečních dnů narušován hospodářský rozvoj státu. Proto bylo z jejich pohledu nevyhnutelné zrušení nikoli samotných svátků, jak bývá někdy nepřesně uváděno, ale jejich titulu *festum fori* – „zasvěcený svátek“. K tomu se navíc ještě přidávaly hlasy některých učených kněží a řeholníků, že je třeba omezit sanktorál rozrůstající se na úkor temporálu. Ti skutečně usilovali o zrušení některých svátků světců, jejichž historicita byla sporná, nebo alespoň o snížení stupně slavení mnoha svatých, případně o omezení jejich slavení na určité oblasti. Oprávněnost těchto názorů, jak dokládá Bedřich Malina,⁹⁰ dokazuje i snaha Apoštolského stolce řešit tuto otázku.

K zastáncům redukce počtu zasvěcených svátků patřil jak učený kněz a historik Ludovico Antonio Muratori (1672-1750), tak samotný papež Benedikt XIV., o němž bude dále pojednáno. V Olomouci měl podobnou vizi i kanovník a první infulovaný probošt kostela sv. Mořice František Řehoř Giannini (1693-1758),⁹¹ který udržoval s Muratorim čilý korespondenční styk a byl významným

⁹⁰ MALINA BEDŘICH, *op. cit.*, s. 131.

⁹¹ O jeho osobnosti podrobněji pojednávají: KRÁLÍK OLDŘICH, *Moravské počátky osvícenského humanismu, K dvoustému výročí olomoucké Societatis incognitorum*. In: *Vlastivědný věstník moravský*, roč. 2, 1947, č. 1/2, s. 15-27; ZLÁMAL BOHUMIL, *František Řehoř hrabě Giannini: člen olomoucké Societatis incognitorum (1693-1758): příspěvek k jeho osobnosti*. ACM 34, 1947, s. 166-172; ZUBER RUDOLF, *František Řehoř Giannini a jeho styky s L. A. Muratorim*. In: *Výroční zpráva Okresního archivu v Olomouci za rok 1984*. Olomouc 1985, s. 39-62.

činitelem ve městě Olomouci i v kapitule katedrály sv. Václava. Oponentem těchto snah byl biskup Ferdinand Troyer (1745-1758).⁹²

Ohlas návrhů došel sluchu samotné císařovny Marie Terezie (1740-1780), která byla v duchu své osvícensko-absolutistické vlády nakloněna představám o snížení počtu zasvěcených svátků, za což se také s rázností sobě vlastní přimlouvala u samotného papeže. Ve prospěch její věci hrál fakt, že na papežském trůně seděl učený a v této oblasti znalý Benedikt XIV.

Ze sekundární literatury není úplně jasné, jak přesně tyto změny probíhaly. V zásadě se setkáváme se dvěma daty, která jsou svázána s aktem zrušení některých zasvěcených svátků. Bohumil Zlámal uvádí: „Počet svátků byl na zákrok Marie Terezie u papeže 9. března 1753 snížen o čtyřiadvacet.“⁹³ Rudolf Zuber pojednává o vydání papežské buly k datu 1. září 1753.⁹⁴ Tato dvě různá uváděná data si nemusí nutně odporovat. Lze je vysvětlit následujícím způsobem: v měsíci březnu vyšla kurenda císařského dvora a papežská bula až v září. Jisti si však být nemůžeme z důvodu nejednoznačnosti dochované a nedostatku další relevantní literatury. V každém případě je jisté, že se tak stalo roku 1753, a to ve spolupráci s papežem Benediktem XIV. Ten těmto snahám neupíral oprávněnost, ba dokonce o revizi breviáře i kalendáře usiloval a během svého pontifikátu nezavedl jediný nový svátek. Ani cesta biskupa Troyera do Vídně před vyhlášením těchto změn a jeho argumentace ohledně sousedství s pruským královstvím, které by se vysmívalo tomuto desakralizačnímu aktu, názor císařovny nezměnila.⁹⁵

⁹² ZUBER RUDOLF, *Osudy moravské církve v 18. století (II)*. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003, s. 253.

⁹³ ZLÁMAL BOHUMIL, *Příručka českých církevních dějin, VIII. Doba osvícenská*. Olomouc, Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Praze, pobočka v Olomouci 1971, s. 22.

⁹⁴ ZUBER RUDOLF, *Osudy ... (II)*. *op. cit.*, s. 253.

⁹⁵ ZLÁMAL BOHUMIL, *Příručka ..., VIII*. *op. cit.*, s. 22.

V počtu svátků, kterým byl odňat titul „zasvěcený“, platí mezi Zuberem i Zlámalem konsenzus. Shodně uvádějí počet 24.⁹⁶ Na základě studia jejich publikací ovšem nelze stanovit, o které konkrétní svátky se jednalo. Zlámál uvádí, že „byly postiženy i svátky českých svatých Prokopa, Ludmily a Vojtěcha“,⁹⁷ ale v Zuberově díle o tom nenacházíme zmínky. Dopis kardinála Dietrichsteina dokazuje, že v novověku se na Moravě slavily jako zasvěcené svátek sv. Cyrila a Metoděje a svátek sv. Václava, kterýžto byl stejně omezen pouze na město Olomouc. Nejspíše slavily některé české diecéze sv. Vojtěcha, sv. Ludmilu i sv. Prokopa jako *festa fori* díky historické vazbě těchto světců na Čechy. Tím dává Zlámálova informace smysl.

Zuber uvádí, že šlo především o svátky apoštolů s výjimkou sv. Petra a Pavla⁹⁸ a tato zrušená *festa fori* vypočítává: sv. Fabiána a Šebestiána, sv. Matěje, sv. Filipa a Jakuba, sv. Jana Křtitele,⁹⁹ Navštívení Panny Marie, sv. Máří Magdalény, sv. Jakuba, sv. Anny, sv. Vavřince, sv. Bartoloměje, sv. Matouše, sv. Václava (mimo město Olomouc), sv. Michaela, sv. Šimona a Judy, sv. Martina, sv. Ondřeje, sv. Tomáše, sv. Štěpána, sv. Mlád'átek a druhé a třetí dny oktávu velikonočního a svatodušního.¹⁰⁰ Je patrné, že z tohoto seznamu vypadl i svátek sv. Jana evangelisty, jelikož patří do apoštolského sboru a je slaven třetího dne vánočního oktávu, jenže již druhý den oktávu, tj. na sv. Štěpána, se pracovalo. Tím se dostáváme k počtu čtyřiaadvaceti svátků s titulem *festum fori*, které o tento titul přišly.

Situace se však stala nepřehlednou, neboť tyto zasvěcené svátky byly nahrazeny tzv. polovičními svátky. V praxi to znamenalo, že ve zmíněné dny bylo možné pracovat, ale zároveň byla povinná účast na bohoslužbě. Účastnit

⁹⁶ *Ibid.*, ZUBER RUDOLF, *Osudy ... (II)*. *op. cit.*, s. 253.

⁹⁷ ZLÁMAL BOHUMIL, *Příručka ...*, VIII. *op. cit.*, s. 22.

⁹⁸ ZUBER RUDOLF, *Osudy ... (II)*. *op. cit.*, s. 253.

⁹⁹ Určitě se myslí svátek Narození sv. Jana Křtitele (24. června).

¹⁰⁰ ZUBER RUDOLF, *Osudy ... (II)*. *op. cit.*, s. 253.

se mše svaté nebylo pro lid obtížné, jelikož choval zmíněné svátky ve velké úctě, ale pracovat o těchto dnech lidé samozřejmě nechtěli. Dokonce i mezi kněžími byl projeven velký nesouhlas s touto úpravou. Císařský dvůr nebyl rovněž spokojen kvůli neposlušnosti poddaných a zavedení „polovičních svátků“, v čemž viděl příčinu zmatků. Apoštolský stolec vyšel i těmto hlasům vstříc a za pontifikátu papeže Klementa XIV. byla k řešení této otázky vydána bula k datu 22. červa 1771.¹⁰¹ Tímto dokumentem se rušily „poloviční svátky“, účast na mši ve výše jmenovaných dnech tedy nebyla povinná a mohlo se pracovat, jak již bylo dříve dovoleno. Oproti dřívějšímu rozhodnutí však byly obnoveny tři zasvěcené svátky, a to druhý den vánočního, velikonočního a svatodušního oktávu. Celkem se titulem *festum fori* označovalo osmnáct dní, jak vyplývá z děl Zlámala a Zuberu.¹⁰² Jednalo se tedy s největší pravděpodobností o tyto dny: svátek Narození Páně, Obřezání Páně, Zjevení Páně, Velikonoční neděle a pondělí, Nanebevstoupení Páně, Svatodušní neděle a pondělí, Božího Těla, Očišťování Panny Marie, Zvěstování Panně Marii, Nanebevzetí Panny Marie, Narození Panny Marie, Početí Panny Marie, sv. Štěpána, sv. Petra a Pavla, Všech svatých a svátek zemských patronů. Těmi byli pro rakouské země sv. Josef, pro Čechy sv. Václav, pro Moravu sv. Cyril a Metoděj a pro Slezsko sv. Hedvika¹⁰³ (viz příloha č. 6).

Mezi lidmi nebylo pro tuto změnu pochopení. Staré svátky se světily jako dříve a kněží celebroidali zpívané bohoslužby.¹⁰⁴ Nermalou měrou přispěl k těmto nepokojům fakt, že poddaní museli o zrušených svátečních dnech chodit robotovat. Starý řád zasvěcených svátků byl nicméně odstraněn a nebyl již nikdy v původní podobě obnoven. Spolu s dalšími rozsáhlými zásahy osvícenských

¹⁰¹ ZUBER RUDOLF, *Osudy ... (II). op. cit.*, s. 254.

¹⁰² ZUBER RUDOLF, *Osudy ... (II). op. cit.*, s. 254; ZLÁMAL BOHUMIL, *Příručka ..., VIII. op. cit.*, s. 22.

¹⁰³ Zde rovněž chybí jasné stanovisko v díle Zuberově i Zlámalově. Uvedený seznam je nejpravděpodobnějším řešením.

¹⁰⁴ Kurenda z 31. 8. 1772. Viz Zuber ZUBER RUDOLF, *Osudy ... (II). op. cit.*, s. 254.

panovníků byla lidová zbožnost citelně zraněna a pomalými kroky se tak otvírala cesta k sekularizaci veřejného života.

Tímto jsme uzavřeli pohled na celý liturgický rok olomoucké diecéze. Jsou nám známy její propriální i zasvěcené svátky. Slavení v průběhu liturgického roku však nezůstávala na teoretické rovině, ale byla uváděna do praxe v jednotlivých kostelích. Přední místo mezi nimi zaujímá vždy kostel katedrální. Je středobodem celé diecéze, který vždy určuje směr a dodnes platí, že katedrální liturgie má být vzorem pro liturgii všech kostelů diecéze.¹⁰⁵ Liturgii v olomouckém dómu věnujeme nyní svou pozornost.

¹⁰⁵ Srv. *Caeremoniale Episcoporum, ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatum*. Città del Vaticano, Typis polyglottis vaticanis 1984, kap. 1, n. 12.

3 Slavení v olomoucké katedrále

Od dávných časů přísluší starost o bezproblémový chod katedrálních chrámů skupinám kněží, kteří byli zodpovědní za její bohoslužebnou funkci. Jestliže tedy hovoříme o každodenním liturgickém slavení, které mělo být v katedrále konáno, nemůžeme vynechat právě onu skupinu kněží, nazývaných „kanovníci“. Když pohlédneme na jejich organizaci a historii, lépe pochopíme celou problematiku liturgického provozu na dómě, protože právě oni měli celebrovat bohoslužby, vysluhovat svátosti, slavit officium a vést pobožnosti.

3.1 Historie Metropolitní kapituly sv. Václava do konce XVIII. století

Sbor kanovníků ustanovený při katedrále (nebo jiném významném kostele) se nazývá „kapitula“. Jejím úkolem je na prvním místě péče o řádné slavení bohoslužeb. Jestliže se jednalo o biskupskou kapitulu, patřilo k jejímu poslání i podíl na správě diecéze a zastupování biskupa v době jeho nepřítomnosti. Rovněž bděla nad správou církevního majetku a chránila jej proti rozkrádání i ničení. Původní myšlenkou kapitulního zřízení byl společný život kněží kolem kostela monastického charakteru. Duchovní měli sdílet majetek, žít životem společné modlitby a vysluhovat svátosti. V průběhu času se ovšem od tohoto ideálu upustilo a klerici začali žít ve svých soukromých domech. Svůj soukromý majetek si podrželi a společné slavení liturgie hodin bylo omezováno a příliš často zcela nedodržováno.

Nejstarší olomoucká kapitula byla soustředěna okolo kostela sv. Petra. K její historii máme jen málo informací.¹⁰⁶ Když přenesl biskup Jindřich Zdík

¹⁰⁶ Po přenesení biskupství ke kostelu sv. Václava a zřízení tamější kapituly je známo, že svatopetrskou kapitulu tvořili čtyři kanovníci. Není však jisté, zda takový byl i původní stav. Pro další studium viz ZEMEK METODĚJ, *Posloupnost prelátů a kanovníků olomoucké kapituly od počátků až po nynější dobu. I. 1131-1652*. Olomouc, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc, s. 7, 8; DOHNAL VÍT, *Olomouc v době biskupa Jindřicha Zdíka*. Olomouc, Matice cyrilometodějská 1996.

své sídlo ke kostelu sv. Václava, zřídil na tomto místě rovněž dvanáctičlennou kapitolu. Členy této nové kapituly byli mimo jiné arcikněží hradeckých kostelů: přerovského, spytihněvského, břevlávského, brněnského a znojenského.¹⁰⁷ Ze správců těchto kostelů učinil arcijáhny, kteří měli rozsáhlé pravomoci na určeném území a stali se tak významnými činiteli církevního života na Moravě.

Z historie kapituly svatováclavské katedrály je důležitým rok 1207, kdy za episkopátu biskupa Roberta (1201-1240) získala kapitula právo opatrovat biskupské statky po smrti biskupa, chránit je před uzurpací světských knížat a předat je novému biskupovi, jehož mohla svobodně volit.¹⁰⁸ V roce 1623 jí byl králem Ferdinandem II. udělen titul „věrná kapitula“ za oddanost rakouské monarchii při stavovském povstání, jak bylo již poznamenáno. Tři roky nato byla kapitule římským veleknězem potvrzena všechna privilegia a dovoleno nosit kappu fialové barvy. Nejvyšší poctou prelátům bylo udělení práva užívat pontifikálie (1726) a přijmout opatskou benedikci (1730).¹⁰⁹

Struktura kapituly při katedrále sv. Václava byla specifického charakteru. Hlavními činiteli byli čtyři dignitáři, zvaní též preláti. Prvním z nich byl děkan a druhým probošt oproti opačnému pořadí důstojenství u pražské či kroměřížské kapituly.¹¹⁰ Statuta podávají tento výčet povinností děkana: zastupuje biskupa, má přední místo v chóru a první hlas v kapitule, v církevních procesích jde jako první, v nepřítomnosti biskupa buďto sám nebo zastoupen jiným kanovníkem

¹⁰⁷ Opavské arcijáhensství nahradilo spytihněvské roku 1256. Arcijáhenstvím byla i sama Olomouc. Viz MEDEK VÁCLAV, *op. cit.*, s. 53-54.

¹⁰⁸ JONOVÁ JITKA, *Obsazování biskupských stolců v Habsburské monarchii na přelomu 19. a 20. století na příkladu olomouckého arcibiskupství po rezignaci arcibiskupa Theodora Kohna*. In: *Studia theologica* 14, č. 1, 2012, s. 40.

¹⁰⁹ ZUBER RUDOLF, *Osudy ... 1695-1777. op. cit.*, s. 56.

¹¹⁰ Další srovnání poskytuje MEDEK VÁCLAV, *op. cit.*, s. 129. A dále odkazuje na: ZEMEK METODĚJ, *Olomoucká dómská kapitula ve svém vývoji a personálním složení*. Rukopis 1969, s. 39.

slouží mši, též mu přísluší rozvrhovat denní a noční modlitby Božského officia a konečně instaluje kanovníky i vikáře.¹¹¹

Probošt zastupoval děkana v době jeho nepřítomnosti, patřil mu druhý hlas v kapitule, určitým způsobem právně zastupoval kapitolu a spravoval kanovnické prebendy. Arcijáhen měl třetí hlas v kapitule, přísluhoval při biskupské liturgii, dozíral na výchovu a vzdělání kandidátů kněžství, rozděloval posvátné oleje a konal vizitace svěřených kostelů. Čtvrtým v hodnosti a v pořadí hlasu v kapitule byl scholastik, k jehož úkolům patřilo dohlížet na katedrální školu, dohlížet na slavené obřady v katedrále a katedrální hudbu. Spolu s arcijáhнем byl jmenován biskupem oproti děkanovi a proboštovi, kteří byli voleni kapitulou.

Dalšími členy kapituly byli kanovníci, jejichž počet kolísal podle počtu kanonikátů. Původní počet kanonikátů byl dvanáct.¹¹² Jejich úkolem bylo účastnit se kapitulních zasedání a liturgických slavení v katedrále podle ustanovení. Řádná zasedání probíhala na jaře o svátku Stolce sv. Petra (22. února) a v následujících dnech. Na podzim pak o svátku sv. Jeronýma (30. září) a v následujících dnech. Pokud byla potřeba, svolávala se zasedání mimořádná. Kapitula se řídila statuty, která se vytvářela postupem let a kodifikována byla asi ve XIV. století. Jejich obsah zůstával veřejnosti a často i biskupovi utajen.¹¹³

V XVII. a XVIII. století tvořili kapitolu čtyři dignitáři, deset sídelních a sedmáct nesídelních kanovníků. K nim je třeba přičíst kustoda,¹¹⁴ dvanáct vikářů, šest kaplanů, zpovědníka, dva kazatele, osm choralistů, dva zvoníky, asi sedm ministrantů, dva sakristiány, pět hochů-zpěváků (někdy nazývaných

¹¹¹ ZAOpO, MCO, sign. E. - I. 40, i. č. 2877, Kniha statut olomoucké kapituly a nekrologium, č. 12.

¹¹² ZUBER RUDOLF, *Osudy ... 1695-1777. op. cit.*, s. 53.

¹¹³ *Ibid.*, s. 52.

¹¹⁴ Roku 1888 byl povýšen na preláta.

diskantisté) a několik dalších pomocníků. Celkový počet se tady pohyboval kolem čísla 80.¹¹⁵

Hlavním úkolem kapituly bylo pečovat o denní liturgický provoz v katedrále sv. Václava. Přestože ji častěji trápily majetkové záležitosti, nesměla spustit ze zřetele onu povinnost. Tento úkol byl zjednodušen staletými liturgickými tradicemi, které se v katedrále dodržovaly. Ty v podstatě určovaly denní rozpis modlitby officia, slavení mší svatých a rozličných pobožností. Nicméně kapitula nebyla vždy důsledná a horlivá ve „službách Božích“, jak dosvědčuje písemný styk s olomouckými biskupy.

3.2 Katedrální liturgie v korespondenci mezi biskupy a kapitulou

Do dnešní doby se dochovaly některé dopisy biskupů Leopolda I. Viléma Habsburského a Karla II z Liechtensteina-Castelcorno, ve kterých projednávají s kapitulou otázky katedrální liturgie. Některé z nich zmiňuje prof. Jiří Sehnal ve své publikaci, která se snad jako jediná šířeji dotýká tohoto tématu.¹¹⁶ Rovněž se nám dochoval jediný dopis nemalé důležitosti děkana kapituly biskupu Ferdinandu Troyerovi z Troyersteinu. Jejich obsah projdeme v chronologickém pořadí.

Jiří Sehnal hovoří o korespondenci mezi kapitulou a biskupem Leopoldem Vilémem, ve které je zachycen stav liturgie v době po třicetileté válce ve srovnání s minulostí. Biskup, dobře informovaný svými vizitátory, si totiž stěžuje v dopise z 27. listopadu 1655, že liturgie v olomoucké katedrále nebyla po třicetileté válce obnovena v plném rozsahu. Vytýká, že se během týdne konají mše pouze recitované a jenom v neděli chorálně zpívané. Žádá, aby se konaly denně minimálně dvě mše svaté, a to chorálně či figurálně zpívané.¹¹⁷

¹¹⁵ ZUBER RUDOLF, *Osudy ... 1695-1777. op. cit.*, s. 55.

¹¹⁶ SEHNAL JIŘÍ, *Hudba v olomoucké katedrále v 17. a 18. století*. Brno, Moravské muzeum 1988.

¹¹⁷ SEHNAL JIŘÍ, *op. cit.*, s. 16.

Kapitula prostřednictvím svého děkana odpovídá dopisem až 3. února 1656. Tuto skutečnost nepopírá, ale vysvětluje, že není schopná pro nedostatek finančních prostředků obnovit liturgický pořádek a zajistit zpívanou liturgii. Uvádí slavení těchto každodenních mší: *Matura* neboli ranní mše svatá ke cti Panny Marie; *Anniversaria* čili výroční mše svatá obětovaná za zemřelé a *Summum sacrum* tedy vlastní mše konkrétního liturgického dne. Pro nedostatek finančních prostředků není schopna obnovit původní počet vikářů a zpěváků a zajistit každodenní zpěv v katedrále. Bude se však snažit o nápravu.¹¹⁸

Biskup pak na jaře toho roku vizitoval katedrálu a shledal, že podstatnější kroky k nápravě ještě stále nebyly učiněny. Proto ještě toho roku došlo k výměně několika dopisů mezi kapitulou a biskupem. Hlavním obsahem byla situace hudebníků a prováděné liturgické hudby. Takto zachycuje situaci Jiří Sehnal.

V roce 1659 proběhla další vizitace katedrály vedená Joštem Höpfnerem, o které biskup Leopold informoval kapitolu dopisem datovaným k 26. dubnu 1659.¹¹⁹ Po skončení této vizitace a zjištění mnoha závažných nedostatků píše biskup 3. září kapitule dopis,¹²⁰ ve kterém znovu zdůrazňuje nutnost napravení nešvarů. Kapitula musí zachovávat fundace a zajistit denní celebraci tří mší. Kritizuje kanovníky, že se neúčastní modlitby officia. Díky jejich liknavosti se pak nešpory nezpívají. Uvádí, že z původního počtu dvanácti vikářů se jejich počet ztenčil na devět, kteří se pouze střídají v recitaci hodin.

Je zcela zřejmé, že liturgické slavení bylo v katedrále dlouhodobě zanedbáváno. Kanovníci se věnovali svým zálibám a nedbali na povinnost chórové modlitby. Zcela jistě měla na tomto stavu významný podíl třicetiletá válka (1618-1648), která na dlouhou dobu narušila společenský řád a dodržování staletých zvyklostí. Nemalou měrou rovněž přispělo nedodržování biskupské

¹¹⁸ *Ibid.*, s. 17.

¹¹⁹ Sehnal se o tomto dopise nezmiňuje. ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 1rv.

¹²⁰ ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 8r-11v.

rezidence, držení více biskupství současně a početné povinnosti biskupů mimo hranice diecéze. Sám biskup Leopold Vilém je toho výborným příkladem.

Situaci olomoucké katedrální liturgie vzal pevně do svých rukou biskup Karel II. z Liechtensteina. Část jeho korespondence s kapitulou v této záležitosti máme k dispozici. Dopis děkana Petra Petrucciho nesoucí datum 11. prosince 1664¹²¹ reaguje na požadavek biskupa, aby mu při pontifikální bohoslužbě na slavnost Narození Páně přisluhovali dignitáři a čtyři starší kanovníci podle předpisu *Cæremoniale Episcoporum*. Děkan zpravuje biskupa, že kapitula toto odmítá s odůvodněním, že biskupovi přisluhoval pouze jeden z kanovníků a někteří vikáři, a to i za kardinála Dietrichsteina a vůbec, co paměť sahá. Tento římský předpis tedy nepřijímá.

Biskup Karel neváhá a o dva dny později odpovídá z Kroměříže dopisem,¹²² že se cítí ve svědomí zavázán držet se římských předpisů, s nimiž chce uvést olomoucké zvyky do souladu. Proto žádá zachování rubrik a naznačuje možnost řešení tohoto sporu v Římě. Děkan kapituly obratem reaguje¹²³ a prosí, aby se neměnily starobylé zvyky olomouckého dómu. O dalším průběhu tohoto sporu nemáme zpráv. Je pravděpodobné, že kapitula nakonec byť s malou ochotou svolila a asistenci poskytla. Diskuse o římských předpisech tím ovšem zdaleka neskončila, jak se přesvědčíme.

Krátký dopis biskupa z 6. června 1665¹²⁴ dosvědčuje jeho horlivost o kult, když žádá vysvětlení, proč se jen velmi málo kanovníků účastnilo procesí na svátek Božího Těla.¹²⁵

¹²¹ ZAOpo, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 49r-50v.

¹²² ZAOpo, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 51r-52v.

¹²³ Dopis z 15. prosince 1664. ZAOpo, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 53r-54v.

¹²⁴ Napsán v Kroměříži. ZAOpo, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 55rv.

¹²⁵ Tohoto roku byl slaven 4. června.

Dalším dopisem z roku 1669¹²⁶ ostře napomíná kanovníky, že nedbají o bohoslužby v katedrále. Připomíná, že kdysi konali oni sami bohoslužby na dómě a slavili officium. Avšak nyní chodí do chóru pouze tehdy, když dostanou peníze z nějaké fundace. Připomíná jim závazek dodržet vůli fundátorů a hrozbu věčného zavržení.

Teprve v roce 1670 přistoupila kapitula na požadavky biskupa. Děkan Petrucci jménem celé kapituly zasílá biskupovi dopis,¹²⁷ ve kterém sděluje, že kapitula souhlasí se zavedením předpisů *Cæremoniale Episcoporum*, se způsobem asistence i časy officií v olomoucké katedrále. Následně uvádí některé praktické důsledky, které bude třeba řešit. Především poukazuje na větší finanční náklady, čímž se snaží biskupa přimět k ústupkům.

Ten však ve svém dopise¹²⁸ neskrývá radost z kladného vyřízení svého požadavku a je připraven vyhovět. Uvádí, že jakmile bude dostatek peněz, nakoupí nová paramenta i vše potřebné. Tím zřejmě zbavil kapitolu argumentů.

Poslední dochovaný dopis biskupa Karla je napsán opět v Kroměříži 22. května 1677 a adresován olomoucké kapitule.¹²⁹ Pro naše téma je velmi důležitý, jelikož hovoří o rozvržení svátků mezi biskupa a preláty, které on sám před časem učinil. Všimá si však, že je třeba rozvrhnout svátky i pánům kanovníkům, kteří se svátků duplex vůbec neúčastní, když k nim není určena fundace.

Posledním dopisem, na který zaměříme svou pozornost, nese datum 14. ledna 1757 a je psán děkanem Leopoldem hrabětem Egckhem biskupu Ferdinandu Troyerovi.¹³⁰ Informuje jej o kapitulním schválení nového rozvržení

¹²⁶ ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 57rv.

¹²⁷ ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 58r-59v.

¹²⁸ Napsán v Brně 18. března 1670. ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 56r-57v.

¹²⁹ ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 60rv.

¹³⁰ ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 81r-82v.

anniversarií sestaveného kanovníkem Freyenfelsem (1705-1776), které dostal za úkol kardinálovi představit. Kapitula také navrhuje, aby se místo dosavadní prosté mše slavila o výročí zvolení či konsekrace biskupa mše slavná. Má na ni být vyčleněna roční částka a kanovníci i preláti se jí mají účastnit.

Na místě je otázka, zda nám tyto dopisy osvětlily liturgickou praxi v katedrále. Zcela jistě do ní poskytují dobrý vhled. Nejedná se o vyčerpávající shrnutí celého provozu, ale lze vysledovat základní body liturgického řádu a také vývoj kanovnické účasti na officiu. Zcela jistě byla zásadní role biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelcornu, který se zasadil o obnovu kultu na dómu a vrátil kapitule do povědomí starost o liturgii. Jak vidíme z dopisu kardinálu Troyerovi, postupná reforma pokračovala i v průběhu XVIII. století. Přistoupíme tedy k samotnému přehledu liturgie na dómě.

3.3 Liturgický pořádek olomouckého dómu

Katolická církev posvěcuje každý den slavením mše svaté a modlitbou hodin. Nejinak tomu bylo v dějinách olomouckého dómu. Zde se denně celebrowalo několik mší svatých a konalo officium. Jaký řád byl tomuto provozu dán, můžeme vysledovat z již probraných dopisů, ale i jiných dokumentů. Jedná se především o manuskripty dochované z kapitulního prostředí. Zásadní důležitost patří několikastránkovému rukopisu nadepsanému „*Observanda*“. Je třeba si uvědomit, že mnoho zvyklostí i zavedených pořádků v olomoucké katedrále bylo předáváno ústní tradicí a písemnou formou byl zachycen jen zlomek liturgického dění na dómu. Proto bude následující text jen určitou snahou o zachycení liturgického dění v katedrále v XVII. a XVIII. století, nakolik je to možné.

Výchozím bodem pro naše zkoumání jsou mše svaté. Z korespondence biskupa Leopolda Viléma víme o třech základních mších: *Matura*, *Anniversaria* (neboli „*pro defunctis*“) a *Summum sacrum* (neboli „*de tempore*“). V otázce časového sledu se ovšem prameny rozcházejí.

Profesor Sehnal uvádí, že *Matura* začínala v době adventní v 7:00 hod. V dalších částech zimního období (měsíce listopad, leden a únor) byla celebrována až v 8:30 hod a v letní době (od začátku března do konce října) v 7:30 hod. Byla zpívána figurálně a jejími celebranty byli vikáři¹³¹. Nám dostupný koncept hovoří o době konání půl hodiny před matutinem, tedy v době, kdy na něj začínají vyzvánět zvony.¹³² To by v případě slavení matutina v létě v 7:00 hod.¹³³ znamenalo, že byla celebrována v 6:30 hod. V případě zimních měsíců pak matutinum v 8:00 hod. a *Matura* v 7:30 hod. Zdá se to daleko pravděpodobnější, jelikož by se pozdější celebrací neúměrně prodlužoval liturgický provoz na celé dopoledne. Sám Sehnal uvádí, že po josefínských reformách byla předepsána ranní mše sv. pro služebnictvo v létě v 6:30 hod. a v zimě v 7:30 hod.¹³⁴ Lze tedy očekávat, že nový řád sledoval linii předchozího pořádku a tyto doby neměnil. O svátcích první a druhé třídy, zasvěcených svátcích a nedělích začínalo matutinum o půl sedmé.¹³⁵ Snad tedy začínala *Matura* v tyto dny v 6:00 hod.

Anniversaria měla být slavena před konventní mší s účastí všech členů kapituly povinných navštěvovat chór. Měla se konat s konduktem.¹³⁶ Náš rukopis uvádí, že ať zpívaná nebo čtená, mají být splněna po primě, tj. okolo osmé hodiny, protože jsou konána pouze při polodvojných svátcích a všedních dnech.¹³⁷ Sehnal dobu jejich slavení nezmiňuje.

Ke konventní mši (*Summum sacrum*) uvádí Sehnal, že měla být celebrována vikáři za asistence kaplanů s chorálním zpěvem, a to v létě v 8:00 hod. a v zimě

¹³¹ SEHNAL JIŘÍ, *op. cit.*, s. 85.

¹³² ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 111r.

¹³³ K času slavení matutina se vrátíme později.

¹³⁴ Není jisté, zda byl zachován votivní mariánský formulář. Viz SEHNAL JIŘÍ, *op. cit.*, s. 88.

¹³⁵ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 104v.

¹³⁶ SEHNAL JIŘÍ, *op. cit.*, s. 85.

¹³⁷ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 111r.

9:00 hod. O nedělích až po kázání začínajícím v 8:00 hod a ve dnech procesí v 6:30 hod.¹³⁸ Manuskripty nikde neuvádějí přesný čas konventní mše. Zdálo by se tedy, že neměla pevné časové určení. Vždy uvádějí, že následuje po některých *horae minores*. O svátcích první a druhé třídy (*duplex I. et II. classis*), zasvěcených svátcích i nedělích na promluvu, která byla po tercii. O svátcích simplex a feriálních dnech po sextě. V době postní, adventní a o všech vigiliích, kdy je předepsán půst, se zpívaly všechny *horae minores* před *Summum sacrum*.¹³⁹ V posledku vyplývá ze souvislostí, že byla odbývána buď v 8:00 hod., nebo okolo 8:30 hod, což prakticky koresponduje se Sehnalovými údaji.

Modlitba breviáře začínala v létě v 7:00 hod. a v zimě v 8:00 hod., jak dosvědčuje Sehnal.¹⁴⁰ S tím koresponduje jediná zmínka o času dómského officia v díle Zuberu: „V Olomouci začínaly hodinky v létě v sedm, v zimě v osm hodin.“¹⁴¹ Není však jasně řečeno, jestli se vždy jednalo o matutinum s laudami (prima se vždy slavila ráno), které mohly být anticipovány v odpoledních nebo večerních hodinách předcházejícího dne. Jeden koncept hovoří o anticipaci matutina hned po odpolední modlitbě nešpor a kompletáře, ale postrádá určení svátků, kterých se toto nařízení má týkat.¹⁴² Podle *Observanda* začínalo o svátcích první a druhé třídy, zasvěcených svátcích i nedělích matutinum následované laudami i primou v 6:30 hod. V 8:00 hod. následovala promluva.¹⁴³ O svátcích *duplex*, *semiduplex*, *simplex* a feriálních dnech začínalo matutinum v 7:00 hod. Otázka možné anticipace tak zůstává nedořešena.

¹³⁸ SEHNAL JIŘÍ, *op. cit.*, s. 85.

¹³⁹ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 107v.

¹⁴⁰ SEHNAL JIŘÍ, *op. cit.*, s. 85.

¹⁴¹ ZUBER RUDOLF, *Osudy ... 1695-1777. op. cit.*, s. 64.

¹⁴² ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 60r.

¹⁴³ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 104v.

O svátcích první a druhé třídy, zasvěcených svátcích i nedělích byla tercie zpívána po promluvě,¹⁴⁴ v ostatní dny hned po primě.¹⁴⁵ Sexta a nona následovaly po konventní mši, s výjimkou dnů simplex a feriálních, kdy sexta konventní mši předcházela. V době postní, adventní a o všech vigiliích s předepsaným postem i nona předcházela *Summum sacrum*, jak bylo uvedeno výše a jak koresponduje s dílem prof. Sehnala.¹⁴⁶

O nešporách spojených s modlitbou kompletáře hovoří rukopisy jen u svátků první a druhé třídy. Měly se zpívat v 15:00 hod.¹⁴⁷ Protože jsou u ostatních dnů uvedeny pouze odlišnosti od slavení slavnostního a zmínka o nešporách chybí, usuzujeme, že se měly v tento čas slavit každodenně. Tento čas uvádí i Sehnal.¹⁴⁸ Koncept hovořící o anticipaci matutina v 16:00 hod. poznamenává, že jej mají předcházet nešpory s kompletářem v 15:30 hod.

Nyní nám vyvstal před očima řád bohoslužeb v katedrále sv. Václava. Není možné říci, že určitě takto vypadal. Bylo by vhodné nalézt ještě více archivního materiálu, který by potvrdil zde uvedené a více je rozšířil. Především zůstává nedořešena otázka, které dny se anticipovalo officium a za jakých podmínek. Text Jiřího Sehnala až na uvedená místa vcelku odpovídá zkoumaným rukopisům. Máme však na paměti, že jeho prvotním cílem je sledovat hudbu prováděnou v katedrále a ne liturgický řád.

Kdo však byl povinen se officia účastnit a kdo mu měl předsedat? Biskup se zcela jistě účastnil pouze slavností největšího významu. Ostatní dny byly svěřeny kapitule. Konkrétnímu rozdělení svátků věnujeme následující řádky.

¹⁴⁴ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 106r.

¹⁴⁵ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 107r.

¹⁴⁶ SEHNAL JIŘÍ, *op. cit.*, s. 85.

¹⁴⁷ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 104r.

¹⁴⁸ SEHNAL JIŘÍ, *op. cit.*, s. 85.

3.4 Rozdělení celebrantů jednotlivých svátků v olomoucké katedrále

Díky korespondenci biskupa Karla z Liechtensteina s kapitulním děkanem je nám blíže nastíněn vývoj slavení svátků v katedrále sv. Václava. Biskup děkanovi a celé kapitule připomíná, že kdysi konali sami kanovníci bohoslužby a slavili officium, nyní se však nechávají zastupovat vikáři a účast zanedbávají.¹⁴⁹ Je tedy zřejmé, že choval vážný zájem tuto situaci konstruktivně řešit. Dosvědčuje to další dopis, ve kterém uvádí svůj záměr rozdělit svátky mezi kanovníky, jak tomu udělal v případě biskupa a prelátů.¹⁵⁰ Problematika rozvržení svátků mezi biskupa, preláty a kanovníky tedy začíná za episkopátu biskupa Karla II. z Liechtensteina-Castelcorno.

Diskuze o svátcích v katedrále podle všeho pokračovala až do padesátých let XVIII. století, kdy se snad stala intenzivnější. Dokazuje to rukopis, s nímž jsme se doposud nesetkali, který zachycuje návrh nového rozdělení svátků mezi biskupa a kanovníky. Nese podpis kanovníka Františka Řehoře Gianniniho a na rubu uvedený rok 1751.¹⁵¹ Hovoří o rozdílu, který má být ve způsobu slavení matutina, dále kdo má které matutinum celebrovat a předkládá několik svých bodů k hudebnímu doprovodu. I další manuskripty s touto tematikou s největší pravděpodobností patří do padesátých let XVIII. století.

Děkan Leopold hrabě Egckh uvedl ve svém dopise z 14. ledna 1757 biskupu Troyerovi, že kanovník Freyenfels dokončil nový návrh řádu rozdělení anniversárií.¹⁵² Reforma tedy probíhala i nadále a dokonce se zdá, že ji alespoň část kapituly vzala za svou.

¹⁴⁹ ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 57rv.

¹⁵⁰ ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 60rv.

¹⁵¹ ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 29rv, 53rv.

¹⁵² ZAOpO, AO, kart. 267, sign. A 20/7-4, i. č. 872, f. 81r-82v.

V kapitulním archivu se dochovalo více rukopisů, které zachycují návrhy úprav svátků s příslušnými officianty.¹⁵³ Aby se nám obraz katedrální liturgie stal zřejmějším, nahlédneme do návrhů, které jsou nám k dispozici. Není snadné určit, které rozdělení svátečních dní mezi biskupy a preláty je starší a které pozdějšího data. Proto pouze naznačíme možný směr, kterým se diskuze vedla.

První z námi sledovaných rozpisů pochází z fundace biskupa Karla z Liechtensteina.¹⁵⁴ Jsou zde zachyceny jednotlivé svátky, kterých se měli účastnit preláti a kanovníci, spolu s částkami, které jim měly být za splnění účasti vyplaceny. Ponechávající stranou peněžní ohodnocení, shledáváme, že rukopis zmiňuje 18 svátků biskupských, jejichž officiantem měl být z logiky věci diecézní biskup, a 42 kanovnických, které ovšem nerozděluje podle příslušných officiantů. Proto není zřejmé, kdo předsedal jednotlivým slavnostem. Je však jisté, že všichni kanovníci, kteří se zúčastnili, byli za svou účast finančně odměněni.¹⁵⁵ Rukopis zmiňuje i svátek sv. Jana Nepomuckého, ale nikoli v seznamu svátků kanovnických či biskupských. Je tedy doplněn později k fundaci biskupa Karla.

Seznam biskupských svátků zahrnuje jmenovitě tyto svátky: Zjevení Páně, Očišťování Panny Marie, Zvěstování Panně Marii, Květnou neděli, Večeři Páně, Velký pátek, Bílou sobotu, Neděli zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží Tělo, Posvěcení katedrálního kostela, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václava, Všechny svaté, svátek Všech věrných zemřelých, sv. Kristina a druhů a Narození Páně.

Kanovnickými svátky jsou označeny tyto: Obřezání Páně, svátek sv. Fabiána a Šebestiána, sv. Matěje, Přenesení ostatků sv. Václava, svátek

¹⁵³ Pojmem „officiant“ budeme označovat celebranta neboli předsedajícího jednotlivých officii, jelikož se s tímto pojmem setkáváme v samotných archiváliích.

¹⁵⁴ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 32r-33r.

¹⁵⁵ Pro zajímavost je možné uvést, že za účast na biskupských svátcích měli být dle tohoto rozpisu ohodnoceni dvěma rýnskými a za účast na kanovnických jedním a půl rýnských.

sv. Cyrila a Metoděje, sv. Josefa, svátek Sedmi bolestí Panny Marie, Pondělí a Úterý velikonoční, svátek Kopí a hřebů Páně, sv. Vojtěcha, sv. Filipa a Jakuba, Pondělí a Úterý svatodušní, Nejsvětější Trojice, svátek sv. Víta a druhů, Narození sv. Jana Křtitele, sv. Petra a Pavla, Navštívení Panny Marie, sv. Prokopa, Zasnoubení Panny Marie, sv. Magdalény, sv. Jakuba, sv. Anny, sv. Vavřince, sv. Bartoloměje, Narození Panny Marie, sv. Anděla strážného, sv. Ludmily, sv. Matouše, sv. Michaela, sv. Korduly, sv. Šimona a Judy, sv. Karla Boromejského, sv. Martina, Obětování Panny Marie, sv. Ondřeje, Početí Panny Marie, sv. Tomáše, sv. Štěpána, sv. Jana a svátek sv. Neviňátek.

Další rukopis¹⁵⁶ je jiného druhu. Udává rozdělení matutina a officii¹⁵⁷ mezi preláty a kanovníky. Uvádí svátky Jména Ježíšova a Jména Panny Marie i sv. Jana Nepomuckého, proto jistě reflektuje dobu po roce 1730. Seznamuje nás s tím, že svátky vyhrazené sufragánnímu biskupovi jsou: matutina celého Svatého týdne, Letnic, Vánoc a officium Všech věrných zemřelých. Děkanovi je pak vyhrazeno: matutinum sv. Václava, Těla Páně, Posvěcení chrámu a officium za všechny zemřelé biskupy. Proboštovi náležely svátky: Zjevení, Zvěstování, Nanebevstoupení a officium za všechny zemřelé kanovníky a preláty. Arcijáhnovi příslušely svátky: Očišťování, Nanebevzetí, sv. Cyrila a Metoděje a officium za všechny zemřelé katedrálního kostela.¹⁵⁸ Scholastikovi náležely svátky: Všech svatých, sv. Kristina, sv. Petra a Pavla a officium za zesnulého biskupa Bruna. Dále se setkáváme s rozdělením svátků mezi devět kanovníků. Prvnímu kanovníkovi příslušely: Obřezání Páně, Pondělí velikonoční a officium za všechny pochované v katedrále a na hřbitově. Druhému kanovníkovi: Pondělí svatodušní, druhý den oktávu Narození Páně. Třetímu kanovníkovi: úterý velikonoční a svatodušní a třetí den oktávu Narození Páně. Čtvrtému kanovníkovi: Narození Panny Marie, sv. Neviňátek, sv. Jana Křtitele.

¹⁵⁶ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 34r.

¹⁵⁷ Pro zpřesnění je třeba uvést, že pouze u sufragána a děkana je uvedeno „matutinum“, a u ostatních ne. Není jasné, zda se jednalo o slavení officia celého svátku nebo jen matutina.

¹⁵⁸ Nejspíše se jednalo o zapsané v nekrologiu katedrály krom výše zmíněných.

Pátému kanovníkovi: Nejsvětější Trojice, Početí Panny Marie, sv. Andělů.
Šestému kanovníkovi: Jména Ježíšova, Jména Panny Marie, sv. Vavřince.
Sedmému kanovníkovi: Navštívení Panny Marie, sv. Josefa, sv. Jana Nepomuckého.
Osmému kanovníkovi: sv. Vojtěcha, sv. Víta a sv. Prokopa.
Devátému kanovníkovi: Přenesení ostatků sv. Václava, sv. Ludmily, sv. Korduly.

Je třeba také krátce pojednat o uvedených anniversariích. Jednalo se o bohoslužby slavené v den výročí úmrtí jedné osoby nebo více zemřelých ve stanovené dny. V díle Václava Medka nalézáme text tohoto znění: „Biskupská kapitula založila roku 1291 v olomouckém kostele sv. Václava pět anniversarií: za české krále a moravská markrabata, za olomoucké biskupy, za preláty a kanovníky, za dobrodince kostela, za farníky u kostela pohřbené.“¹⁵⁹ Byly určeny v tyto dny: za knížata česká a moravská ve středu po svátku sv. Bartoloměje, za zemřelé biskupy olomoucké v pondělí po neděli *Invocavit* (první neděle postní), za zemřelé kanovníky ve dni následujícím po svátku sv. Jeronýma (1. 10.), za všechny dobrodince kostela v den sv. Prisky (18. 1.) a za všechny pohřbené v kostele i na hřbitově v úterý po svátku Nejsvětější Trojice. Ve sledovaných rukopisech nelze dohledat shodný výčet slavených anniversarií. Např. o výročních bohoslužbách za pohřbené v katedrálním kostele a na jeho hřbitově hovoří pouze výše uvedený koncept. Naproti tomu se mnohokrát setkáme s výročním dnem olomouckých biskupů, prelátů, kanovníků, králů a zakladatelů¹⁶⁰, jak uvidíme později. Vývoj těchto anniversarií ponecháváme dalšímu zkoumání.

Za zmínku stojí i *anniversarium* za zesnulého biskupa Bruna ze Schauenburgu, s nímž se setkáváme pouze v tomto rukopise. Medek uvádí část jeho závěti: „Když přijde výroční den jeho smrti, děkan, probošt a arcijáhen olomoucký svolají všechny kněze města Olomouce jak řeholní, tak světské, a také z okolí města do vzdálenosti jedné nebo dvou mil, a vykonají slavnostní

¹⁵⁹ MEDEK VÁCLAV, *op. cit.*, s. 110.

¹⁶⁰ Pravděpodobně nahradilo *anniversarium* za české krále a moravská markrabata.

noční pobožnost. A ráno ve velkém kostele každý z nich bude sloužit jednu mši za zemřelé bez zpěvu.“¹⁶¹ Za tuto službu mělo být vyplaceno každému knězi dvanáct denárů a špitálům a chudým měla být dána almužna, na což daroval biskup osm hřiven stříbra.¹⁶² Je pravděpodobné, že výročí svěřené scholastikovi má kořeny v tomto odkazu, ačkoli se zmínkou o něm se již dále nesetkáme.

Následující rukopis¹⁶³ nám podává zprávu o svátcích biskupských a kanovníckých. Některé další manuskripty¹⁶⁴ se s ním plně shodují. Protože zachycuje stav, kdy měli preláti určeno jen málo svátků, řadíme jej ke starším návrhům rozdělení.

Rozpis officiantů je opět odlišný od předchozích. Biskupské svátky odpovídají rozdělení prvně sledovaného rukopisu. Svátky náležející děkanovi jsou: svátek sv. Štěpána a velikonoční a svatodušní pondělí. Tři svátky jsou proboštské: svátek sv. Jana a velikonoční a svatodušní úterý. Mezi arcijáhenské svátky patřily: svátek sv. Cyrila a Metoděje, sv. Marie Magdalény a sv. Korduly. A dva svátky náležely scholastikovi: Obřezání Páně a svátek sv. Petra a Pavla. Na závěr je uvedeno 32 svátků kanovníckých: sv. Tomáše, sv. Neviňátek, sv. Fabiána a Šebestiána, Zasnoubení Panny Marie, sv. Matěje, výročí všech biskupů olomouckých, Přenesení ostatků sv. Václava, sv. Josefa, Kopí a hřebů Páně, sv. Vojtěcha, sv. Filipa a Jakuba, Nejsvětější Trojice, sv. Víta a druhů, Narození sv. Jana Křtitele, Navštívení Panny Marie, sv. Prokopa, sv. Jakuba, sv. Anny, sv. Vavřince, sv. Bartoloměje, výročí všech zakladatelů, sv. Andělů strážných, Narození Panny Marie, sv. Ludmily, sv. Matouše, sv. Michaela, sv. Šimona a Judy, sv. Karla Boromejského, sv. Martina, Obětování Panny Marie, sv. Ondřeje a Početí Panny Marie.

¹⁶¹ MEDEK VÁCLAV, *op. cit.*, s. 105.

¹⁶² *Ibid.*

¹⁶³ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 51r-52r.

¹⁶⁴ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 55r-56r; 67r-68r.

Dále se setkáváme s rozvržením matutina hlavních svátků.¹⁶⁵ Jeho opis je zachycen i na dalším archivním materiálu.¹⁶⁶ Biskupské svátky jsou vyjmenovány shodně jako na předchozích stranách a vyjma Květné neděle je u všech uvedeno matutinum. Následují svátky jednotlivých prelátů, jež jsou znovu rozděleny odlišně. Důvod, proč v rámci jednoho rukopisu je několik dělení svátků, není příliš zřejmý. Snad byl rozdíl mezi rozpisem officiantů matutina a ostatních částí denní modlitby církve. V každém případě jsou děkanovi určeny kromě matutina druhých dní oktávů vánočního (sv. Štěpána), velikonočního a svatodušního i matutina Neposkvrněného početí Panny Marie¹⁶⁷ a Narození Panny Marie. Ke třem svátkům (s matutiny) probošta je připojen i svátek sv. Jana Křtitele (s matutinem). Arcijáhnovi byl opět určen svátek sv. Cyrila a Metoděje a sv. Korduly, avšak také svátek sv. Vavřince a Navštívení Panny Marie, to vše s matutinem. Scholastikovi náležely svátky Obřezání Páně, sv. Petra a Pavla a sv. Jana Nepomuckého s matutiny a sv. Josefa bez matutina.

Jelikož se seznam kanovníckých svátků odlišuje od předchozích, je třeba jej uvést: sv. Fabiána a Šebestiána, Zasnoubení Panny Marie, sv. Matěje, výročí všech biskupů olomouckých, Jména Ježíšova, Přenesení ostatků sv. Václava, Kopí a hřebů Páně, sv. Vojtěcha, sv. Filipa a Jakuba, Trojice (s matutinem), sv. Víta, sv. Prokopa, sv. Marie Magdalény (s matutinem), sv. Jakuba, sv. Anny (s matutinem), sv. Bartoloměje, výročí zakladatelů olomouckého dómu, sv. andělů strážných (s matutinem), Jména Panny Marie, sv. Ludmily, sv. Matouše, sv. Michaela (s matutinem), sv. Šimona a Judy, sv. Karla Boromejského, sv. Martina, Obětování Panny Marie, sv. Ondřeje, sv. Tomáše a sv. Neviňátek. Kromě přímo uvedených postrádají ostatní svátky slavnostní matutina.

¹⁶⁵ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 68v-69v.

¹⁶⁶ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 100r-102v.

¹⁶⁷ Oproti jiným místům, kde se uvádí svátek "Početí Panny Marie", je zde *Immaculata Conceptio*.

Některé manuskriptů nesou v nadpisu přívlastek *nova*. Jedná se tedy podle všeho o různé návrhy nového rozdělení svátků v padesátých letech XVIII. století.

Poměrně přehledně je sestaven dokument „Nové rozdělení slavnostně slavených svátků olomoucké katedrály“.¹⁶⁸ Předkládá rozpis svátků mezi biskupa, pány preláty a kanovníky a uvádí, jakého řádu byla matutina těchto slavností. Na více místech nacházíme text přeškrtnutý nebo doplněný.¹⁶⁹ Můžeme tedy konstatovat, že se jedná o upravovaný koncept, za jehož finální verzi považujeme text na foliu 47r-48v.¹⁷⁰ Udává následující rozvržení svátků.

Biskupské: Narození Páně, Zjevení Páně, Očišťování Panny Marie, Zvěstování Panně Marii, Květná neděle, Večeře Páně, Velký pátek, Bílá sobota, Neděle Zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží tělo, Posvěcení katedrály, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václav, Všichni svatí, sv. Kristin a druhové a Všichni věrní zemřelí. Všechny jsou prvního řádu¹⁷¹ vyjma Květné neděle, kde je uvedeno *caret*.

Děkanské: Pondělí velikonoční, Pondělí svatodušní a sv. Štěpán druhého řádu matutina a Narození a Početí Panny Marie prvního řádu.¹⁷² Proboštské: Úterý velikonoční, Úterý svatodušní a sv. Jan evangelista druhého řádu a Narození sv. Jana Křtitele prvního řádu.

Arcijáhenské: sv. Cyril a Metoděj, sv. Jan Nepomucký a sv. Petr a Pavel prvního řádu a sv. Kordula druhého řádu. Scholastikovy: Obřezání Páně

¹⁶⁸ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 38r-41r.

¹⁶⁹ Na jednom místě dokonce vypadl svátek sv. Michaela, který se jinak těší veliké vážnosti.

¹⁷⁰ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 47r-48v. Naprosto se shoduje s ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 61r-62v.

¹⁷¹ Z předchozího konceptu vyplývá, že byl návrh slavit matutina Očišťování a Zvěstování Panně Marii a sv. Kristina v řádu druhém.

¹⁷² Z konceptu je zřejmé, že se původně uvažovalo o prvním řádu u Pondělí velikonočního a svatodušního a druhého u obou svátků Matky Boží.

a Nejsvětější Trojice prvního řádu¹⁷³, sv. Josef a výročí králů a zakladatelů druhého řádu.

Následovalo deset svátků s matutiny rozvržených mezi deset kanovníků: Jména Ježíš, výročí všech biskupů, sv. Vojtěch, Navštívení Panny Marie, sv. Marie Magdaléna, sv. Anna, sv. andělé strážní, Jména Panny Marie, sv. Michael a výročí všech prelátů a kanovníků. Všechna matutina druhého řádu.

A konečně dvacet svátků bez slavnostního matutina opět rozdělených mezi deset kanovníků: sv. Fabián a Šebestián, Zasnoubení Panny Marie, sv. Matěj, Přenesení ostatků sv. Václava, Kopí a hřebů Páně, sv. Filip a Jakub, sv. Vít, sv. Prokop, sv. Jakub, sv. Vavřinec, sv. Bartoloměj, sv. Ludmila, sv. Matouš, sv. Šimon a Juda, sv. Karel Boromejský, sv. Martin, Obětování Panny Marie, sv. Ondřej, sv. Tomáš a sv. Neviňátka.

Prameny vysvětlují tyto dva různé řády slavení matutina následovně. U větších svátků (první třídy) se zpívá vše chorálně a *invitatorium*, hymnus, *Te Deum*, hymnus ranních chval a *Benedictus* s figurální hudbou. U menších svátků se figurálně zpívá *invitatorium* a hymnus, recitují se žalmy a responsoria čtení. Pak se zpívá *Te Deum* figurálně, následují laudy chorálně. Končí se figurálním zpěvem *Benedictus* a mariánské antifony o kanovníckých svátcích.¹⁷⁴

Manuskript kanovníka Gianniniho,¹⁷⁵ o němž již byla řeč, uvádí, v jakém řádu mají být slavena matutina jednotlivých svátků. Biskupské svátky mají mít celá matutina zpívaná, s výjimkou Květné neděle, což odpovídá předchozímu záznamu. O děkanských svátcích se zpívají matutina Narození a Početí Panny Marie celé (1. řádu), Pondělí velikonoční a letniční i matutinum sv. Štěpána je záhodno konat podle 2. řádu kvůli odlišení od samotných slavností. Proboštské

¹⁷³ Opět se díky konceptu zdá, že jim byl původně navrhován druhý řád matutina.

¹⁷⁴ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 49r.

¹⁷⁵ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 29rv.

svátky sv. Jana Křtitele a Jana evangelisty mají matutinum celé (1. řádu) a Úterý velikonoční a letniční 2. řádu. Arcijáhenské jsou svátky sv. Cyrila a Metoděje a sv. Korduly. A poslednímu z prelátů, scholastikovi, náleží svátky Obřezání Páně a sv. Petra a Pavla a bude-li uznáno za vhodné, mučedníka sv. Jana Nepomuckého¹⁷⁶. U kanovníků navrhuje, že každý bude mít určeny tři svátky, z nichž bude pouze jeden mít slavnostní matutinum. Jedná se o tyto dny: Jména Ježíš, výročí biskupů, sv. Vojtěcha, Nejsvětější Trojice, sv. Marie Magdalény, výročí biskupů a zakladatelů, sv. Andělů strážných, Jména Panny Marie, sv. Michaela a výročí kanovníků. Další svátky již neuvádí.

Jedním z posledních v řadě je uvedený text na foliu 45r-46v.¹⁷⁷ Je z něj celkem patrné, že se již dotvářela základní vize rozdělení svátků, jež je následující.

Biskupské se slavným matutinem došly větších změn. Biskupovi byly některé svátky odebrány. Zůstaly tyto: Narození Páně, Zjevení Páně, svátek Očišťování Panny Marie pro žehnání a průvod se svícemi, Květná neděle, Večeře Páně, Velký pátek, Bílá sobota, Neděle Zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží Tělo, Posvěcení katedrály, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václav, Všichni svatí a Všech věrných zemřelých.

Děkanské s matutinem menších slavností: Pondělí velikonoční a svatodušní, sv. Štěpán, Narození a Početí Panny Marie. Proboštské s matutinem: Úterý velikonoční a svatodušní, sv. Jan evangelista, Narození sv. Jana Křtitele a Očišťování Panny Marie.

Arcijáhenské s matutinem: sv. Cyril a Metoděj, sv. Jan Nepomucký, sv. Petr a Pavel, sv. Kordula a Zvěstování Panně Marii. Scholastikovy s matutinem: Obřezání Páně, sv. Josef, Nejsvětější Trojice, výročí králů a zakladatelů a sv. Kristin.

¹⁷⁶ U těchto dvou prelátů není jasné, zda matutina jejich svátků byla prvního či druhého řádu.

¹⁷⁷ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 45r-46v.

Kanovnické svátky s matutinem rozdělené mezi deset kanovníků: Jména Ježíš, výročí všech biskupů, sv. Vojtěch, Navštívení Panny Marie, sv. Marie Magdaléna, sv. Anna, sv. Anděl strážný, Jména Panny Marie, sv. Michael, výročí všech prelátů a kanovníků.

Ostatní kanovnické svátky bez matutina rovnoměrně rozdělené mezi deset kanovníků: sv. Fabián a Šebestián, Zasnoubení Panny Marie, sv. Matěj, Přenesení ostatků sv. Václava, Kopí a hřebů Páně, sv. Filip a Jakub, sv. Vít, sv. Prokop, sv. Jakub, sv. Vavřinec, sv. Bartoloměj, sv. Ludmila, sv. Matouš, sv. Šimon a Juda, sv. Karel Boromejský, sv. Martin, Obětování Panny Marie, sv. Ondřej, sv. Tomáš a sv. Neviňátka.

Poslední z probíraných manuskriptů¹⁷⁸ je velmi podobný předchozímu rozpisu. Biskupské svátky ponechává v redukovaném počtu. Místo slavnosti Narození Panny Marie děkanovi určuje svátek sv. Kristina. Proboštské a arcijáhenské zachovává beze změny. Scholastikovi místo sv. Kristina dává slavení Narození Panny Marie. U kanovnických svátků uvádí změnu u sv. Michaela, kde se již nemělo slavit slavnostně matutinum, to mělo být slaveno u sv. Vavřince.

Poslední rozpis je tištěn a biskupské svátky nazývá již *festa palii*.¹⁷⁹ Jedná se tedy o rozpis po roce 1777, kdy bylo olomoucké biskupství povýšeno na arcibiskupství. Zdá se, že zachycuje dobu před josefínskými reformami. U biskupských svátků je doplněn celý svátek Očišťování Panny Marie a zcela nově den narozenin panovníka. Jako děkanské jsou uváděny tytéž co v posledním rukopise. Proboštovi bylo nahrazeno Očišťování Panny Marie svátkem Zvěstování Panně Marii. Svátkem Narození Panny Marie byl nahrazen arcijáhnovi určený svátek Zvěstování. Scholastikovi byl pouze odebrán již

¹⁷⁸ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 30r-31r.

¹⁷⁹ ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 123rv.

uvedený svátek sv. Kristina. Kanovnícké svátky se zachovaly beze změn (viz příloha č. 7).

Vyčerpávající výčet různých návrhů rozdělení svátků v katedrále zřetelně ukazuje, jak důležitý byl krok Karla z Liechtensteina. Když rozepsal svátky, které má celebrovat biskup a které preláti, zahájil určitou kapitolu v dějinách liturgie olomoucké katedrály. Díky dochovaným dokumentům z padesátých let XVIII. století vidíme, že uspokojivého výsledku nebylo dosaženo ani po sto letech. Kanovníci i preláti měli očividně stále problém s navštěvováním chóru. Přesto je vidět pokrok v tom, že v daleko větší míře považovala kapitula liturgii na dómě za vlastní úkol. Možným důvodem, proč zrovna v první polovině XVIII. století byla katedrální liturgie ve větším zájmu, je vydání nového *Caeremoniale episcoporum* roku 1726¹⁸⁰ a brzy poté, roku 1752,¹⁸¹ jeho opraveného vydání. Na toto poslední vydání patrně reagují *Animadversiones* z fondu kapituly,¹⁸² protože v něm provedl Benedikt XIV. více změn. Knihu bylo třeba prohlédnout, zjistit změny v pokynech a navrhnout vhodnou aplikaci v bohoslužbách na dómě.

Přehled svátků s jejich celebranty nám zčásti uzavírá otázku dómského liturgického provozu. Poslední problematikou, kterou v této práci osvětlíme, bude konání procesí spojených s katedrálou sv. Václava.

3.5 Procesí spojená s katedrálou sv. Václava

Křesťanský lid již od dávných dob konal v určité dny liturgického roku procesí, kdy za zpěvů žalmů a písní putovali věřící z určitého místa na určené posvátné místo, ať již šlo o kostel, kapli, zázračný pramen, poutní místo, kříž aj. Nazývali je *litaniae*.¹⁸³ Často byly spojeny s prosbami o úrodu, příhodné počasí,

¹⁸⁰ MALINA BEDŘICH, *op. cit.*, s. 126.

¹⁸¹ *Ibid.*, s. 138.

¹⁸² ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 57r-60v.

¹⁸³ KUPKA JOSEF, *op. cit.*, s. 359.

odvrácení pohrom, válek i nemocí. Nosily se různé kříže, obrazy, prapory a někdy také Svátost oltářní.

Malé průvody se konají v liturgii každého dne. Při eucharistické liturgii se jedná se o mešní introit kněze s přísluhujícími, průvod s evangeliářem, průvod s obětními dary,¹⁸⁴ průvod ke sv. přijímání, odchod celebranta s přísluhujícími aj. Při udělování některých svátostí i svátostin se rovněž konají průvody, ať již průvod ke křtitelnici při křtech, svatební průvod nebo pohřební průvod. Při slavení officia příchod a odchod officianta s přísluhujícími atd.

Velké průvody věřících laiků s jejich duchovními pastýři se konaly především v době setí. Přední místo zaujímá procesí o svátku sv. Marka (*litaniae majores*). Dále ke křížům o tzv. křížových dnech (*litaniae minores*). O některých svátcích byl konán průvod přede mší sv. (např. Květná neděle) nebo po mši sv. (např. Boží Tělo). Zvláštní místo zaujímají římské *stationes*, kdy se římský lid sešel spolu s papežem a dalšími kleriky na smluveném místě a v modlitbě odcházeli do kostela, kde měla být slavena bohoslužba. Tomuto kostelu se říkalo *statio*.¹⁸⁵

Náš zájem se však obrací k procesím některých svátků slavených v katedrálním kostele olomoucké diecéze. Základními dokumenty, které jsou zdrojem našich informací, jsou dvě liturgické knihy, dochované v olomoucké katedrále.¹⁸⁶ Již při zběžném pohledu je zřejmé, že se jedná o totožná díla, až na to, že jeden rukopis je rozsáhlejší, obsahuje i orace, jež druhý vynechává, a připojuje několik málo procesí. Jejich celý název zní: *Directorium quarundam processionum litaniarum aliarumque precumet functionum qua in Alma*

¹⁸⁴ V průběhu dějin byl kvůli zjednodušení značně zredukován.

¹⁸⁵ KUPKA JOSEF, *op. cit.*, s. 360.

¹⁸⁶ Spisovna Metropolitní kapituly v Olomouci, Soubor liturgických knih uložených v katedrále sv. Václava v Olomouci, sign. II3E 1348 ex. 1, II3E 1348 ex. 2; podrobněji viz VÝMOLA MIROSLAV, *Písemnosti uložené u jednotlivých subjektů římskokatolické církve. Geneze, skladba, pořádání a další využití archiválií, knih deponovaných v katedrále sv. Václava v Olomouci*. Olomouc, Filosofická fakulta Univerzity Palackého, Katedra historie 2009, s. 123.

cathedrali ecclesia olomucensi certis temporibus per annum fieri consueuerunt. Nesou znak kanovníka a pozdějšího světícího biskupa Jana Václava Xaveria von Freyenfels a uvádějí rok 1743. Pro jejich identičnost, co se týká popisovaných procesí, je nebudeme dále rozlišovat, až na drobné rozdíly na konci. Většinu procesí probereme stručnějším způsobem. Avšak to, které přísluší k liturgii Květné neděle, probereme detailněji, aby nám byla daná problematika přiblížena.

První procesí kalendářního roku bylo o svátku Očišťování Panny Marie (2. února). Po požehnání a rozdělení svící měl začít průvod se svícemi za zpěvu antifony *Adorna thalamum tuum Sion*.

Další procesí se mělo konat o pondělích, středách a pátcích doby postní, vyjma těch, na které připadal svátek *duplex, semiduplex* nebo s fundací. Konání těchto procesí bylo ohraničeno první nedělí postní a nedělí Květnou. Procesí bylo krátké; za zpěvu litaní směřovalo do kostela sv. Anny a pak se navracelo do katedrály.

Po požehnání a rozdělení ratolestí na Květnou neděli následoval průvod za zpěvu antifony *Cum appropinquaret Dominus Jerosolymam* a mířil do kostela sv. Anny. V kostele se před křížem u hlavního oltáře vrhl celebrant na tvář a jeden z kněží vyšší důstojnosti jej uhodil třikrát dlaní a zpíval: „*Scriptum est enim percutiam Pastorem*“. Sbor odpověděl trojím zpěvem: „*Et dispergentur oves gregis*“, načež celebrant třikrát zazpíval: „*Postquam autem surrexero praecedam vos in Gallilaeam*“. Sbor odpověděl rovněž třikrát: „*Ibi me videbitis dicit Dominus*“. Celebrant pak vkleče spolu s knězem, který jej uhodil, zdvihli kříž a dvakrát zpívali: „*O Crux ave spes unica*“. Chór nato dvakrát zapěl: „*Hoc passionis tempore auge piis justitiam relique dona veniam*“. Třetí dialogické zvolání znělo: „*Te summa Deus Trinitas – Collaudet omnis spiritus quos per crucis mysterium salvas rege per saecula, Amen*“. Za zpěvu *Ante sex dies sollemnis paschae* se všichni navraceli přes ambit. Když přicházeli ke dveřím kostela, dva zpěváci vešli dovnitř a zazpívali antifony: „*Gloria laus et honor tibi sit Rex Christe Redemptor*“ a „*Cui puerile decus prompsit Osanna pium*“; načež

je zopakoval chór. Zpěváci pokračovali: „*Israel es tu Rex Davidis et inclita prole, Nomine qui in Domini Rex benedictae venis*“. Chór opakoval první antifonu *Gloria laus et honor*. Zpěváci: „*Cætus in excelsis te laudat cælicus omnis, Et mortalis homo et cuncta creata simul*“. Chór opakoval druhou antifonu *Cui puerile decus*. Zpěváci: „*Plebs Hebræa tibi cum palmis obvia venit, Cum prece voto hymnis, adsumus ecce tibi*“. Chór nato první antifonu. Zpěváci: „*Hi tibi passuro solvebant munia laudis, Nos tibi regnanti pangimus ecce melos*“. Chór druhou antifonu. Zpěváci: „*Hi placuere tibi placeat devotio nostra, Rex bone Rex clemens cui bona cuncta placent*“. Chór zazpíval naposledy první antifonu *Gloria laus et honor*. Celebrant pak dvakrát zazpíval: „*Attollite portas principes vestras et elevamini portæ æternales et introibit Rex gloriae*“, tedy slova třiadvacátého žalmu, v jehož zpěvu chór střídavě se zpěváky pokračoval. Poté zaklepal celebrant patou kříže na bránu, která se ihned otevřela, a on za zpěvu *Ingrediente Domino in sanctam Civitatem* vstoupil do katedrály.

Na Zelený čtvrtek se konal průvod s posvátnými oleji, které měly být posvěceny v průběhu liturgie. Při nesení olejů se zpívala antifona *O Redemptor sume carmen*. V tento den se po skončení mše *In cæna Domini* přenášela v průvodu Eucharistie za zpěvu *Pange lingua gloriosi Corporis mysterium*.

Na Velký pátek se přinášela Nejsvětější svátost za zpěvu *Vexilla Regis prodeunt*. Na konci liturgie se Eucharistie přenášela do Božího hrobu za dlouhého zpěvu *Ecce quomodo moritur justus*.

Na Bílou sobotu večer se konalo procesí Vzkříšení, kdy se nesla Nejsvětější Svátost, a lidu se udělovalo svátostné požehnání.

O nedělích velikonočních až do slavnosti Nanebevstoupení Páně se kropil lid svěcenou vodou za zpěvu antifony *Vidi aquam*. Poté šlo procesí do kostela sv. Anny.

Velké procesí se konalo o svátku svatého Marka. Z katedrály odcházelo do kaple Božího Těla, která byla součástí jezuitského konviktu. Pak se ubíralo

do kostela sv. Michaela, v oné době klášterního kostela olomouckých dominikánů. Další *statio* bylo u kapucínů – u sv. Šebestiána. Poté následovalo zastavení v kostele sv. Blažeje, dále u sv. Kateřiny a v kostele Panny Marie na Předhradí. Pak se celý průvod navrátil do katedrály.

Procesí druhého dne prosebných dnů bylo stejné jako o svátku sv. Marka. Ale třetího dne mělo postupně tato zastavení: klášterní kostel sv. Bernardina (františkáni), kostel sv. Voršily, proboštský kostel sv. Mořice, farní kostel Panny Marie na Předhradí a zakončení v katedrále sv. Václava.

O čtvrtém dni prosebných dnů šli věřící z katedrálního kostela do minoritského kostela sv. Jakuba, následně do jezuitského kostela Panny Marie Sněžné, dále do špitálního kostela sv. Ducha, kostela sv. Kláry u klarisek, augustiniánského kostela Všech svatých a navrátili se do katedrály (viz příloha č. 8).

Na svátek Nanebevstoupení Páně bylo procesí zahájeno v katedrále po promluvě a mariánských litaniích a směřovalo do kostela sv. Petra. Stejně bylo konáno i o Letnicích.

Velmi důležitým bylo procesí o svátku Božího Těla, kdy se nesla v průvodu Nejsvětější Svátost, aby rostla úcta věřících k eucharistickému tajemství. Po skončení mešní oběti vycházelo procesí z katedrály a směřovalo k prvnímu oltáři. *Statio* bylo na čtyřech místech, ale v procesní knize není uvedeno konkrétněji, zřejmě proto, aby bylo možné oltáře připravovat na různých místech. U každého oltáře se četlo evangelium, říkaly modlitby, zpívaly písně a udělovalo svátostné požehnání. U posledního oltáře se zpívalo *Te Deum* a pak se průvod navracel do katedrály.

Do kostela Panny Marie na Předhradí mířilo procesí i o slavnosti Nanebevzetí Panny Marie, kdy po skončení promluvy a v průběhu modlitby mariánských litanií vycházel průvod z dómu a ubíral se do onoho kostela. V něm se konaly předepsané modlitby.

O mariánských svátcích s titulem *festum fori* se konala po kompletáři krátká promluva. Po ní následovaly mariánské litanie a konal se průvod do katedrály kaple Panny Marie loretánské, kde byl odříkán zbytek modliteb.¹⁸⁷

V době hladu, rozvratů, válek a jiných neštěstí se měly vykonávat několikahodinové pobožnosti¹⁸⁸ před vystavenou Eucharistií spolu s modlitbou officia. Dále jsou zachyceny prosby v rozličných potřebách spolu s dlouhou litanií ke všem svatým.¹⁸⁹

O svátku sv. Jana Nepomuckého a jeho oktávu se po nešporách uspořádal krátký průvod k jeho soše, kde se recitovaly modlitby.

Posledními průvody, o kterých jsme zpraveni, jsou pohřební – kondukty. Po mši odcházel celebrant ke katafalku, kde odříkával předepsané modlitby. Takto se činilo i při pěti hlavních anniversariích a také v případě úmrtí císaře nebo císařovny.

Tímto se nám nejen uzavírá část o procesních zvyklostech v olomoucké katedrále, ale také celého slavení na olomouckém dómě v XVII. a XVIII. století, nakolik bylo možné jej zachytit. Nezbyvá než shrnout naše dosavadní poznatky a učinit závěr našemu zkoumání.

¹⁸⁷ Toto uvádí pouze delší rukopis.

¹⁸⁸ Delší manuskript uvádí *Preces quadraginta vel septem horarum*.

¹⁸⁹ Kratší rukopis končí touto velkou litanií, kterou řadí již za svátek Nanebevzetí Panny Marie.

Závěr

V této diplomové práci jsem se pokusil zachytit liturgický život v katedrále sv. Václava v Olomouci v časovém rozmezí XVII. a XVIII. století, neboť z této doby se nám zachoval dostatek archivního materiálu. Tento přehled bylo nutno zpracovat s ohledem na kontext liturgického kalendáře olomoucké diecéze a všeobecné církve dané doby. Dovolil bych si tvrdit, že tomuto tématu nebyla zatím věnována dostatečná pozornost a že užité archiválie byly dosud v tomto směru zkoumány jen nepatrně.

Jedním z cílů liturgické reformy potridentské doby bylo vytvoření přehledu vlastních svátků a docílení jednoty jejich slavení v jednotlivých diecézích. Úsilí aplikovat požadavky vyplývající z této reformy bylo vlastní i biskupům olomoucké diecéze, kteří z toho důvodu nechávali vydávat *Officia propria*. Mnoho světců se v olomoucké diecézi těšilo mimořádné úctě díky jejich patronátům nad kostely a oltářům, jež uchovávaly jejich relikvie. Ukázalo se ovšem, že biskupové i přes vydávaná *propria* nechtěli omezovat jejich kult, ale spíše se snažili o jednotu liturgických textů. Z tohoto jejich počínání je zřetelná problematika narůstajícího sanktorálu, což nebylo specifikem jen olomoucké diecéze. Tato skutečnost se projevovala už v XVIII. století v obtížích spojených s transferem svátků na jiné dny. Nicméně z důvodu jednoty textů a jasných pokynů pro kněze je třeba hodnotit vydávání těchto *propria* jako velmi prospěšné.

Velmi zajímavou se ukázala tématika zasvěcených svátků v olomoucké diecézi, ale i mimo ni. Historický vývoj zařazení některých svátků Páně, Panny Marie a svatých mezi *festa fori* byl dosti spletitý. Nebylo totiž zcela zřejmé, jak přesně byly vymezeny kompetence diecézního biskupa v otázce zavádění nových zasvěcených svátků, nebo jejich rušení. Již kardinál Dietrichstein uvádí jejich seznam oproti středověkému stavu do jisté míry redukováný. Z toho lze usuzovat na snahy redukovat počet těchto svátků, které se v budoucnu budou násobit. Celý fenomén osvícenských zásahů proti katolické liturgii včetně zmíněné redukce

počtu svátečních dní není možné přehlédnout. Lze se však domnívat, že tento čin neblahým způsobem předznamenává budoucí problémy s nedostatkem pracovního volna, což také mohlo mít vliv na sociální otázku v XIX. století. *Festa fori* by si pro své dávné zvláštní postavení v liturgickém kalendáři určitě zaslouhovala dalšího zpracování zejména co do vytvoření jejich přehledu v celých dějinách diecéze. Bez zajímavosti by jistě ani nebylo srovnání historického vývoje tohoto fenoménu v diecézích českých a moravských.

V poslední kapitole jsem se zaměřil na sestavení přehledu bohoslužebného řádu jednotlivých svátečních a feriálních dní církevního roku podle dochovaných záznamů Metropolitní kapituly. Nebylo příliš složité sestavit časový harmonogram liturgie dne, avšak otázka anticipace některých officí zůstává i nadále nejasnou. Tak se podařilo alespoň zčásti zrekonstruovat stav dómské liturgie po třicetileté válce a její následný vývoj. Neméně zajímavý je v tomto ohledu postoj kapituly k požadavkům biskupa Karla II. z Liechtensteinu a oponování jeho návrhům týkajícím se liturgické praxe a docházení do chóru. Následující část o officiantech jednotlivých svátků podává dějinný přehled dalšího vývoje řešení tohoto ustavičného problému mezi kapitulou a olomouckým biskupem.

Tato témata by bylo možno doplnit o další látku, jako je např. samotný průběh pontifikálních bohoslužeb, zpěvu officia a ostatních liturgických úkonů na dómě. V manuskriptech se o nich pojednává poměrně často, ale rovněž útržkovitě a s mnoha nejasnými místy. K jejich přesnému zpracování by ovšem bylo zapotřebí sledovat olomouckou katedrální liturgii v kontextu s tehdejšími *Pontificale Romanum* i *Cæremoniale episcoporum*, což momentálně překračuje rámec této práce.

Pro mne samého byla práce náročná, ale zároveň i velmi přínosná. Osobně si odnáším mnoho poznatků nejen o dějinách liturgie hodin a liturgické symbolice, ale také o dějinách olomoucké katedrály, kapituly i diecéze. Byl bych rád, kdyby se toto téma ještě více otevřelo a kdyby je další zájemci dále rozvíjeli

a upřesňovali mnohá nejasná místa, která nadále přetrvávají. Liturgie je „pramenem i vrcholem činnosti církve“ a historie je „učitelkou života“. Kéž tato práce svým nepatrným dílem přispěje k učitelské roli historie a přiblíží k prameni vrcholné činnosti katolické církve!

Seznam pramenů a literatury

Prameny

Rukopisy

Spisovna Metropolitní kapituly v Olomouci, Soubor liturgických knih uložených v katedrále sv. Václava v Olomouci, sing. II3E 1348 ex. 1, II3E 1348 ex. 2.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, fond Arcibiskupství Olomouc (1144-1961), kart. 9, 267, 271, 704, 717, 872, 904.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, fond Metropolitní kapitula Olomouc 1131-1950, kart. 182, 287, 1082, 1225.

Zemský archiv Opava, pobočka Olomouc, fond Metropolitní kapitula Olomouc 1131-1950, Kniha statut olomoucké kapituly a nekrologium, knihy č. 12-18.

Tištěné prameny

Acta et constitutiones synodi olomucensis, Anno Domini M.D.LXXXXI. die XII. Novembris habitæ et celebratæ. Olomutii, Apud Haeredes Friderici Milichtalleri 1592.

Caeremoniale Episcoporum, ex decreto Sacrosancti Oecumenici Concilii Vaticani II instauratum auctoritate Ioannis Pauli PP. II promulgatum. Città del Vaticano, Typis polyglottis vaticanis 1984.

Conciliorum oecumenicorum decreta. Bologna, Centro editoriale dehoniano 2002.

Missae Sanctorum, quæ In Romano Missali non habentur secundum Officia Propria Diæcesis Olomucensis ... reverendissimi et calssissimi principis et domini, domini Caroli Dei gratia episcopi Olomucensis, ...de Liechenstein comitis, &c. Omnibus dictae Diocesis Sacerdotibus pro pio usu in lucem datæ. Olomucii, typis Joannis Josephi Kylian 1693.

Officia propria sanctorum cathedralis ecclesiae et totius dioecesis olomucensis ... D. Francisci ... Cardinalis et principis a Dietrichstain episcopi olomucensis .. jussu et auctoritate edita. Olomutii, Ex officina Nicolai Hradeczky 1626.

Officia Propria sanctorum cathedralis ecclesiae et totius dioecesis Olomucensi. Consensu et Auctoritate S. D. N. Urbani VIII. omnibus omnium ordinum sacerdotibus recitanda. Edita Nicolspurgi, typis seminarij cardinalitii a Casparo Haugenhofferro 1630.

Officia Propria sanctorum cathedralis ecclesiae et totius dioecesis Olomucensis. Consensu et Authorita S. D. N. Urbani VIII. omnibus omnium ordinum sacerdotibus recitanda. Edita Olomucii, typis Dorotheae Hradeczky Viduae 1654.

Officia Propria Sanctorum Almae Cathedralis Ecclesiae, totiusque dioecesis olomucensis, quibus officia recentiora ab anno 1720, pro universali ecclesia emanata adjecta referiuntur... in publicam lucem edita. Olomucii, per Franciscum Hirnle Factorem 1732.

Pontificale Romanum Clementis VIII. ac Urbani VIII. auctoritate recognitum. Venetiis, ex Typographia Balleoniana 1740.

Propria officia sanctorum, quos Cathedralis Ecclesia Olomucensis, S. Wenceslai Martyris, Bohemiae Ducis, Et tota Episcopalis per Marchionatum Moraviae Dioecesis specialiter colit. Olomucii, typis Viti Henrici Ettelij 1669.

Propria officia sanctorum, quos cathedralis ecclesia olomucensis S. Wenceslai Martyris, Bohemiae Ducis, et tota episcopalis per Marchionatum Moraviae dioecesis specialiter colit: Auctoritate, ac Jussu ... Wolffgangi, Dei gratia, episcopi Olomucensis, ... de Schrattenbach comitis, ... in publicam lucem edita. Olomucii, typis Ignatii Rosenburg 1712.

Literatura

BLÁHOVÁ MARIE, *Historická chronologie*. Praha, Libri 2001

BISTRICKÝ JAN - POJSL MILOSLAV, *Sborník k 850. výročí posvěcení katedrály sv. Václava v Olomouci*. Olomouc, 1982.

CINEK FRANTIŠEK, *Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku, výklad misálu, Díl I. Hlavní myšlenková hlediska, výklad celistvého rituálního útvaru mešního, (řád mešní a kánon), Proprium de tempore - výklad měnivých součástí mešní liturgie, Okruh vánoční, Předhodí velikonoční*. Olomouc, Lidové knihkupectví 1931.

CINEK FRANTIŠEK, *Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku, výklad misálu, Díl II. Proprium de tempore II., Svatý týden, Doba velikonoční, Doba po svatém Duchu*. Olomouc, Lidové knihkupectví 1932.

CINEK FRANTIŠEK, *Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku. Díl III. Proprium sanctorum - mešní kalendář svatých*. Olomouc, Lidové knihkupectví 1934.

CINEK FRANTIŠEK, *Mše svatá v bohoslužebném řádu církevního roku. Díl IV. Proprium sanctorum - mešní kalendář svatých*. Olomouc, Lidové knihkupectví 1935.

DRAGOUN MICHAL, *Kalendáře liturgických rukopisů jako datační pomůcka* [online]. Olomouc, Vědecká knihovna v Olomouci, akt. 3. 9. 2008 [cit. 31. 1. 2014]. Dostupné na www: <http://www.vkol.cz/cs/aktivity/konference-a-odborna-setkani/7--rocnik-odborne-konference/clanek/kalendare-liturgickyh-rukopisu-jako-datacni-pomucka/>

DUDÍK BEDA (ed.), *Statuten der Diöcese Olmütz vom Jahre 1568*. Brün, 1870.

- JONOVÁ JITKA, *Obsazování biskupských stolců v Habsburské monarchii na přelomu 19. a 20. století na příkladu olomouckého arcibiskupství po rezignaci arcibiskupa Theodora Kohna*. In: *Studia theologica* 14, č. 1, 2012, s. 40-64.
- KADLEC JAROSLAV, *Přehled českých církevních dějin*. 2. vydání, Praha, Zvon 1991.
- KRAFL PAVEL, *Několik poznámek k edicím předhusitských synodálních statut olomoucké diecéze*. In: *Sborník prací filozofické fakulty brněnské university*. Brno, Masarykova univerzita v Brně 1996, č. 43, s. 61-71.
- KRAFL PAVEL, *Synody a statuta olomoucké diecéze období středověku*, Praha, Historický ústav Akademie věd ČR 2003.
- KUPKA JOSEF, *O církevním roce*. Praha, Nakladatelství V. Kotrba 1907.
- MALINA BEDŘICH, *Dějiny římského breviáře*. Praha, Vyšehrad 1939.
- MARTINEK RADEK et al., *Záchrana a inventarizace drobných církevních fondů, archiválie, knihy, notový materiál a liturgické textilie*. Olomouc, Univerzita Palackého v Olomouci 2008.
- MEDEK VÁCLAV, *Osudy moravské církve do konce 14. věku*. Praha, Ústřední církevní nakladatelství 1971.
- NOWAK ADOLF, *Církevní památky umělecké z Olomouce*. Olomouc, E. Hölzel 1890.
- PARMA TOMÁŠ, *František kardinál Dietrichstein a jeho vztahy k římské kurii*. Brno, Matice moravská 2011.
- POJSL MILOSLAV, *Olomouc, Katedrála sv. Václava*. Olomouc, Metropolitní farní úřad u sv. Václava v Olomouci 1990.
- POJSL MILOSLAV, *Olomoucký biskup Jindřich Zdík (1126-1150)*. Roudnice nad Labem, Výbor Společnosti pro obnovení Podřipského muzea 1996.
- POLC JAROSLAV, *Posvátná liturgie*. Řím, Křesťanská akademie 1981.

Římský misál. Přel. SCHALLER Marian. 4. úplné vydání, Praha, Nakladatel Bohuslav Rupp 1947.

SEHNAL JIŘÍ, *Hudba v olomoucké katedrále v 17. a 18. století*. Brno, Moravské muzeum 1988.

VÝMOLA MIROSLAV, *Písemnosti uložené u jednotlivých subjektů římskokatolické církve. Geneze, skladba, pořádání a další využití archiválií, knih deponovaných v katedrále sv. Václava v Olomouci*. Olomouc, Filosofická fakulta Univerzity Palackého, Katedra historie 2009.

ZEMEK METODĚJ, *Posloupnost prelátů a kanovníků olomoucké kapituly od počátku až po nynější dobu. I., 1131-1652*. Olomouc, Zemský archiv v Opavě, pobočka Olomouc [1900-].

ZLÁMAL BOHUMIL, *Příručka českých církevních dějin, VII. Doba barokní katolicity*. Olomouc, Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Praze, pobočka v Olomouci 1970.

ZLÁMAL BOHUMIL, *Příručka českých církevních dějin, VIII. Doba osvícenská*. Olomouc, Cyrilometodějská bohoslovecká fakulta v Praze, pobočka v Olomouci 1971.

ZUBER RUDOLF, *Osudy moravské církve v 18. století 1695-1777*. Praha, vydala Česká katolická Charita v Ústředním církevním nakladatelství 1987.

ZUBER RUDOLF, *Osudy moravské církve v 18. století (II)*. Olomouc, Matice cyrilometodějská 2003.

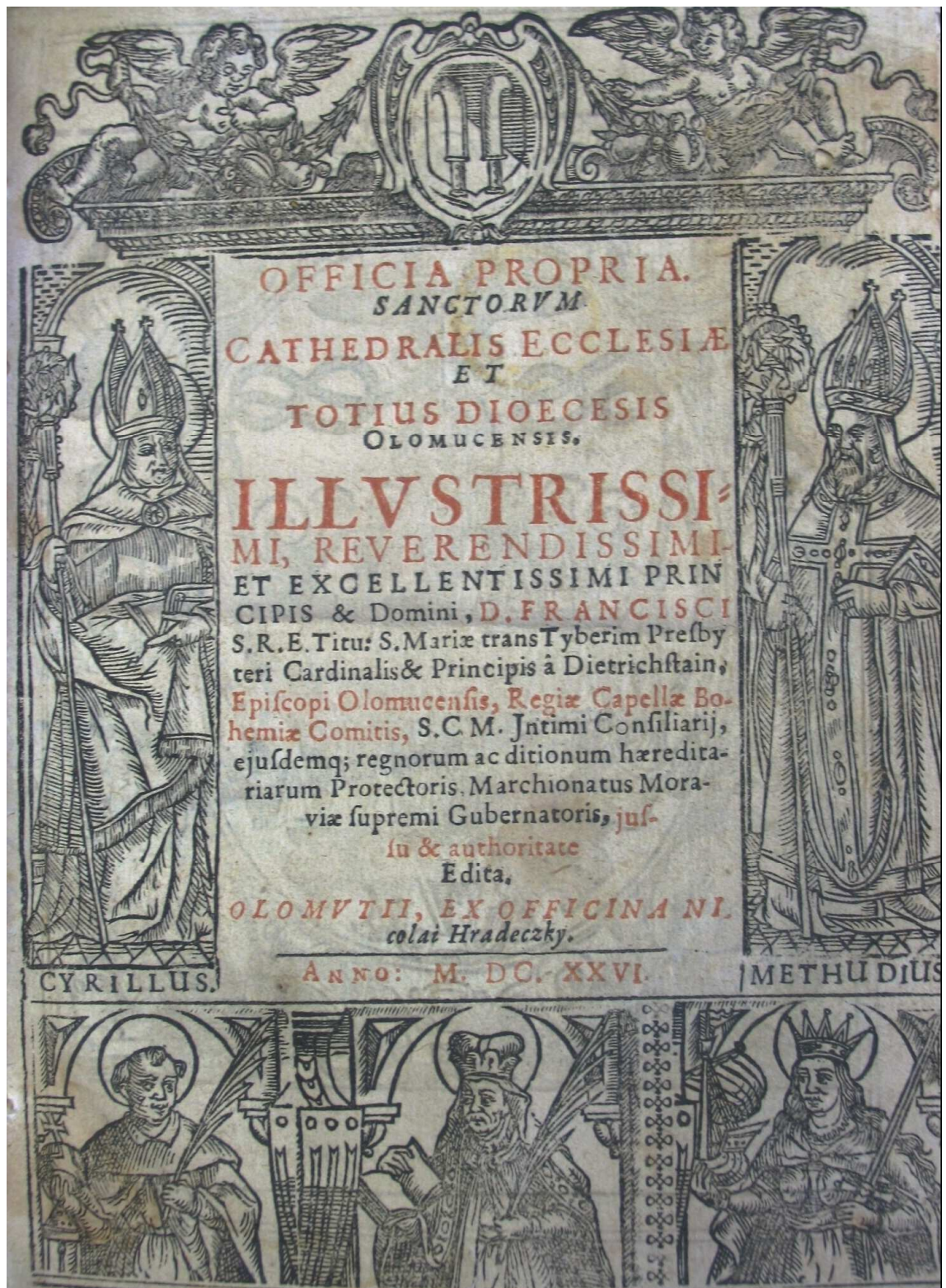
Seznam zkratk

AO	-	Arcibiskupství olomoucké
COED	-	Conciliorum oecumenicorum decreta
MCO	-	Metropolitní kapitula Olomouc
ZAOpO	-	Zemský archiv Opava pobočka Olomouc

Seznam příloh

1. Titulní strana *Officia propria* z roku 1626
2. Tabulka svátků *Officia propria* z let 1626, 1630, 1654
3. Tabulka svátků *Officia propria* z let 1669, 1712
4. Tabulka svátků *Officia propria* z roku 1732
5. Tabulka svátků *Missæ sanctorum* z roku 1693
6. Tabulka vývoje zasvěcených svátků
7. Tabulky rozvržení biskupských a kanovníckých svátků
8. Procesí o svátku sv. Marka a prosebných dnech zachycené na soudobé mapě města Olomouce (volně vložená příloha)

Příloha č. 1: Titulní strana *Officia propria* z roku 1626

Příloha č. 2: Tabulka svátků *Officia propria* z let 1626, 1630, 1654

Měsíc	Den	Diecézní svátek	Způsob slavení
Leden	Propria nejsou		
Únor	1.	sv. Brigita	<i>commemoratio</i>
	3.	sv. Blažej	<i>semiduplex</i>
	6.	sv. Dorota	<i>semiduplex</i>
	10.	sv. Scholastika	<i>simplex</i>
	16.	sv. Julián	<i>simplex</i>
Březen	4.	Přenesení ostatků sv. Václava	<i>duplex</i>
	9.	sv. Cyril a Metoděj	<i>duplex</i>
	16. (15.)	sv. Longin	<i>duplex</i>
	17.	sv. Gertruda	<i>simplex</i>
	pátek po neděli <i>In albis</i>	Kopí a hřebů Páně	<i>duplex</i>
Duben	23.	sv. Vojtěch	<i>duplex</i>
	24.	sv. Jiří	<i>duplex</i>
Květen	2.	sv. Athanasius	<i>duplex</i>
		sv. Zikmund	v katedrále: <i>duplex</i> jinde: <i>commemoratio</i>
	4.	sv. Florián	<i>simplex</i>
	5.	sv. Gotthard	<i>simplex</i>
	7.	sv. Stanislav	<i>duplex</i>
Červen	15.	sv. Vít, Modest a Krescencie	<i>duplex</i>
	22.	sv. deset tisíc mučedníků	<i>semiduplex</i>
Červenec	4.	sv. Prokop	<i>duplex</i>
	7.	sv. Wilibald	<i>simplex</i>
	8.	sv. Kilián a druhové	<i>simplex</i>
	13.	sv. Markéta	<i>duplex</i>
	15.	Rozeslání svatých apoštolů (od roku 1630 neuváděn)	<i>duplex</i>
	18.	Zasnoubení Panny Marie	<i>duplex</i>
Srpen	7.	sv. Osvald	<i>duplex</i>
	12.	sv. Klára	<i>semiduplex</i>
	27.	sv. Rufus	<i>simplex</i>
Září	1.	sv. Jiljí	<i>duplex</i>
	9.	sv. Kunhuta	<i>simplex</i>
	16.	sv. Ludmila	<i>duplex</i>
	22.	sv. Mořic a druhové	v Olomouci: <i>duplex</i>
	28.	sv. Václav	místa patronátu: <i>duplex cum octava</i>
			jinde: <i>duplex</i>
	29.	sv. Michael	<i>duplex</i>
		2. den oktávu	<i>commemoratio</i>
30.	sv. Jeroným	<i>duplex</i>	
	3. den oktávu	<i>commemoratio</i>	

Říjen	1.	4. den oktávu	<i>semiduplex</i>
		sv. Remigius	<i>commemoratio</i>
	2.	5. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	3.	6. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	4.	sv. František z Assisi	<i>duplex</i>
		7. den oktávu	<i>commemoratio</i>
	5.	sv. Placid a druhové	<i>commemoratio</i>
		8. den oktávu	<i>duplex</i>
	8.	sv. Anděl strážný (od roku 1630 k tomuto datu neuváděn)	<i>duplex</i>
	15.	sv. Hedvika	<i>semiduplex</i>
	16.	sv. Havel	<i>duplex</i>
	21.	sv. Voršila a družky	<i>duplex</i>
		sv. Hilarius	<i>commemoratio</i>
	22.	sv. Kordula	<i>duplex</i>
	23.	sv. Severin	<i>simplex</i>
25.	sv. Krispin a Krispinián	<i>simplex</i>	
	sv. Chrysanť a Daria	<i>commemoratio</i>	
29.	sv. Narcis	<i>simplex</i>	
30.	sv. Wolfgang	<i>duplex</i>	
Listopad	6.	sv. Leonard	<i>simplex</i>
	8.	Připomínka vítězství nad heretiky roku 1620	přede mší <i>Te Deum</i>
	10.	Přenesení ostatků sv. Ludmily	<i>semiduplex</i>
	12.	sv. Kristin a druhové	<i>duplex</i>
	13.	sv. Brikcius	<i>semiduplex</i>
	17. (16.)	sv. Otmar	<i>simplex</i>
29. (19.)	sv. Alžběta Uherská	<i>duplex</i>	
Prosinec	4.	sv. Barbora	<i>duplex</i>
	6.	sv. Mikuláš	<i>duplex</i>

Příloha č. 3: Tabulka svátků *Officia propria* z let 1669, 1712

Měsíc	Den	Diecézní svátek	Způsob slavení
Leden	Propria nejsou		
Únor	1.	sv. Brigita	<i>simplex</i>
	3.	sv. Blažej	<i>semiduplex</i>
	6.	sv. Dorota	<i>semiduplex</i>
	10.	sv. Scholastika	<i>simplex</i>
	16.	sv. Juliána	<i>simplex</i>
Březen	4.	Přenesení ostatků sv. Václava	<i>duplex</i>
	9.	sv. Cyril a Metoděj	<i>duplex et solemnitas fori</i>
	15.	sv. Longin	<i>duplex</i>
	17.	sv. Gertruda	<i>commemoratio</i>
	pátek po neděli <i>In albis</i>	Kopí a hřebů Páně	<i>duplex</i>
Duben	23.	sv. Vojtěch	<i>duplex</i>
	24.	sv. Jiří	<i>duplex</i>
Květen	1.	sv. Walburga	<i>commemoratio</i>
	2.	sv. Zikmund	mimo katedrálu: <i>commemoratio</i>
			v katedrále: <i>duplex majus</i>
	4.	sv. Athanasius	pouze v katedrále: <i>simplex</i>
		sv. Florián	mimo katedrálu: <i>simplex</i> v katedrále: <i>commemoratio</i>
	5.	sv. Gothard	<i>simplex</i>
7.	sv. Stanislav	<i>duplex</i>	
Červen	15.	sv. Vít, Modest a Krescencie	<i>duplex</i>
	22.	sv. deset tisíc mučedníků	<i>semiduplex</i>

Červenec	4.	sv. Prokop	<i>duplex</i>
	7.	sv. Wilibald	<i>simplex</i>
		sv. Alžběta Portugalská	možno připomínat
	8.	sv. Kilián a druhové	<i>simplex</i>
	13.	sv. Markéta	<i>duplex</i>
	18.	Zasnoubení Panny Marie	<i>duplex</i>
Srpen	7.	sv. Osvald	<i>duplex</i>
	12.	sv. Klára	<i>duplex</i>
	15.	Památka uvěznění "věrné kapituly" heretiky roku 1619	přede mší <i>Te Deum</i>
	27.	sv. Rufus	<i>simplex</i>
Září	1. neděle v září	sv. Anděla strážného	<i>duplex cum octava</i>
	1.	sv. Jiljí	<i>duplex</i>
		sv. dvanácti bratří	<i>commemoratio</i>
	9.	sv. Kunhuta	<i>commemoratio</i>
	16.	sv. Ludmila	<i>duplex</i>
	22.	sv. Mořic a druhové	v Olomouci: <i>duplex</i>
			mimo Olomouc: <i>semiduplex</i>
	28.	sv. Václav	<i>duplex cum octava et solemnitas fori</i>
	29.	sv. Michael	<i>duplex</i>
		2. den oktávu	<i>commemoratio</i>
	30.	sv. Jeroným	<i>duplex</i>
3. den oktávu		<i>commemoratio</i>	

Říjen	1.	4. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	2.	5. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	3.	6. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	4.	sv. František z Assisi	<i>duplex</i>
		7. den oktávu	<i>commemoratio</i>
	5.	8. den oktávu	<i>duplex</i>
	15.	sv. Hedvika	<i>semiduplex</i>
	16.	sv. Havel	<i>duplex</i>
	21.	sv. Voršila a družky	<i>duplex</i>
	22.	sv. Kordula	<i>duplex</i>
	23.	sv. Severin	<i>simplex</i>
	25.	sv. Krispin a Krispinián	<i>simplex</i>
	29.	sv. Narcis	<i>simplex</i>
31.	sv. Wolfgang	<i>duplex</i>	
Listopad	6.	sv. Leonard	<i>commemoratio</i>
	8.	Připomínka vítězství nad heretiky roku 1620	přede mší <i>Te Deum</i>
	10.	Přenesení ostatků sv. Ludmily	<i>semiduplex</i>
	12.	sv. Kristin a druhové	<i>duplex</i>
	13.	sv. Brikcius	<i>semiduplex</i>
	16.	sv. Otmar	<i>simplex</i>
19.	sv. Alžběta Uherská	<i>duplex</i>	
Prosinec	4.	sv. Barbory	<i>duplex</i>
	6.	sv. Mikuláš	<i>duplex</i>
	8.	Početí Panny Marie	<i>duplex cum octava et solemnitas fori</i>
	9.	2. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	10.	3. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	11.	sv. Damas	<i>semiduplex</i>
		4. den oktávu	<i>commemoratio</i>
	12.	5. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	13.	sv. Lucie	<i>duplex</i>
		6. den oktávu	<i>commemoratio</i>
14.	7. den oktávu	<i>semiduplex</i>	
15.	8. den oktávu	<i>duplex</i>	

Příloha č. 4: Tabulka svátků *Officia propria* z roku 1732

Měsíc	Den	Diecézní svátek	Způsob slavení
Leden	2. neděle po Zjevení Páně	Nejsvětějšího jména Ježíš	<i>duplex II. classis</i>
	15.	sv. Pavel Poustevník	<i>duplex</i>
	22.	sv. Fabián a Šebestián	<i>duplex et solemnitas fori</i>
Únor	1.	sv. Brigita	<i>commemoratio</i>
	3.	sv. Blažej	<i>semiduplex</i>
	4.	sv. Ondřej Corsini	<i>duplex</i>
	5.	sv. Agáta	<i>semiduplex</i>
	6.	sv. Dorota	<i>semiduplex</i>
	10.	sv. Scholastika	<i>duplex</i>
	16.	sv. Juliána	<i>simplex</i> v postní době: <i>commemoratio</i>
Březen	pátek po 5. neděli postní	Sedm bolestí Panny Marie	<i>duplex majus</i>
	4.	Přenesení ostatků sv. Václava	<i>duplex majus</i>
		sv. Lucius	<i>commemoratio</i>
	5.	sv. Kazimír	<i>semiduplex</i>
	8.	sv. Jan z Boha	<i>duplex</i>
	9.	sv. Cyril a Metoděj	<i>duplex I. classis et solemnitas fori</i>
	11.	sv. Františka Římská	<i>duplex</i>
	15.	sv. Longin	<i>duplex</i>
	17.	sv. Gertruda	<i>commemoratio</i>
	19.	sv. Josef	<i>duplex II. classis et solemnitas fori</i>
24.	sv. Gabriel	<i>duplex majus</i>	
Duben	pátek po neděli <i>In albis</i>	Kopí a hřebů Páně	<i>duplex II. classis</i>
	4.	sv. Isidor	<i>duplex</i>
	5.	sv. Vincenc Ferrer	<i>duplex</i>
	21.	sv. Anselm	<i>duplex</i>
	23.	sv. Vojtěch	<i>duplex majus</i>
	24.	sv. Jiří	<i>duplex</i>

Květen	1.	sv. Filip a Jakub	<i>duplex</i>
		sv. Walburga	<i>commemoratio</i>
	2.	sv. Zikmund	v katedrále: <i>duplex majus</i> mimo katedrálu: <i>commemoratio</i>
		sv. Athanasius	mimo katedrálu: <i>duplex</i>
	4.	sv. Florián	<i>duplex</i>
	5.	sv. Athanasius	v katedrále: <i>duplex</i>
		sv. Pius V.	mimo katedrálu: <i>semiduplex</i>
		sv. Gothard	<i>commemoratio</i>
	7.	sv. Stanislav	<i>duplex</i>
	11.	sv. Pius V.	v katedrále: <i>semiduplex</i>
		sv. Monika	mimo katedrálu: <i>duplex</i>
	13.	sv. Monika	v katedrále: <i>duplex</i>
	16.	sv. Jan Nepomucký	<i>duplex</i>
	17.	sv. Ubald	<i>semiduplex</i>
	25.	sv. Řehoř VII.	<i>duplex</i>
sv. Urban		<i>commemoratio</i>	
27.	sv. Marie Magdaléna de Pazzi	<i>semiduplex</i>	
Červen	3. neděle po Svatém Duchu	Posvěcení olomoucké katedrály	v Olomouci: <i>duplex I. classis cum octava</i> mimo Olomouc: <i>duplex I. classis</i>
	4. neděle po Svatém Duchu	Poslední den oktávu Posvěcení olomoucké katedrály	v Olomouci: <i>duplex</i>
	12.	sv. Jan ze San Facundo	<i>duplex</i>
	15.	sv. Vít, Modest a Krescencie	<i>duplex majus</i>
	22.	sv. deset tisíc mučedníků	<i>semiduplex</i>
		sv. Pavlín	<i>commemoratio</i>
	26.	sv. Jan a Pavel	<i>duplex</i>
Červenec	1.	Poslední den oktávu sv. Jana Křtitele	<i>duplex</i>
	2.	Navštívení Panny Marie	<i>duplex majus et solemnitas fori</i>
	4.	sv. Prokop	<i>duplex majus</i>
		sv. Oldřich	<i>commemoratio</i>
	7.	sv. Wilibald	<i>simplex</i>
	8.	sv. Alžběta Portugalská	<i>semiduplex</i>
		sv. Kilián a druhové	<i>commemoratio</i>
	13.	sv. Markéta	<i>duplex</i>
	15. (16.)	sv. Jindřich	<i>duplex</i>
	16.	Panna Marie Karmelská	<i>duplex majus</i>
	18.	Zasnoubení Panny Marie se svatým Josefem	<i>duplex majus</i>
	19.	sv. Anaklét	<i>semiduplex</i>
	22.	sv. Marie Magdalská	<i>duplex et solemnitas fori</i>
26.	sv. Anna	<i>duplex et solemnitas fori</i>	

Srpen	7.	sv. Osvald	<i>duplex</i>
		sv. Afra	<i>commemoratio</i>
	9.	sv. Kajetán	<i>duplex</i>
	15.	Nanebevzetí Panny Marie	<i>duplex I. classis</i>
		Památka uvěznění "věrné kapituly" heretiky roku 1619	v katedrále přede mší <i>Te Deum</i>
	19. (29.)	sv. Ludvík Toulský	<i>semiduplex</i>
	27.	sv. Rufus	<i>simplex</i>
30.	sv. Růžena z Limy	<i>duplex</i>	
Září	1. neděle v září	sv. anděl strážní	<i>duplex II. classis cum octava</i>
	1.	sv. Jiljí	<i>duplex</i>
		sv. dvanáct bratří	<i>commemoratio</i>
	4.	sv. Rozárie	<i>duplex majus</i>
	Neděle v oktávu Narození PM	Jména Panny Marie	<i>duplex II. classis</i>
	9.	sv. Kunhuta	<i>commemoratio</i>
	16.	sv. Ludmila	<i>duplex majus</i>
	22.	sv. Mořic a druhové	v Olomouci: <i>duplex</i>
			mimo Olomouc: <i>semiduplex</i>
	24.	Panny Marie de Mercede	<i>duplex majus</i>
	25.	sv. Kornélius a Cyprián	<i>semiduplex</i>
	28.	sv. Václav	<i>duplex I. classis cum octava, solemnitas fori</i>
	29.	sv. Michael	<i>duplex II. classis</i>
		2. den oktávu	<i>commemoratio</i>
30.	sv. Jeroným	<i>duplex</i>	
	3. den oktávu	<i>commemoratio</i>	
Říjen	1. neděle v říjnu	sv. Růžence	<i>duplex majus</i>
	1.	4. den oktávu	<i>semiduplex</i>
		sv. Remigius	<i>commemoratio</i>
	2.	5. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	3.	6. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	4.	sv. František z Assisi	<i>duplex</i>
		7. den oktávu	<i>commemoratio</i>
	5.	8. den oktávu	<i>duplex</i>
	8.	sv. Brigita	<i>duplex</i>
	16.	sv. Havel	<i>duplex</i>
	21.	sv. Voršila a družky	<i>duplex</i>
		sv. Hilarion	<i>commemoratio</i>
	22.	sv. Kordula	<i>duplex majus</i>
	23.	sv. Severin	<i>simplex</i>
25.	sv. Krispin a Krispinián	<i>simplex</i>	
29.	sv. Narcis	<i>simplex</i>	
31.	sv. Wolfgang	<i>duplex</i>	

Listopad	6.	sv. Leonard	<i>commemoratio</i>
	8.	Připomínka vítězství nad heretiky roku 1620	přede mší <i>Te Deum</i>
	9.	Posvěcení baziliky Spasitele	
	10.	Přenesení ostatků sv. Ludmily	<i>semiduplex</i>
		sv. Tyrofan, Respicius a Nymfa	<i>commemoratio</i>
	11.	sv. Martin	<i>duplex et solemnitas fori</i>
	12.	sv. Kristin a druhové	<i>duplex II. classis</i>
	13.	sv. Brikcius	<i>semiduplex</i>
	14.	sv. Martin I.	<i>semiduplex</i>
	15.	sv. Leopold	<i>duplex</i>
	16.	sv. Didak	<i>semiduplex</i>
		sv. Otmar	<i>commemoratio</i>
	24.	sv. Ondřej Avellin	<i>semiduplex</i>
Poslední neděle po Duchu Svatém	Patrocinium Panny Marie	<i>duplex majus</i>	
Prosinec	4.	sv. Barbory	<i>duplex</i>
	5.	sv. Petr Chrysolog	<i>duplex</i>
	8.	Početí Panny Marie	<i>duplex II. classis cum octava</i>
	9.	2. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	10.	3. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	11.	4. den oktávu	<i>commemoratio</i>
	12.	5. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	13.	6. den oktávu	<i>commemoratio</i>
	14.	7. den oktávu	<i>semiduplex</i>
	15.	8. den oktávu	<i>duplex</i>
	16.	sv. Eusebius z Vercelli	<i>semiduplex</i>
	18.	Očekávání porodu Panny Marie	<i>duplex majus</i>
	29.	sv. Neviňátek	<i>duplex II. classis et solemnitas fori</i>
Votivní officia (mimo dobu adventní, postní, vigilie a kvatembrové dny)			
	čtvrtek	<i>De Sanctissimo Sacramento</i>	<i>semiduplex</i>
	sobota	<i>De Immaculata Conceptione Beatae Mariae Virginis</i>	<i>duplex</i>

Příloha č. 5: Tabulka svátků *Missæ sanctorum* z roku 1693

Měsíc	Den	Diecézní svátek	Způsob slavení
Leden	23.	sv. Rajmund z Peňafortu	
	29.	sv. František Saleský	
	31.	sv. Petr Nolasca	
Únor	1.	sv. Brigita	<i>commemoratio</i>
	3.	sv. Blažej	
	6.	sv. Dorota	
	10.	sv. Scholastika	<i>commemoratio</i>
	16.	sv. Julián	
Březen	4.	Přenesení ostatků sv. Václava	
	9.	sv. Cyril a Metoděj	
	15.	sv. Longin	
		sv. Kyrak	<i>commemoratio</i>
	17.	sv. Patrik	
		sv. Gertruda	<i>commemoratio</i>
	pátek po neděli Umučení Páně	Sedm bolestí Panny Marie	
pátek po neděli <i>In Albis</i>	Kopí a hřebů Páně		
Duben	21.	sv. Anselm	
	23.	sv. Vojtěch	
	30.	sv. Kateřina Sienská	

Květen	1.	sv. Walburga	<i>commemoratio</i>
	2.	sv. Zikmund	
	4.	sv. Monika	
		sv. Florián	<i>commemoratio</i>
	5.	sv. Gothard	
	10.	sv. Antonín	
	18.	sv. Venantian	
	19.	sv. Celestýn	
		sv. Pudenciána	<i>commemoratio</i>
	20.	sv. Bernardin Sienský	
25.	sv. Marie Magdaléna de Pazzi		
	sv. Urban	<i>commemoratio</i>	
Červen	22.	sv. deset tisíc mučedníků	
		sv. Pavlín	<i>commemoratio</i>
Červenec	4.	sv. Prokop	
		sv. Oldřich	<i>commemoratio</i>
	7.	sv. Wilibald	<i>commemoratio</i>
	8.	sv. Markéta Skotská	
		sv. Kilián a druhové	<i>commemoratio</i>
	13.	sv. Markéta	
	15.	sv. Jindřich	
	16.	Panna Maria Karmelská	<i>commemoratio</i>
	18.	Zasnoubení Panny Marie se sv. Josefem	
sv. Symforosa a sedm synů		<i>commemoratio</i>	
31.	sv. Ignác z Loyoly		
Srpen	7.	sv. Osvald	
		sv. Afra a Donát	<i>commemoratio</i>
	9.	sv. Kajetán	
		sv. Roman	<i>commemoratio</i>
		sv. Vavřinec	vigilie
	23.	sv. Filip Benisi	
	27.	sv. Rufus	
	30.	sv. Růžena z Limy	
sv. Felix a Aduct		<i>commemoratio</i>	

Září	první neděle v září	sv. Anděl strážný	
	1.	sv. Jiljí	
	2.	sv. Štěpán Uherský	
	5.	sv. Vavřinec Justiniani	
	9.	sv. Kunhuta	<i>commemoratio</i>
	neděle v oktávu Narození Panny Marie	Jména Panny Marie	
	16.	sv. Ludmila	
	28.	sv. Václav	
Říjen	13.	sv. Eduard	
	15.	sv. Hedvika	
	16.	sv. Havel	
	19.	sv. Petr z Alcântary	
	21.	sv. Voršila a družky	
		sv. Hilarius	<i>commemoratio</i>
	22.	sv. Kordula	
	23.	sv. Severin	
	25.	sv. Kryšpín	
		sv. Chrysanta a Darja	<i>commemoratio</i>
	29.	sv. Narcis	
31.	sv. Wolfgang		
Listopad	6.	sv. Leonard	<i>commemoratio</i>
	10.	Přenesení ostatků sv. Ludmily	
	12.	sv. Kristin	
	13.	sv. Brikcius	
	15.	sv. Leopold	
	16.	sv. Otmar	
	19.	sv. Alžběta	
20.	sv. Didak		
Prosinec	3.	sv. František Xaverský	
	4.	sv. Barbora	

Příloha č. 6: Tabulka vývoje zasvěcených svátků

Zasvěcené svátky ve statutech synod z let 1349 a 1413	Zasvěcené svátky v dopise kardinála Dietrichsteina	Zasvěcené svátky po tereziánských reformách
Narození Páně	Narození Páně	Narození Páně
sv. Štěpán	sv. Štěpán	sv. Štěpán
sv. Jan	sv. Jan	
sv. Neviňátka*		
Obřezání Páně	Obřezání Páně	Obřezání Páně
Zjevení Páně	Zjevení Páně	Zjevení Páně
Obrácení sv. Pavla	Obrácení sv. Pavla	
Očišťování Panny Marie	Očišťování Panny Marie	Očišťování Panny Marie
sv. Matěj	sv. Matěj	
Přenesení ostatků sv. Václava*		
sv. Cyril a Metoděj	sv. Cyril a Metoděj	sv. Cyril a Metoděj (Morava)
		sv. Josef (Rakouské země)
Zvěstování Panně Marii	Zvěstování Panně Marii	Zvěstování Panně Marii
Vzkříšení Páně	Vzkříšení Páně	Vzkříšení Páně
Pondělí velikonoční	Pondělí velikonoční	Pondělí velikonoční
Úterý velikonoční	Úterý velikonoční	
Středa velikonoční*		
sv. Řehoř a Vojtěch		
sv. Marek		
sv. Filip a Jakub	sv. Filip a Jakub	
Nalezení sv. Kříže		
Nanebevstoupení Páně	Nanebevstoupení Páně	Nanebevstoupení Páně
Seslání Ducha svatého	Seslání Ducha svatého	Seslání Ducha svatého
Pondělí svatodušní	Pondělí svatodušní	Pondělí svatodušní
Úterý svatodušní	Úterý svatodušní	
	Nejsvětější Trojice	
Boží Tělo	Boží tělo	Boží tělo
sv. Vít a Modest*		
sv. Jan Křtitel	Narození sv. Jana Křtitele	
sv. Petr a Pavel	sv. Petr a Pavel	sv. Petr a Pavel

Navštívení Panny Marie*	Navštívení Panny Marie	
sv. Prokop*		
sv. Markéta		
sv. Máří Magdaléna	sv. Máří Magdaléna	
sv. Jakub	sv. Jakub	
sv. Vavřinec	sv. Vavřinec	
Nanebevzetí Panny Marie	Nanebevzetí Panny Marie	Nanebevzetí Panny Marie
sv. Bartoloměj	sv. Bartoloměj	
sv. Augustin*		
Narození Panny Marie	Narození Panny Marie	Narození Panny Marie
Povýšení sv. Kříže*		
sv. Ludmila*		
sv. Matouš*	sv. Matouš	
sv. Mořic*		
sv. Václav	sv. Václav (v Olomouci)	sv. Václav (Čechy)
sv. Michael	sv. Michael	
sv. Jeroným*		
sv. Lukáš		
		sv. Hedvika (Slezsko)
sv. Šimon a Juda	sv. Šimon a Juda	
Všech svatých	Všech svatých	Všech svatých
	sv. Martin	
sv. Kristin		
sv. Kateřina		
sv. Ondřej	sv. Ondřej	
sv. Mikuláš		
sv. Ambrož*		
		Početí Panny Marie
sv. Tomáš	sv. Tomáš	

* Dny uvedené pouze v některých opisech statut z roku 1349.

Příloha č. 7: Tabulky rozvržení biskupských a kanovnických svátků

ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 32r-33r	
Biskupské svátky	Zjevení Páně, Očišťování Panny Marie, Zvěstování Panně Marii, Květná neděle, Večeře Páně, Velký pátek, Bílá sobota, Neděle zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží Tělo, Posvěcení katedrály, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václav, Všech svatých, Všech věrných zemřelých, sv. Kristin a druhové, Narození Páně
Kanovnické svátky	Obřezání Páně, sv. Fabián a Šebestián, sv. Matěj, Přenesení ostatků sv. Václava, sv. Cyril a Metoděj, sv. Josef, Sedm bolestí Panny Marie, Pondělí a Úterý velikonoční, Kopí a hřebů Páně, sv. Vojtěch, sv. Filip a Jakub, Pondělí a Úterý svatodušní, Nejsvětější Trojice, sv. Vít a druhové, Narození sv. Jana Křtitele, sv. Petr a Pavel, Navštívení Panny Marie, sv. Prokop, Zasnoubení Panny Marie, sv. Máří Magdaléna, sv. Jakub, sv. Anna, sv. Vavřinec, sv. Bartoloměj, Narození Panny Marie, sv. Anděl strážný, sv. Ludmila, sv. Matouš, sv. Michael, sv. Kordula, sv. Šimon a Juda, sv. Karel Boromejský, sv. Martin, Obětování Panny Marie, sv. Ondřej, Početí Panny Marie, sv. Tomáš, sv. Štěpán, sv. Jan a sv. Neviňátka
ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 34r	
Sufragánní biskup	matutina celého Svatého týdne, Letnic, Vánoc a officium Všech věrných zemřelých
Děkan	matutinum sv. Václava, Těla Páně, Posvěcení chrámu a officium za všechny zemřelé biskupy
Probošt	Zjevení, Zvěstování, Nanebevstoupení a officium za všechny zemřelé kanovníky a preláty
Arcijáhen	Očišťování, Nanebevzetí, sv. Cyril a Metoděj a officium za všechny zemřelé katedrálního kostela
Scholastik	Všech svatých, sv. Kristin, sv. Petra a Pavla a officium za zesnulého biskupa Bruna
Kanovníci	První kanovník: Obřezání Páně, Pondělí velikonoční a officium za všechny pochované v katedrále a na hřbitově. Druhý kanovník: Pondělí svatodušní, druhý den oktávu Narození Páně. Třetí kanovník: Úterý velikonoční a svatodušní a třetí den oktávu Narození Páně. Čtvrtý kanovník: Narození Panny Marie, sv. Neviňátka, sv. Jan Křtitel. Pátý kanovník: Nejsvětější Trojice, Početí Panny Marie a sv. anděl strážní. Šestý kanovník: Jména Ježíšova, Jména Panny Marie, sv. Vavřince. Sedmý kanovník: Navštívení Panny Marie, sv. Josef, sv. Jan Nepomucký. Osmý kanovník: sv. Vojtěch, sv. Vít a sv. Prokop. Devátý kanovník: Přenesení ostatků sv. Václava, sv. Ludmila, sv. Kordula

ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 51r-52r	
Biskup	Zjevení Páně, Očišťování Panny Marie, Zvěstování Panně Marii, Květná neděle, Večeře Páně, Velký pátek, Bílá sobota, Neděle zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží Tělo, Posvěcení katedrály, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václav, Všech svatých, Všech věrných zemřelých, sv. Kristin a druhové, Narození Páně
Děkan	sv. Štěpán, Pondělí velikonoční a svatodušní
Probošt	sv. Jan, Úterý velikonoční a svatodušní
Arcijáhen	sv. Cyril a Metoděj, sv. Marie Magdaléna a sv. Kordula
Scholastik	Obřezání Páně a sv. Petr a Pavel
Kanovníci	sv. Tomáš, sv. Neviňátka, sv. Fabián a Šebestián, Zasnoubení Panny Marie, sv. Matěj, výročí všech biskupů olomouckých, Přenesení ostatků sv. Václava, sv. Josef, Kopí a hřebů Páně, sv. Vojtěch, sv. Filip a Jakub, Nejsvětější Trojice, sv. Vít a druhové, Narození sv. Jana Křtitele, Navštívení Panny Marie, sv. Prokop, sv. Jakub, sv. Anna, sv. Vavřinec, sv. Bartoloměj, výročí všech zakladatelů, sv. andělé strážní, Narození Panny Marie, sv. Ludmila, sv. Matouš, sv. Michael, sv. Šimon a Juda, sv. Karel Boromejský, sv. Martin, Obětování Panny Marie, sv. Ondřej a Početí Panny Marie
ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 68v-69v	
Biskup	Zjevení Páně, Očišťování Panny Marie, Zvěstování Panně Marii, Květná neděle, Večeře Páně, Velký pátek, Bílá sobota, Neděle zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží Tělo, Posvěcení katedrály, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václav, Všech svatých, Všech věrných zemřelých, sv. Kristin a druhové, Narození Páně
Děkan	sv. Štěpán, Pondělí velikonoční a svatodušní, Narození Panny Marie, Neposkrvněné početí Panny Marie
Probošt	sv. Jan, sv. Jan Křtitel, Úterý velikonoční a svatodušní
Arcijáhen	sv. Cyril a Metoděj, sv. Vavřinec, sv. Kordula, Navštívení Panny Marie
Scholastik	Obřezání Páně, sv. Josef, sv. Jan Nepomucký, sv. Petr a Pavel
Kanovníci	sv. Fabián a Šebestián, Zasnoubení Panny Marie, sv. Matěj, výročí všech biskupů olomouckých, Jména Ježíšova, Přenesení ostatků sv. Václava, Kopí a hřebů Páně, sv. Vojtěch, sv. Filip a Jakub, Trojice, sv. Vít, sv. Prokop, sv. Marie Magdaléna, sv. Jakub, sv. Anna, sv. Bartoloměj, výročí zakladatelů olomouckého dómu, sv. andělé strážní, Jména Panny Marie, sv. Ludmila, sv. Matouše, sv. Michael, sv. Šimon a Juda, sv. Karel Boromejský, sv. Martin, Obětování Panny Marie, sv. Ondřej, sv. Tomáš a sv. Neviňátka

ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 47r-48v	
Biskup	Narození Páně, Zjevení Páně, Očišťování Panny Marie, Zvěstování Panně Marii, Květná neděle, Večeře Páně, Velký pátek, Bílá sobota, Neděle Zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží tělo, Posvěcení katedrály, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václav, sv. Kristin a druhové, Všech svatých a Všech věrných zemřelých
Děkan	Pondělí velikonoční a svatodušní, sv. Štěpán, Narození a Početí Panny Marie
Probošt	Úterý velikonoční a svatodušní, sv. Jan a Narození sv. Jana Křtitele
Arcijáhen	sv. Cyril a Metoděj, sv. Jan Nepomucký, sv. Petr a Pavel a sv. Kordula
Scholastik	Obřezání Páně, Nejsvětější Trojice, sv. Josef a výročí králů a zakladatelů
Kanovníci	Jména Ježíš, výročí všech biskupů, sv. Vojtěch, Navštívení Panny Marie, sv. Marie Magdaléna, sv. Anna, sv. andělé strážní, Jména Panny Marie, sv. Michael, výročí všech prelátů a kanovníků, sv. Fabián a Šebestián, Zasnoubení Panny Marie, sv. Matěj, Přenesení ostatků sv. Václava, Kopí a hřebů Páně, sv. Filip a Jakub, sv. Vít, sv. Prokop, sv. Jakub, sv. Vavřinec, sv. Bartoloměj, sv. Ludmila, sv. Matouš, sv. Šimon a Juda, sv. Karel Boromejský, sv. Martin, Obětování Panny Marie, sv. Ondřej, sv. Tomáš a sv. Neviňátka
ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 29rv	
Biskup	Narození Páně, Zjevení Páně, Očišťování Panny Marie, Zvěstování Panně Marii, Květná neděle, Večeře Páně, Velký pátek, Bílá sobota, Neděle Zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží tělo, Posvěcení katedrály, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václav, sv. Kristin a druhové, Všech svatých a Všech věrných zemřelých
Děkan	Pondělí velikonoční a svatodušní, sv. Štěpán, Narození a Početí Panny Marie
Probošt	Úterý velikonoční a svatodušní, sv. Jan a Narození sv. Jana Křtitele
Arcijáhen	sv. Cyril a Metoděj a sv. Kordula
Scholastik	Obřezání Páně, sv. Petr a Pavel, sv. Jan Nepomucký (možnost)
Kanovníci	Jména Ježíš, výročí biskupů, sv. Vojtěch, Nejsvětější Trojice, sv. Marie Magdaléna, výročí biskupů a zakladatelů, sv. andělé strážní, Jména Panny Marie, sv. Michael a výročí kanovníků

ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 45r-46v	
Biskup	Narození Páně, Zjevení Páně, svátek Očišťování Panny Marie pro žehnání a průvod se svícemi, Květná neděle, Večeře Páně, Velký pátek, Bílá sobota, Neděle Zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží Tělo, Posvěcení katedrály, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václav, Všech svatých a Všech věrných zemřelých
Děkan	Pondělí velikonoční a svatodušní, sv. Štěpán, Narození a Početí Panny Marie
Probošt	Úterý velikonoční a svatodušní, sv. Jan, Narození sv. Jana Křtitele a Očišťování Panny Marie
Arcijáhen	sv. Cyril a Metoděj, sv. Jan Nepomucký, sv. Petr a Pavel, sv. Kordula a Zvěstování Panně Marii
Scholastik	Obřezání Páně, sv. Josef, Nejsvětější Trojice, výročí králů a zakladatelů a sv. Kristin
Kanovníci	sv. Fabián a Šebestián, Zasnoubení Panny Marie, sv. Matěj, Přenesení ostatků sv. Václava, Kopí a hřebů Páně, sv. Filip a Jakub, sv. Vít, sv. Prokop, sv. Jakub, sv. Vavřinec, sv. Bartoloměj, sv. Ludmila, sv. Matouš, sv. Šimon a Juda, sv. Karel Boromejský, sv. Martin, Obětování Panny Marie, sv. Ondřej, sv. Tomáš a sv. Neviňátka
ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 30r-31r	
Biskup	Narození Páně, Zjevení Páně, svátek Očišťování Panny Marie pro žehnání a průvod se svícemi, Květná neděle, Večeře Páně, Velký pátek, Bílá sobota, Neděle Zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží Tělo, Posvěcení katedrály, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václav, Všech svatých a Všech věrných zemřelých
Děkan	Pondělí velikonoční a svatodušní, sv. Štěpán, Početí Panny Marie, sv. Kristin
Probošt	Úterý velikonoční a svatodušní, sv. Jan evangelista, Narození sv. Jana Křtitele a Očišťování Panny Marie
Arcijáhen	sv. Cyril a Metoděj, sv. Jan Nepomucký, sv. Petr a Pavel, sv. Kordula a Zvěstování Panně Marii
Scholastik	Obřezání Páně, sv. Josef, Nejsvětější Trojice, výročí králů a zakladatelů a Narození Panny Marie
Kanovníci	sv. Fabián a Šebestián, Zasnoubení Panny Marie, sv. Matěj, Přenesení ostatků sv. Václava, Kopí a hřebů Páně, sv. Filip a Jakub, sv. Vít, sv. Prokop, sv. Jakub, sv. Vavřinec, sv. Bartoloměj, sv. Ludmila, sv. Matouš, sv. Šimon a Juda, sv. Karel Boromejský, sv. Martin, Obětování Panny Marie, sv. Ondřej, sv. Tomáš a sv. Neviňátka

ZAOpO, MCO, kart. 1082, sign. N 2, i. č. 5363, f. 123rv	
Arcibiskup	Narození Páně, Zjevení Páně, svátek Očišťování Panny Marie, Květná neděle, Večere Páně, Velký pátek, Bílá sobota, Neděle Zmrtvýchvstání, Nanebevstoupení Páně, Letnice, Boží Tělo, Posvěcení katedrály, Nanebevzetí Panny Marie, sv. Václav, Všichni svatí, Všichni věrní zemřelí, narozeniny panovníka
Děkan	Pondělí velikonoční a svatodušní, sv. Štěpán, Početí Panny Marie, sv. Kristin
Probošt	Úterý velikonoční a svatodušní, sv. Jan evangelista, Narození sv. Jana Křtitele a Zvěstování Panně Marii
Arcijáhen	sv. Cyril a Metoděj, sv. Jan Nepomucký, sv. Petr a Pavel, sv. Kordula a Narození Panny Marie
Scholastik	Obřezání Páně, sv. Josef, Nejsvětější Trojice, výročí králů a zakladatelů
Kanovníci	Jména Ježíš, výročí všech biskupů, sv. Vojtěch, Navštívení Panny Marie, sv. Marie Magdaléna, sv. Anna, sv. andělé strážní, Jména Panny Marie, sv. Michael a výročí všech prelátů a kanovníků, sv. Fabián a Šebestián, Zasnoubení Panny Marie, sv. Matěj, Přenesení ostatků sv. Václava, Kopí a hřebů Páně, sv. Filip a Jakub, sv. Vít, sv. Prokop, sv. Jakub, sv. Vavřinec, sv. Bartoloměj, sv. Ludmila, sv. Matouš, sv. Šimon a Juda, sv. Karel Boromejský, sv. Martin, Obětování Panny Marie, sv. Ondřej, sv. Tomáš a sv. Neviňátka

Příloha č. 8: Procesí o svátku sv. Marka a prosebných dnech zachycené
na soudobé mapě města Olomouce (volně vložená příloha)

Legenda:

K: Katedrála sv. Václava – začátek i cíl tří procesí prosebných dnů

1-6: Procesí na svátek sv. Marka a druhý den prosebných dnů

1. kaple Božího těla
2. kostel sv. Michaela
3. sv. Šebestián
4. kostel sv. Blažeje
5. kostel sv. Kateřiny
6. kostel Panny Marie na Předhradí

I-IV: Procesí na třetí den prosebných dnů

- I. kostel sv. Bernardina
- II. kostel sv. Voršily
- III. kostel sv. Mořice
- IV. kostel Panny Marie na Předhradí

A-E: Procesí na čtvrtý den prosebných dnů

- A. kostel sv. Jakuba
- B. kostel Panny Marie Sněžné
- C. kostel sv. Ducha
- D. kostel sv. Kláry
- E. kostel Všech svatých